katedra

MARIBOR
LETNIK VIII.
Št. 9-10

maj-junij 1968

KATEDRO mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije odbor visokošolskih zavodov v Mariboru. – List urejuje uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik DARKO PAŠEK, tehnični urednik: JANEZ UJČIČ. – Uredništvo in uprava Slovenska ulica 5, tel. 22 004. – Cena izvoda: 50 par. – Tisk: Časopisno podjetje Mariborski tisk. – Žiro račun: 518-678-648 – Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo

Mlada generacija, ki postopoma prevzema družbene odgovornosti ali se za to pripravlja, stopa na prizorišče v zanosu vedno novih idealov, želja in zahtev, da bi spremenila in urejala »nepopolni« svet.

(Komunist, št. 22)

Naša revolucija

Bojim se, da nam ni jasno, kje je in kakšen je ta »nepopolni« svet, ki smo ga v svojem mladostnem poslanstvu baje dolžni urejati in spreminjati. Ves čas se nam sicer zdi, da »nekje« nekaj ni v redu, da je nezaposlenost hudo problematičen pojav, ki ne spada v socializem in ga bo treba na neki način rešiti, da je z našim visokošolskim sistemom nekaj narobe in ga bo treba nekako z zakonom urediti, da je zveza študentov neučinkovita organizacija, polna političnih karieristov, ki so že tako daleč skonformirani, da si ne upajo poslati najenostavnejše peticije v podporo poljskim študentom, pa smo prepričani, da bodo razne resolucije in konferenčne diskusije že nekako organizacijo uredile, da so socialne razlike že med študenti nevzdržne, pa se bodo gotovo nekako sčasoma izravnale; ves čas se nam zdi, da bi se tudi slovenski študentje morali proti nečemu boriti, a nam ni jasno proti čemu pravzaprav. Saj se vendar v okviru samoupravnega sistema vse tako lepo in gladko rešuje, da bomo čez nekaj let po vsej verjetnosti lagodno in brez vsakih naporov zaplavali v sončni komunizem, kjer več ne bo ničesar tistega »nekje nekaj«, kar nam greni življenje. Da, pogumno stopamo na prizorišče v zanosu novih idealov, želja in zahtev, ko se razburjamo zaradi premajhnih obrokov v menzi in ko protestiramo zavoljo tega, ker v našem mestu ni študentskih plesov. Tako po svoje, po slovensko, odpravljamo nezadostnost sveta in se borimo za lepšo bodočnost.

Skojevske mladine ni več. To je razumljivo. Nerazumljivo pa je, da tudi nas ni več, da ni več slovenskih študentov, da je ostala samo še brezbrižna in sita čreda, ki se obrača po zvokih plenumskih, konferenčnih in komitejevskih popevk. Za socializem in samoupravljanje se borimo po svoje. Borimo se tako, da se proti ničemur in za nič ne borimo. Takšni smo. In takšna je naša revolucija. Usmiljenja vredna.

DRAGO JANČAR

IV 284/7

SLOVENSKI JAVNOSTI IN IS SRS

ŠTUDENTJE VSŠ V MARIBORU IN PREDSTAVNIKI ŠTUDENTOV NA VSEH VIŠJIH MARIBORSKIH ZAVODIH, ZBRANI 4. JUNIJA 1968 NA MNOŽIČNEM SESTANKU, SE ODREKAMO NAPOVEDANIH DEMONSTRACIJ, KER MENIMO, DA JE V DANEM TRENUTKU SITUACIJA TAKŠNA, DA LAHKO POVZROČI OSTREJŠE POSLEDICE. KLJUB TEMU PA SE SVOJI MOČI IN ZAHTEVAM NE ODREKAMO IN OD IS SRS ZAHTEVAMO:

1. **DA UREDI PROBLEM ZAPOSLOVANJA MLADIH STROKOVNJAKOV,**
2. **DA OMOGOČI ŠTUDIJ VSEM MLADIM LJUDEM NE GLEDE NA TO, KAKŠNI SO NJIHOVI MATERIALNI POGOJI IN V KATEREM DELU NAŠE REPUBLIKE ŽIVIJO,**
3. **DA SE Z ZAKONOM UREDI SLOVENSKO VISOKOŠOLSTVO NA USTREZEN NAČIN,**
4. **DA SE VSŠ V MARIBORU OMOGOČI RAZPIS VPISA V NASLEDNJE ŠTUDIJSKO LETO DO 15. JUNIJA 1968,**
5. **DA SE OMOGOČI ŠTUDIJ STOMATOLOGIJE V MARIBORU IN PREHOD BREZ POGOJEV NA VIŠJO STOPNJO V LJUBLJANI.**

MARIBORSKI ŠTUDENTJE SE BORIMO ZA PRAVICE, KI SO NAM ZAGOTOVLJENE Z USTAVO, ZA MODEREN, KONVENCIONALNIH PREDSODKOV OSVOBOJEN VISOKOŠOLSKI SISTEM. ČE NAM SLOVENSKA VLADA NE MORE ZAGOTOVITI REŠITVE NAKAZANIH VPRAŠANJ, BOMO PRISILJENI DOKAZATI SVOJO PRISOTNOST IN MOČ S SREDSTVI, KI SMO SE JIM DANES ODPOVEDALI.

KATEDRA

Uredniški odbor:
Olga Čerič, Drago Jančar, Braco Zavrnik, Ervin Hartman, Vladimir Spjevak (foto urednik)
Glavni in odgovorni urednik:
Darko Pašek
Tehnični urednik:
Janez Ujčič
Sekretar:
Ervin Hartman

Skozi periskop

Večer, Delo in mariborski radio so sporočili javnosti, da so študentje na množičnem sestanku na višji stomatološki šoli razpravljali predvsem o vprašanju obstoja šole. Ta vest ne drži v celoti, kajti razprava se je sukala predvsem o uličnih demonstracijah. Predstavniki komiteja ZK višjih šol in občinskega komiteja so študente prepričevali o nesmislu in nemožnosti takšnega načina protesta, medtem ko so študentje dokazovali, da je to edina pot, po kateri lahko izbojujejo svoje pravice.

★

Transparenti, ki so jih študenti pripravili za uličnì pohod, še niso sežgani. Pristaši demonstracij so jih skrbno shranili, ker so prepričani, da bodo še prišli prav.

★

Na mariborskih ulicah je bilo v sredo, 5. junija, opaziti večje število miličnikov, opremljenih z radijskimi oddajniki, kakor smo jih vajeni. Po nekaterih govoricah, ki krožijo med študenti, so zavoljo napovedanih demonstracij poklicali organi oblasti okrepitve iz okoliških krajev. Kljub temu da so bile napovedane **mirne demonstracije.**

★

Pevski zbor KUD Student je nastopil na tekmovanju mariborskih okrajnih pevskih zborov. Nastopili so v tretji skupini, ker se v višjo skupino niso upali prijaviti. V svoji skupini so dobili tako visoko število točk, da so zmagali v svoji tretji skupini in še v drugi skupini. Strokovna komisija je dala posebno pohvalo pevskemu zboru KUD Student. Pevski zbor ima v programu, da bi se v prihodnjem študijskem letu razširil na 40 članov.

★

Apeliramo na skupščino SRS, da ne bi preuranjeno pokazala hrbta višji stomatološki šoli pod krinko strokovnega mnenja, da takšne šole ne potrebujemo, čeprav je pred šestimi leti prav ista skupščina imela obratno strokovno mnenje, mislimo ko so šolo zgradili in vložili vanjo precej denarja. Kdo nam jamči, da čez nekaj časa ne bo ta skupščina ponovno ugotavljala, da še vedno potrebujemo takšno šolo. Torej kdo se skriva za tem strokovnim mnenjem?! Kdo nam jamči, da se jutri ne bodo spomnili v imenu akademizma, o nepotrebnosti še nekaterih drugih višjih šol v Mariboru.

★

Zadruga študentov in dijakov je pripravila v maju javni razgovor z naslovom Študentje sprašujejo. Razgovor je bil pripravljen z namenom, da študenti javno povedo, kar prav pikro obrekujejo za vogali. Še sreča, da si je zadruga najela na VEKŠ veliko predavalnico, saj še je tega razgovora udeležil samo en član zadruge, en študent, ki je prišel iz radovednosti ter en (1) profesor. Vsa čast upravnemu odboru, ki je tako enotno nastopil, saj ni bilo niti enega člana. Tudi odbor ZŠ je pokazal veliko zanimanje s svojo (ne)udeležbo. Edino prireditelj se je zbral v polnem številu. Čestitamo!

★

Odbor ZŠ je pripravil veliki študentski piknik v počastitev 100. obletnice ljutomerskega tabora. Piknik je odpadel, ker se je zanj prijavilo vsega 5 študentov. Organizacijski odbor je računal s tem, da se bo študentom ljubilo priti prijaviti se na Tomšičevo 45. Nekoliko samozavestno, kajne?

★

Mednarodni klub prijateljstva je na plenumu seznanil prisotne o programu dela za prihodnje leto. Osnovni program je bil združiti »prijetno s koristnim« in to na svojstven način: v programu imajo ogled gospodarskih organizacij, ki so locirane v bolj ali manj znanih turističnih centrih. Res, škoda, da se vsi študentje ne morejo vključiti v ta klub!

Na plenumu zveze študentov so člani tega najvišjega študentskega predstavniškega telesa razpravljali o razlikah med štipendijami domačih in tujih študentov. Ko so začeli nekateri posamezniki dokazovati nepravičnost takšnega razmerja, je predsednik odbora zveze študentov »ugotovil«, da je takšno gledanje malomeščansko. Tehtna pripomba, kaj?!

☆

Dne 29. maja so se študentje višje tehniške šole, oddelka za elektroniko, odpravili na dvodnevno ekskurzijo. Po prihodu v Ljubljano so se najprej odpravili na inštitut za elektroniko, kjer so si ogledali postopek za izdelovanje polprevodnikov. Popoldne so študentje obiskali radio in televizijo. Ob koncu obiska RTV so še prisostvovali snemanju oddaje TV. Naslednji dan so se študentje odpravili v Kranj, kjer so obiskali obrate tovarne Iskra.

SKLEPI ANKETE NA VTS

Študenti VTŠ želijo, da odbor Zveze študentov organizira naslednje:

1. Javno obveščanje o delu odbora (na oglasni deski);
2. da se seznanijo s študentskim samoupravljanjem;
3. da se študenti oddelka sestanejo redno vsak mesec in tako rešujejo skupne probleme;
4. da se učni pripomočki (skripta) tipkajo v večji nakladi in za več predmetov. Cene skripta pa naj bi bile na nivoju cen zagrebške univerze (od 5 do 15 N din);
5. da se organizirajo aktualni razgovori med profesorji in študenti;
6. študenti VTŠ ne želijo, da se poostri kontrola na predavanjih in vajah, ker sedanji princip kontrole ne ustreza.
7. da se organizirajo spoznavalni večeri med oddelki in z drugimi šolami;
8. predlaga se ustanovitev kluba študentov v Mariboru;
9. organiziranje plesov samo za študente;
10. da se uvede obvezna telesna vzgoja na šoli;
11. da se obvezno odpre bife na šoli, v katerem bi se po ugodnih cenah prodajali: sendviči, mleko, kokte, pivo;
12. da bi bil bife odprt od 7. do 11. ure.

Kam sedaj, stomatologi?

8. konferenca ZŠJ

Osma konferenca zveze študentov Jugoslavije je bila desetega in enajstega maja v Skopju. Prisostvovalo je 139 delegatov iz vseh visokošolskih centrov. Bilo je tudi nekaj predstavnikov političnega, kulturnega in znanstvenega življenja, med drugimi Beno Zupančič, Krste Crvenkovski, Lazar Koliševski, Nikola Minčev in Janez Kocjančič. Konferenca naj bi uredila status študentov v družbi, dala osnovne smernice za nadaljnje delo odborov ZŠ, zavzela stališče o študentskih gibanjih v Evropi ter uredila besedila že prej pripravljenih resolucij. Delo je bilo razdeljeno na dve plenarni seji ter na zasedanja posameznih komisij, ki so uredile resolucije, dale svoje predloge in jih končno predložile na drugi plenarni seji delegatom. Komisije so zasedale prvi dan popoldne, drugi dan pa se je predvideno dopoldansko zasedanje zavleklo pozno v nočne ure. Delegati so lahko izbrali eno ali več komisij za svoje delovno področje, odvisno pač od interesov in materijala, ki so ga prinesli s seboj. Delo je bilo razdeljeno na komisijo za intenzifikacijo študija in samoupravljanje, komisijo za materialni položaj in zaposlovanje, za organizacijsko-politični razvoj in statut, ter komisijo za mednarodna vprašanja.

ri problemi v zvezi z materialnim položajem in socialno strukturo študentov bi morali biti že davno rešeni, a se žal pojavljajo na vsaki konferenci v podobni obliki. ZŠ naj bi se vse bolj osvobajala svoje sindikalistične vloge ter posvetila politiki. Menil je, da so študenti živo zainteresirani za razvoj družbe, saj se tako ustvarja svet, v katerem bodo jutri živeli. ZŠ naj bi aktivno vključila čim več študentov ter jih postavila med avantgardne sile v borbi proti nosilcem birokratskih tendenc. Sedanje organizacijske oblike in novi statut naj bi bile izhodišče za vključevanje v politično življenje. Čeprav delovanje študentov izven organizacije ni nujno škodljivo, ga je treba identificirati, hitro spraviti v obstoječe forme, če je pozitivno, ter onemogočiti, če je negativno.

Nato se je zvrstilo na govorniškem odru več delegatov. Mnenja so bila dokaj različna, konkretnih predlogov pa smo slišali bore malo. Skoraj vsi delegati so obsodili nedelavnost in apolitičnost študentov. Neki delegat je predlagal uvedbo stalne skupščine, ki bi laže usklajevala različna mnenja v ZŠ in bi hkrati laže nadzirala sedanja zapletena družbena dogajanja. ZŠ naj bi se rešila slabega aktivizma, ki odbija širši krog študentov, in bila povsod prisotna, živa sila. Čeprav osamljeno, je zanimivo izvajanje nekega delegata.

Potem ko nam je razložil, kako so študenti stalno bili avantgarda v naprednih gibanjih na svetu, kako delavci vedno bolj mislijo na svoj želodec in vedno manj na družbeni razvoj, je izrazil mnenje, da bo slej ko prej inteligenca morala prevzeti vso težo razrednega boja ter da se bodo morali študenti vključiti v to intelektualno gibanje kot avantgarda, ter ljudje, ki jim pripada bodočnost. Torej bi si morali naložiti razen svojih še vse svetovne probleme. K sreči je bilo njegovo mnenje osamljeno in je naletelo na bolj ali manj ironične nasmehe. Čeprav ni naletelo na odobravanje, je vendar čudno po tolikšni borbi zoper poveličevanje inteligence, da smo kaj takega lahko slišali iz ust enega od študentskih voditeljev.

Dokaj zanimive govore sta imela tudi gosta konference Beno Zupančič in Janez Kocjančič. Prvi se je zavzel za več agilnosti in za ostreje postavljene zahteve, sicer se prav lahko zgodi, da bomo na prihodnji konferenci morali obravnavati prav iste stvari, kot se je to žal že tolikokrat zgodilo. Kocjančičev govor morda ni tako zanimiv po sami vsebini, kot po tem, da ga je povedal prav on, kot predsednik Zveze mladine Jugoslavije in kot tak ilustrira vsekakor mnenje širšega funkcionarnega kroga. Menil je, da obstajajo pogoji za tesnejše sodelovanje med ZM in ZŠ, da bi morali odpraviti aktivizem in karierizem v teh organizacijah ter da bi že bil čas, da se pri nas uveljavi kaka zahteva študentov, kot se to dogaja sedaj v večini Evrope. Pri tem se je jasno distanciral tako od političnega programa kot tudi od sredstev zahodnih in vzhodnih kolegov. Omenil je tudi, da bi študenti morali imeti pravico volitev in udeležbe v kulturno-prosvetnih zborih. Poudaril je kot večina delegatov potrebo po vključevanju v organe samoupravljanja ter po večji politični angažiranosti sploh. Ker lahko njegovo mnenje bolj ali manj enačimo s stališčem ZM, bi morala takemu govoru nujno slediti razprava, ker pa se to ni zgodilo, vsaj sam razen ploskanja nisem slišal ničesar, bom skušal na tem, mogoče malo neprimernem mestu razčleniti posamezne misli in jih po svojih močeh oceniti.

Močno zmotno je samo mnenje, da je mladina enotna in da ima jasno začrtane cilje. Žal so prav socialne razlike in različna stopnja izobrazbe začrtale takšne pregraje med nami, da jih je težko odpraviti na katerikoli način, najmanj pa še s skrivanjem glave v pesek. Možnosti za sodelovanje med študenti in ostalo mladino sicer so, a so tako majhne, da jih lahko praktično zanemarimo. Zahodna in vzhodna mladina se je dvignila predvsem zaradi padca nekaterih še včeraj nedotakljivih vrednot. Dokončen polom mita o zaščiti svobode in idejne ter kulturne prevlade ZDA na zahodu, ter o nesmiselnosti vedenja naprednih gibanj iz enega centra ter vsemogočnosti SZ, ga je povzročila vietnamska vojna, je pustil za seboj praznino. Nobeden teh idolov ni bil naš. Naši miti stojijo še na trdnih in konferenca je stekla po starih kalupih.

Delo komisije za intenzifikacijo in samoupravljanje.

Razprava o intenzifikaciji študija je bila zelo živa. Največji problem so bili vsekakor sprejemni izpiti, čeprav ne spadajo neposredno na to področje. Na vsem našem jugu se pojavljajo v včasih prav rigoroznih oblikah. Ker nas Slovencev ta problem neposredno ne prizadeva, se tu ne bi spuščal v podrobnosti. Končno osvojeno stališče je bilo, da so sprejemni izpiti za nujno zlo. Bili naj bi čim obširnejši, dobro pripravljeni in naj bi upoštevali različno kvaliteto srednjih šol.

Ko so obravnavali problem vključevanja študentov v samoupravljanje, me je presenetila čudno mlačna in intelektualno šibka debata.

Vsi čakajo na zakon, ki naj bi uredil to vprašanje. Od samouprave pričakujejo v glavnem prevzem sindikalnih poslov, tako da bi sami lahko svobodno zaplavali v višje politične vode.

Počasi bi morali ukiniti predavanja iz katedre, kot osnovno obliko dela. Študenti naj bi bili bolj vključeni v neposredno znanstveno delo. Zahtevali so enoten visokošolski sistem, združitev posameznih istih katedr na različnih smereh. Tako naj bi se povečala sredstva, ki naj bi pripomogla k večji strokovnosti in modernizaciji visokih šol. V nižjih letnikih naj bi profesorji obvezno izdajali skripta, pač zato, ker ta zadostujejo za osvojitev temeljnega znanja ter ker nima smisla zahtevati od novopečenega študenta kriterijev za ocenjevanje in določitev bistvenega iz široke znanstvene literature.

Komisija za organizacijsko-politični razvoj in statut

V Skopju nič novega. Še vedno nihče ne ve, ali je ZŠ sindikalna ali politična organizacija. Govorniki so hodili s frazami okrog vrele kaše. Kak smisel ima sprejeti statut, ki ga večina odborov, tudi če bi hotela, ne bi mogla uporabljati. Počasi se je treba sprijazniti z dejstvom, da so razmere različne in da mora vsaka enota izbrati svoj način dela, če hoče kaj doseči.

Komisija za materialni položaj in zaposlovanje

Dejstva so kaj huda, izhod pa je žal še zelo daleč. Zaskrbljujoča socialna struktura študentov, dejanska beda nekaterih, dvojna cena, ki jo družba plačuje zaradi nezaposlenosti diplomantov in daljšega študija tistih, ki se morajo ukvarjati z vsem mogočim, da lahko živijo; vse to so znana dejstva. Še tako upravičene zahteve žal naletijo na gluha ušesa, pač zaradi materialnega stanja naše družbe. Rešitev teh problemov je vse prej kot v naših rokah. Dosledno izvajanje reforme in izhod iz sedanje gospodarske stagnacije je žal edino, na kar se lahko zanašamo.

Mednarodna komisija

Osnovna naloga mednarodne komisije je bila, da zavzame stališča do sedanjih študentskih gibanj. Najbolj pereče je bilo vprašanje podpore poljskim študentom. Poznamo občutljivost Poljakov za njihove notranje probleme, vemo da je vodst-

Skopsko sonce nas ni ogrelo

Uvodni govori

Na prvi plenarni seji je bil sprejet dnevni red, izvolili so delovno predsedstvo konference, nato pa smo slišali poročilo o delu CO ZSJ, poročilo nadzorne komisije in referat o bodočih nalogah ZSJ. Potem je bila predvidena razprava o poročilih in referatu, ker pa je večina delegatov in gostov namesto razprave prebrala doma pripravljene govore, mislim, da gornji podnaslov kar ustreza.

Referat o bodočih nalogah ZSJ je imel predsednik ZSJ Buda Lazovič. Poudaril je, da imajo v naši družbi študenti možnost in hkrati morajo odigrati svojo vlogo v borbi za samoupravljanje, demokratizacijo in v družbeno-političnem življenju. Študenti so objektivno zainteresirani za izvajanje reforme, ker le v reformi vidijo možnost poboljšanja tako svojega položaja kot tudi možnost zaposlitve po končanih študijih.

Študenti so trenutno skoraj popolnoma izven procesa samoupravljanja. Položaj je takšen predvsem zaradi nekaterih objektivnih ovir. V sami ustavi je samoupravljanje na področju izobraževanja zelo skopo obdelano in dopušča razne napačne razlage. Zaradi majhnih materialnih sredstev, s katerimi razpolagajo fakultete, postaja samoupravljanje zgolj formalnost. Z njegovim govorom so bile podane praktično vse misli o samoupravljanju, čeprav je pozneje zasedala komisija, ki je bila omejena na to področje. Pri razvoju samoupravljanja torej niso toliko nevarne neke reakcionarne in konservativne sile, kot zakonska nedeterminiziranost. Nato je govoril o dolžini študija in o nujnosti, da delegati ugotove, s čim bi se dalo študij skrajšati.

O ostalem se je bolj ali manj omejil na ponavljanje dejstev. Nekate-

nogah, čeprav morda počasi starajo. Revolucionarnega vala torej pri nas ne bo. Kolikor bi le zaneslo k nam kaj te revolucionarnosti, bi jo verjetno bilo prav težko ujeti v niti našega samoupravnega sistema in uskladiti z željami vodstva ZŠ.

Žal se ni mogoče z besedami boriti proti aktivizmu in karierizmu. Ta metoda je v preteklosti dala tako slabe rezultate, da res ne vem, zakaj jo še uporabljajo. Dokler bodo mesta funkcionarjev dobro plačana, — in zakaj ne bi bilo resno delo dobro plačano, se bodo slej ko prej pojavljali ljudje, ki bodo v politiki iskali predvsem denar in druge ugodnosti. Žakaj raje ne ustvarijo nekih objektivnih standardov, kakor je to v vseh drugih strokah, in skozi prizmo teh ocenjujejo delo ali nedelo posameznikov. Študenti imajo nedvomno pravico do svojih predstavnikov v kulturno-prosvetnem zboru, vprašanje pa je, če je v sedanji situaciji nezainteresiranosti to nujno potrebno.

Nato je razprava vedno bolj vodenela. Delegati so ponavljali splošno znana dejstva, frazarili in sploh so se obnašali bolj kot podeželski aktivisti kot pa mladi intelektualci. Denko Malenski, makedonski delegat, je skušal končati brezplodno meditiranje. V ostrem govoru je obsodil prisotne kot glavne krivce za študentsko neaktivnost. Po njegovem naj bi ZŠ vključevala, vodila in razvijala vse oblike študentske dejavnosti in na ta način živo vključila čim večje število študentov v aktivno delo. Prisotni naj ne bi bili več generali brez vojske, temveč bi naj s študenti tvorili živo silo, ki naj bi se borila za realizacijo svojih kot tudi vseh naprednih teženj pri nas. Žal je govor ostal brez vpliva. Že naslednji delegat je prebral svoj visokodoneči, doma pripravljeni govor

Odpraviti totalitarnost politike

Razgovor s predsednikom CK ZMS Milanom Kučanom

1. Funkcijo predsednika CK ZMS si prevzel v razvojnem obdobju, ki bi ga morda lahko imenovali »viharno«. Reformni procesi, ki pretresajo naše gospodarstvo in družbo, se prav gotovo kažejo tudi v Zvezi mladine. Ali bi lahko trdili, da je sedanje obdobje usodnega pomena za nadaljnjo rast Zveze mladine?

Popolnoma se strinjam s teboj. Bistvena karakteristika časa in prostora, v katerem prebivamo in delujemo, je nadaljevanje in poglabljanje socialistične revolucije, in to z vse bolj širokim in kvalitetnim revolucioniranjem vseh sfer družbenega življenja. Samoupravljanju kot temeljni viziji jugoslovanske poti v socializem, ki pa se kot vizija potrjuje samo toliko, kolikor se vsakodnevno uveljavlja v praktičnem življenju, je namreč potrebno nenehno širiti prostor v bazi in družbeni nadstavbi. To je možno le, če hitreje lomimo okove starega in preživelega, če se hitreje otresamo iluzij, mitov in eshatoloških projekcij družbenega razvoja. Gospodarska reforma, ki je bistveno okrepila materialno bazo samoupravljanja, in IV. plenum CK ZKJ, ki je ustvaril v družbenopolitičnem življenju popolnoma novo klimo, osvobojeno neostalinističnih atributov, sta potrdila, da imamo dovolj svežih in inventivnih sil, katere oblikujejo družbeni razvoj v smeri vedno večje svobode narodov in delovnega človeka. In ne samo to. Ustvarili smo si in ustvarjamo si bazo, ki zagotavlja zelo hitro uveljavljanje progresivnejšega in humanejšega, seveda ob nezmanjšanem tempu in ostrini boja s silami, ki vlečejo nazaj. In kdo, če ne mladina, je bolj zainteresiran za tak razvoj in za take družbene odnose? Družbenopolitični angažma mladine, ki se prvenstveno manifestira skozi ZM in ZS, se v taki demokratični, k človeku obrnjeni družbi bistveno osmišlja in racionalizira.

Alternativa, ki se pred ZM postavlja v prizadevanjih, da se uveljavi kot eden od nosilcev družbenega razvoja, je sprememba celotne strukture notranjih odnosov v organizaciji. To predvsem pomeni, da ZM kar najhitreje preseže klasične okvire političnega delovanja in preraste v silo, ki se bori za samoupravne družbene projekte in samoupravne odločitve v samoupravnem sistemu samem.

Razni nepriljubljeni administrativni posegi CK ZMS (revija Problemi) kažejo na to, da ima Zveza mladine še vedno značaj »dvorne organizacije«; po drugi strani bi pa lahko bil ta primer tudi dokaz za njeno »funkcionarsko« urejenost:

a) kako doseči, da bo mladinska organizacija bolj neodvisna, avtonomna v svojih odločitvah;

b) kako uresničiti demokratičnost znotraj Zveze mladine?

Vprašanje posega neposredno na področje samostojnosti ZM oziroma njenega položaja v obstoječem političnem sistemu. Očitek tako imenovane transmisijske vloge ZM ni nov, niti ga odnos CK ZMS do revije Problemi ne karakterizira najbolje. Transmisijska vloga ZM, ki je implicirala tudi posege v razvite samoupravne odnose na administrativen oziroma dirigiran način, je bila pogojena s položajem celotne naše politične strukture, ki se je pojavljala (in se še) kot neposredni in le idejnopolitični nosilec oblasti.

V kakšni meri bo oziroma je ZM avtonomna v svojih odločitvah, je predvsem odvisno od usposobljenosti ljudi, ki v organizaciji delujejo, da o posameznih družbenih vprašanjih oblikujejo svoja stališča in od odnosov, ki omogočajo uveljavitve takšnih stališč. Nobeno formalno določilo v naših programskih načelih in načelih drugih družbenopolitičnih organizacij ne more zagotoviti avtonomnosti ZM. Odnos ZM in drugih organizacij (ZK, SZDL, ZSS) je odnos več političnih subjektov, ki s svojo družbenopolitično aktivnostjo in soočenjem mnenj s pozicij borbe za socializem uveljavljajo najnaprednejše koncepte družbenega razvoja in konkretne odločitve. Potrebno pa je poudariti, da ta aktivnost temelji na programu ZK, ki jo vse organizacije sprejemajo kot osnovo svojega delovanja. Na osnovi programa ZKJ je torej potrebno oblikovati avtonomnost ZM.

Notranji demokratizem v ZM je mogoče uresničevati, če se bodo v njej kritično soočale pobude, ki bodo odražale in vsebovale interese ter preokupacije mladih ljudi in ki bodo na teh interesih temeljile. Boj mnenj in sočasno odpravljanje totalitarnosti politike v organizaciji na osnovi programa ZM je sočasno tudi zagotovilo, da bo politično angažiranje mladine v ZM zasnovano na naprednih in humanih interesih.

Kakšni so odnosi med republiškimi in zveznim vodstvom mladinske organizacije?

Odnosi med predsedstvom ZMJ, ki v enoletnem prehodnem obdobju do formiranja konference ZMJ predstavlja zvezno vodstvo mladinske organizacije, in centralnimi komiteji republik so veliko bolj delavni kot v dosedanji strukturi. Predsedstvo sestavljajo štiričlanske delegacije republiških centralnih komitejev in vse delo je v tem obdobju praktično porazdeljeno med republike oziroma med vodstva republiških organizacij. Prepričan sem, da je to pravilno in da bi bila taka rešitev današnjim odnosom v Jugoslaviji edino primerna tudi pri sestavi zvezne konference ZMJ. Žal naš slovenski predlog v statutarni razpravi na kongresu ni bil sprejet. Konferenca bo sestavljena po ključu števila članstva in ne po ključu enakopravnih republiških delegacij. Na to najbrž tvoje vprašanje tudi meri. Mislim, da bo praksa sedanjega dela pokazala anahronost ter odločitve, ki je nezdružljiva s principom naše federativne skupnosti kot prostovoljne združitve šestih enakopravnih republik, ki brez privolitve katerekoli članice skupnosti ne obstoji. Naša prizadevanja bomo morali letos usmeriti tako, da bo možno že ob konstituiranju zvezne konference predlagati spremembo teh določil.

Bo majski kongres ZMS začrtal kakšne nove poti, bo skušal uravnati delo organizacije v nove smeri, mu dati širše razsežnosti ali pa bo potrdil dosedanji programski in organizacijski koncept?

V zadnjih dveh letih smo v praktični organizacijsko politični aktivnosti centralnega komiteja in nekaterih občinskih organizacij — med drugim tudi mariborske — izoblikovali politični koncept ZMS, katerega osnovni elementi so samoupravna usmerjenost ZM, interesna usmerjenost ZMS ter krepitev obstoječih in oblikovanje novih idejnih in političnih jeder med mlado generacijo. Če nam bo do VIII. kongresa ZMS (ki naj bi bil v juniju mesecu) in v obdobju po njem uspelo v prizadevanjih za uresničevanje tega koncepta, za katerega se zavedamo, da je šele zasnovan, in ga bo treba dodelati, združiti mlado generacijo, bomo — tako vsaj mislim — storili veliko. Uspeh je seveda odvisen od angažiranja celotne republiške organizacije ZMS, tudi ZS, in ne le CK, kot se je to doslej pogosto dogajalo.

D. J.

Skopsko sonce nas ni ogrelo

(Nadaljevanje s 3. strani)

vo študentov obsodilo minule demonstracije. Naša ZS je imela dokaj dobre odnose s Poljaki, stiki so bili dokaj pogosti, na Poljskem je vse tako lepo poceni. Lepo je spati v najboljših hotelih in jesti kaviar po smešno nizki ceni. Pri tem so se nekateri očitno premalo zavedali, da izkoriščajo kapital, ki so ga ustvarili naši očetje, prav zaradi doslednih in brezkompromisnih idej. Formulacija, da ne vemo, kaj se na Poljskem dogaja, ki je bila sprejeta z majhno večino glasov, ni samo oportunistična, temveč hkrati sramoti ves naš sistem obveščanja. Zakaj na tako poceni način zapravljamo ugled pri enem redkih evropskih narodov, kjer ga še imamo.

Seje v nekaterih komisijah so se zavlekle, zadnja plenarna seja se je torej morala omejiti na hitro sprejemanje dokumentov. Nekaterim preveč vnetim govornikom to očitno ni bilo prav in so kar naprej premlevali podrobnosti. Škoda. Marsikdo je želel razčistiti kako stvar, pa mu prav zaradi mlatilcev prazne slame ni uspelo. Statut so na primer sprejeli očitno le zaradi tega, ker se jim pač ni dalo več prepirati.

O konferenci lahko žal rečem le, da je pokazala, kako se ne sme delati. Večina študentskih voditeljev se na vse kriplje trudi rešiti vloge sindikalistov. Lepo, če že hočejo, toda zakaj tega ne povedo odkrito in ustvarijo koncepta za tako delo. Po mojem partija odkrito vabi mladino v svoje vrste in želi njihovo dejavnost v svojih okvirih. ZS bi kot politična organizacija po zdravi logiki vsekakor imela sekundarni, če že ne tercialni značaj. Zakaj po ovinkih, če gre tudi naravnost. Pri tem je najbolj čudno to, da je levji delež delegatov tako bilo partijcev. Ali se ne morejo tam iznebiti globokih misli?

Iluzorno bi bilo pričakovati, da se bodo študenti aktivirali v svrhe uresničevanja želj svojih voditeljev. Žal nam je trenutno potreben sindikat, pa ne takšen, kot je zdaj, dober sindikat.

Organizacija konference v še vedno precej porušenem Skopju ni bila niti dobra, niti izrazito slaba. V začetku je bilo precej nepotrebne zmede, deloma tudi zaradi neodgovornosti nekaterih delegatov. V glavnem so Makedonci kot celota pustili kar prijeten vtis.

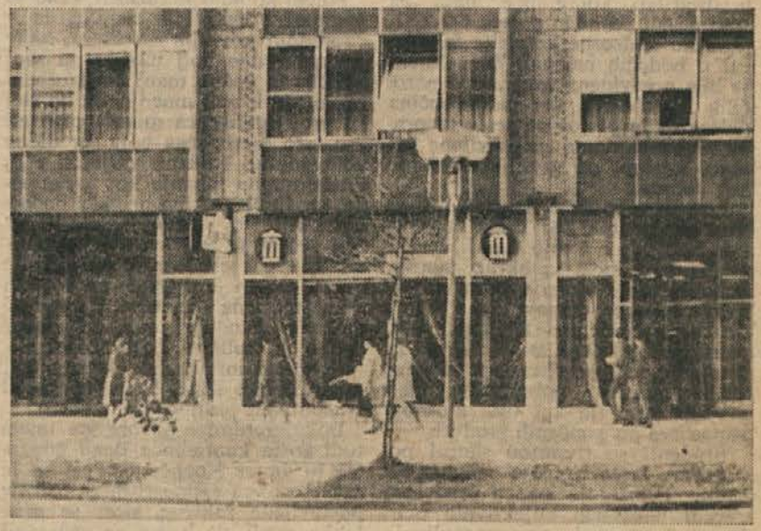

1963
1968
PRODAJNI SERVIS
modna hiša
MARIBOR, Partizanska 3

Razspis Kidričevih nagrad za leto 1969

ZDRUŽENJE VISOKOŠOLSKIH ZAVODOV MARIBOR
UPRAVNI ODBOR
SKLADA KIDRIČEVIH NAGRAD

Na podlagi 15. člena pravilnika o organizaciji in poslovanju sklada Kidričevih nagrad za študente mariborskih visokošolskih zavodov je upravni odbor sklada na svoji 3. redni seji dne 25. marca 1968 sprejel

Razpisujemo naslednje nagradne teme:

I.

za študente PEDAGOŠKE AKADEMIJE v Mariboru

1. Analiza psihosocialnih odnosov na eni mariborskih šol.
2. Analiza otroškega govora z vsemi specifičnostmi določenega jezikovnega področja v mariborski občini in raziskava, kako na šolah tega področja oblikujejo kulturo učenčevega izražanja.
3. Vzroki za strokovno vzgojno težavnost.
4. Slabosti sedanjega sistema preverjanja in ocenjevanja znanja.
5. Problemi poklicnega informiranja in usmerjanja v osnovni šoli.
6. Kako naj se učenec uspešno uči.
7. Oblike tekmovanja in vpliv na izobraževalno-vzgojne rezultate.
8. Faktorji učnega uspeha.
9. Kako preživljajo otroci prosti čas.
10. Knjige za mladino pri Založbi Obzorja.
11. Tema iz lokalne zgodovine.
12. Uvajanje sodobnega pojmovanja o materiji in energiji v pouk fizike na osnovnih šolah.
13. Fizikalni poskusi in meritve s področja elektromagnetskega nihanja in valovanja na osnovni šoli.
14. Vzgoja in varstvo predšolskih otrok v Mariboru.
15. Ekologija rastlinskih asociacij na Pohorju.
16. Ekološki vplivi na plankton.
17. Glasbena nadarjenost in zmogljivost otrok na določenem teritoriju in v določenem času.

II.

za študente VIŠJE AGRONOMSKE ŠOLE v Mariboru:

1. Sestav strojnega parka za osnovno specializirano proizvodno enoto (pridelovanje koruze, krompirja, hmelja, krme v plantažnem sadonosniku, terasni vinogradi itd.).
2. Preusmeritev proizvodnega procesa na zasebnih kmetijah glede na racionalno izkoriščanje strojnega parka.

Varianta a) strojni park brez standardnega traktorja.

Varianta b) strojni park s standardnim traktorjem.

3. Jakost pojava koruzne vešče na področju Dravskega in Ptujskega polja ter njena škodljivost.
4. Vpliv gostitelja na velikost osebkov sadne pršice.
5. Vpliv reliefa na formiranje tal, njihove lastnosti in način izrabe. Ugotovitve na osnovi opažanj v zahodnem delu Slovenskih goric.
6. Ugotavljanje rodnosti očes na rodnem lesu vinske trte in njihova moč brstenja za sorte Podravskega vinogradniškega rajona.
7. Vpliv redčenja plodov na kvaliteto in pridelek (jablane in breskve).
8. Preusmeritev kmetij v živinorejsko proizvodnjo.

III.

za študente VIŠJE EKONOMSKO KOMERCIALNE ŠOLE v Mariboru:

1. Kritična ocena stroškovnega obračuna in obračuna po delovnih enotah v gospodarski praksi.
2. Vloga in pomen raziskave tržišča v našem gospodarstvu.
3. Avtomatizacija bančnega poslovanja.
4. Uporaba statističnih metod v analizi poslovanja podjetja (za konkretno podjetje).
5. Statistične metode v analizi tržišča izdelkov široke potrošnje (za konkretno skupino izdelkov).
6. Pomen turizma na določeni gospodarski regiji glede na komparativne prednosti Slovenije na področju turizma.

IV.

za študente VIŠJE PRAVNE ŠOLE v Mariboru:

1. Pravne oblike integracije v gospodarstvu.
2. Samoupravljanje delovnih skupnosti v upravnih organih.
3. Lastnina v Jugoslaviji.
4. Krajevna skupnost v samoupravnem sistemu.
5. Ustavnost in zakonitost odločb o materialni odgovornosti v splošnih aktih delovnih organizacij (analize).

V.

za študente VIŠJE TEHNIŠKE ŠOLE v Mariboru:

A) Temi s področja strojništva:

1. Hladilni in mazalni učinek sintetičnih hladilnih tekočin pri obdelavi kovin z odvzemanjem odrezkov.
2. Uporaba mrežnega sistema planiranja za tehnološko pripravo proizvodnje.

B) Temi s področja elektrotehnike:

3. Projektiranje in izdelava tiristorskega trifaznega krmiljenega usmernika za napajanje enosmernega elektromotorja z regulacijo konstantnega števila vrtljajev
4. Konstruiranje enosmernega ojačevalnika za merilne namene z uporabo integriranih vezij.
5. Konstruiranje enosmernega ojačevalnika brez razsmernika za hitri analogni računalnik z uporabo integriranih vezij.

C) Teme s področja gradbeništva:

6. Projektiranje železobetonskega rezervoarja za razširjeni mariborski vodovod kapacitete 4000 m³ v sklopu generalnega načrta razširitve vodovoda.
7. Izvedba za modularne globine 3,0, 3,6, 4,2, 4,8 m stanovanjskih prostorov ekonomsko najugodnejših razpetin za naslednje sisteme stropov, ki se pri nas največ uporabljajo:
masivna prostoležeča in kontinuirana plošča, Rapid strop, SAT strop, Monta strop, Super strop, Siporex strop in strop iz prednapetih opečnih betonskih plohov.
8. Organizacija gradbene operative v severovzhodni Sloveniji. Analiza obstoječih kapacitet gradbenih podjetij, sorodnih gospodarskih organizacij in industrije gradbenega materiala, njihova dosedanja dejavnost in predlog za bodočo organizacijo.
9. Podrobnejša obdelava obstoječih sanitarnih predpisov s hidrološkega vidika in izdelava ustreznega pregleda hidroloških metod za reševanje problemov v obliki, da bo uporabna v praksi.
10. Ekonomska primerjava betonske in asfaltne izvedbe pri gradnji avto cest.
11. Mariborski javni parki in parkovni gozdovi ter njihova perspektiva ob bodočem porastu mesta.
12. Razvoj in pomen rekreacijskih površin na Pohorju za mesto Maribor.
13. Mariborska pokopališča, dosedanji razvoj in perspektive v zvezi s porastom mesta.
14. Vpliv raznih dodatkov za pospešeno vezanje in vodoneprepustnost na trdnost betona.
15. Ekonomska primerjava raznih sistemov montažnih in polmontažnih betonskih stropov pri raznih razpetinah.

Č) Teme s področja kemije:

16. Pitne in odpadne vode.
17. Organske sinteze.
18. Industrijska peka kruha.
19. Uporaba škroba oziroma njegovih derivatov v tekstilni oziroma papirni industriji.
20. Študij fluorjevih spojin.

D) Teme s področja tekstila:

21. Kloriranje volne.
22. Kontinuirani postopek barvanja volne.

VI.

za študente VIŠJE STOMATOLOŠKE ŠOLE v Mariboru:

1. Patogeneza, klinična slika in zdravljenje alveolitis sicca.
2. Diagnostika začetnega kariesa.
3. Škodljivost polnilnih cementov na zobno pulpo.
4. Izgradnja zobnega kontakta pri zalivkah II. razreda.
5. Fiksno protetična sidra in njihov izbor pri načrtovanju mostičev.

VII.

S Kidričevo nagrado so lahko nagrajena tudi izbrana seminarska in diplomska dela, ki se odlikujejo po izvirnosti in kvaliteti, če ustrezajo pogojem pravilnika sklada.

POGOJI

Natančnejši pogoji za udeležbo na razpisu so razvidni iz pravilnika, ki je študentom na razpolago v tajništvih šol. Pojasnila v zvezi z razpisanimi temami dobijo študenti pri profesorjih.

Študentje, ki se želijo potegovati za nagrado, javijo pismeno tajniku šole, katero temo bodo obravnavali. Dela se predlagajo v dveh tipkanih izvodih upravi šole, ki jih predloži strokovnim ocenjevalcem v oceno.

Rok za predložitev del je 15. februar 1969.

NAGRADE

Višina nagrad za razpisane teme znaša:

nagrada 1. stopnje 1200 din
nagrada 2. stopnje 850 din
nagrada 3. stopnje 500 din

Upravni odbor sklada si pridružuje pravico, da višino nagrad glede na razpoložljiva sredstva tudi zviša. Nagrade za diplomska in seminarska dela, ki se predlagajo izven razpisanih tem, se znižajo za 20 %.

TAJNIK SKLADA: Janko Kuster

PREDSEDNIK UO SKLADA: doc. Tine Lah

Nič več karakteristik

Fakultetni odbor zveze študentov Jugoslavije na elektrotehniški fakulteti v Splitu je poslal 25. aprila 1968 vsem fakultetam in višjim šolam dopis, v katerem obrazlaga ukinitev izdajanja karakteristik študentom višjih in visokih šol. Na medfakultetni konferenci, ki je bila 19. aprila 1968 v Splitu, so predstavniki vseh elektrotehniških fakultet sklenili z večino glasov, da se ukine izdajanje karakteristik. Obrazložitev fakultetnega odbora je bila naslednja (citirano):

Ker nismo zmožni, da realno ocenimo in potrdimo aktivnost in sposobnost naših študentov v smislu karakteristik, menimo, da ta formalnost ne bi smela predstavljati problema pri odobritvi šipendij pri vključevanju v začasno proizvodnjo. Ne želimo pisati nerealnih karakteristik in oškodovati naše študente s pisanjem slabih karakteristik, ker nismo seznanjeni z njihovo aktivnostjo in tudi ne moremo biti. Za obširnejša pojasnila se obrnite na FO SSJ elektrotehniške fakultete v Splitu.

Končno se je tudi v SSJ nekaj premaknilo. Toliko samokritike še ni bilo v nobenem odloku SSJ. Že dolgo časa smo slišali ostre kritike na račun neobjektivnih karakteristik, ki so posvečale večjo pozornost politični aktivnosti študentov kot pa njihovim študijskim kvalitetam in strokovnosti (kaj ne bi mogel biti študent z odličnim študijskim uspehom in politično neaktiven dober študent?). Škoda, da ta ukrep ne velja za ostale višje in visoke šole (ali morda, samo tega iz dopisa FO SSJ iz Splita ni mogoče razbrati).

Bogo Čerin

Predzadnja premiera

SLAWOMIR MROŽEK: NA ODPRTEM MORJU IN ČAROBNA NOČ

I.

Po Raziskavi, po tem mučnem soočenju z najbližjo polpreteklostjo, smo lahko gledali dve enodejanki poljskega avtorja Slawomira Mrožka. Avtor je Slovencem dovolj znan, pa tudi močno priljubljen, saj je neke vrste kompenzacija za našo nebogljeno satiro. Saj je znan ta pregovor (menda izpod peresa Ž. Petana): »Slovenci ljubimo satire, posebno poljske.« Naj danes kolikor hočemo govorimo o umetniški nepopolnosti in nepomembnosti Mrožkovih del, on je tu, je del našega obzorja, pa če nam je prav ali ne. Vsak, ki bi mu pa rad jemal veljavo in literarno dragocenost (gledališke ima vsekakor veliko), pa ga naj preprosto odmisli in spoznal bo, kakšna »luknja« bi nastala. In ne nazadnje nam mora biti avtor všeč že zaradi tega ker je rasel in zorel v času stalinizma in nima na sebi črne pike.

10 MEDNARODNA RAZSTAVA STUDENTOVSKE FOTOGRAFIJE — MEVARD RENE: PLACE EN ARLES

Pa k obema enodejankama. Prvo Na odprtem morju je prevedel Bruno Hartman, drugo Čarobna noč pa Uroš Kraigher. Obe enodejanki je zrežiral kot gost Žarko Petan (tudi znan gost v naši hiši), pri drugi pa je kot asistent zapisan tudi Stanko Potisk. Scenograf te uprizoritve je Uroš Vagaja, ki nas vedno preseneča s svojo scenografijo.

Foto Bogo Čerin

Na odprtem morju so trije brodolomci, lačni so tako hudo, da morajo določiti, kdo izmed njih se bo žrtvoval, da ga bosta lahko preostala dva pojedla. Najprej volijo žrtev, vendar morajo volitve razveljaviti. Sicer pa je že od vsega začetka jasno, da bosta Debeli brodolomec in Srednji brodolomec požrla Malega brodolomca. Velika riba žre male. Vse drugo je demagogija, vse te volitve, vse to prepričevanje, vse iskanje preteklosti. Ko Mali brodolomec ugotovi, da je lakaj, ki je priplaval, izdal Srednjega, da je grofovskega rodu, začneta trditi, da ni bilo nobenega lakaja in Debeli brodolomec zatrdi, da je res tako. Toda to je politična laž, laž zaradi »skupnosti«. Morda bi lahko bil tu avtor še bolj oster in manj popustljiv. Konec je prav grozljiv, kajti Mali brodolomec je kljub vsemu pripravljen na žrtev, ker je ali zvišen nad obema sopotnikoma, ali pa zaslepljen, da je žrtev res kaj vredna. Mrožek pravi, da je žrtev za take ljudi vredna figo.

Ne gre torej za humoresko v enem dejanju, gre za satiro. To so spoznali tudi ustvarjalci uprizoritve, ki so težili k rahlemu karikiranju, k črnemu humorju (režiserjeve domislice s toaletnim papirjem, brušenjem noža), k veseli radoživosti pa le na trenutke. Igralci brodolomcev Anton Petje (z izrazitim darom za oblikovanje malo topoumne, a prebrisane šaljivosti, ki že meji na groteskost), Marjan Bačko (ta oblastnik, ki je poln laži o žrtvah za skupnost, je bil verna in ostra podoba demagogov) in Ivo Leskovec (kot prisrčna, klavrna žrtev, ki se samo v začetku medlo upira) so bili uigran tercet. Sodelovala sta še Janez Klasinc (prav uspešno) in Jože Šamec. Na ustrezni gugajoči sceni je režiser zelo jasno orisal značaje, njihovo premikanje je vodil na trenutke stilizirano (demonstracije: hočemo jesti).

Če je Na odprtem morju razstavljeno precej satirično in skoroda politično kritično (volitve, demonstracije, prepričevanje in vplivanje na javno mnenje), je druga igrica Čarobna noč po mojem krotkejša, kajti norčuje se bolj iz človeških slabosti, zaradi tega je zabavnejša in preprostejša. Kaže, da ima tudi pri publiki več uspeha. Oba gospoda kolega, ki se znajdeta v eni hotelski sobi, nosita napake vseh nas. Tu je tisti drobni egoizem, radovednost, modrovanje zaradi vtisa na drugega, skrita hinavščina in lep videz. Ob sanjah, ki jih imata oba enake (napol slečena lepotica ju zapeljuje), pa pokažeta še bolj svoj jaz. Drugi gospod kolega pa pove prvemu oblastnejšemu nekaj resnic v obraz. Tu se razvije tudi znana debata o videzu, o bivanju, resničnosti in navideznosti bivanja itd. Režiser in igralca (Boris Bruneko in Volodja Peer) so dali veliko poudarka nekaterim detajlom (način odgovarjanja Drugega gospoda kolega). Bilo je veliko na videz cenenih prizorov, ki pa so bili taki res samo na videz, a so bili požlahtnjeni z občutkom za mero in karikaturo. Breda Puglјeva je bila napol slečena Tretja oseba oziroma njune sanje.

Prav je, da smo videli obe »dobro narejeni« (tudi na odru) igri, da smo se spet srečali z Mrožkom, ki nas je znova potrdil v žalostni resnici, da mi podobnega dramatika nimamo, pa čeprav ne gre v tem primeru za »veliko« literaturo, marveč za prav aktualne in šaljive ter odrsko hvaležne tekste.

V svoji oceni v Delu je J. Vidmar na koncu omenil tudi repertoar mariborske drame, in sicer tako: »Po obisku na tej premieri domnevam, da se mora mariborska Drama le še boriti za občinstvo. Med sredstva za ta boj je vsekakor šteti repertoar. Nisem prepričen, da je uprizarjanje takihle problematičnih in ne posebno tehtnih kvazi modernih del zelo privlačno za publiko. Zdaj, ko je vprašanje Drame vsaj začasno rešeno, je treba od vodstva pričakovati skrbnejših priprav za prihodnjo sezono ali celo za nekaj prihodnjih sezon.«

Ne gre zanikati, da moramo od vodstva Drame pričakovati seveda skrbnih priprav (kakšnih pa vendar). Gre za vtis, ki ga daje omenjena izjava, namreč da letošnji repertoar ni bil izbran dovolj skrbno ali da je bil »problematičen«, če ne že slab. Mislim pa, da to ne drži. Ne trdim, da je ta repertoar imeniten, še manj, da bi na mogel biti boljši, a sodim, da je bil izbran zelo skrbno (čeprav precej naglo) in pametno. Ne smemo pozabiti, da je novo vodstvo Drame v Mariboru šele nekaj mesecev na delu. Toda uprizoriti Nušića, Voranca, Cankarja (izbor), dalje Weissa, Mrožka, Topola in Shakespeara v eni sezoni, pomeni izbirati dobro. Mrožek in Weiss sta vendar avtorja, ki ju sedaj mnogi igrajo. Ne morem si misliti, da bi lahko šla mariborska Drama mimo njiju. Res so bili tudi spodrsljaji (Marionete), vendar je celoten vtis vsaj zame in v primerjavi s prejšnjimi leti, ugoden. Mislim, da je bil repertoar moderen, umetniško pretehtan in predvsem, da ni bil slab.

Tone Partljič

Srečanje 68

Težko bi bilo reči, ali je literarni večer, ki ga je priredil odbor Zveze študentov MVZ uspel ali ne, kajti odmevnosti, ki jo običajno jemljemo kot merilo za (ne)uspešnost prireditve, v tem primeru ne bi mogli ugotavljati. Občinstvo (stari znanci iz vseh literarnih večerov: dijaška mladina, nekaj študentov, profesorjev, kak gledališki igralec, književnik...) je prišlo pač iz radovednosti, bodisi poklicne ali pa zasebne. DANE ZAJC je bral pesmi, ki kažejo njegovo snovanje v malce drugačni podobi, dasiravno ne označujejo kakšnega silovitega premika k »najsodobnejšemu« načinu ustvarjanja«. PAVLE ZIDAR se nam je predstavil tak, kakršnega smo navajeni, le da je tokrat njegova beseda zaživela bolj avtentično — ne morda zavoljo njegove fizične prisotnosti, temveč zategadelj, ker je svojo prozico podajal zelo zanimivo, da ne rečem kar zabavno. ANDREJ BRVAR se je, kot kaže, dokončno odrekel »aktivističnemu« pisanju, kakršnega mu »očitajo« in se usmeril v šalamunovske ali »postšalamunovske vode«. ALEKSANDER PERSOLJA je vsekakor zelo izviren in plodovit pesnik, dasiravno bi mu bilo mogoče marsikaj očitati (mestoma njegova poezija »pada«, ker se izpoved izgublja — podreja se moči besede). MATJAŽ KOCBEK. Veliko dadaističnega kričanja in perverznosti, kakršne smo že navajeni. Težko bi bilo reči, da utira kakšne nove poti, še teže, da se dosledno drži uglajenih in v okviru le-teh skuša iskati nove izpovedne možnosti. MIRO SLANA je prebral nekaj povprečnih pesmi in lirično uglašeno Dedovo piščal, ki je gotovo njegovo najboljše delo. Žal je poezijo podajal z nekakšnim mehkobnim patosom, ki je poslušalke v dvorani gotovo ganil.

Po nastopu je bil v Kazinski dvorani razgovor o literarni reviji Objave, ki se je začel zelo ustvarjalno, potem pa se je — končal. Po končanem razgovoru so se šli književniki in njihovi simpatizerji napit.

D. Jančar

22. majski festival študentskih gledališč Jugoslavije

Veliko smo pričakovali od 22. majskega festivala študentskih gledališč. Ne samo zavoljo tega, ker je že zdavnaj prerasel okvire manifestacije, ki je samo registrirala, kar so študentska gledališča v določenem časovnem obdobju (v enem letu na primer) ustvarila, tudi ne samo zaradi dejstva, da je to že 22. festival po vrsti in bo potemtakem zaradi svoje sive brade moral pokazati kaj vem kaj, temveč zaradi tega, ker smo menili, da je študentska gledališka dejavnost pri nas tako razširjena, razvejana in polna novih idej ter prijemov, ki bodo festivalu resnično pokazala, kaj smo, kje smo in kako smo. Želeli smo, da festival ne bi bil samo pregled, evidenca vsega v tem letu storjenega, marveč ustvarjalni zbor, ki bo razrešil vsaj nekaj poglavitnih vprašanj, kakor organizacijskih, tako tudi vsebinskih, ki tarejo študentska gledališča pri nas, in da se bo skozenj kazala težnja študentske mladine po sooblikovanju in soustvarjanju našega trenutka.

Ker je majski festival študentskih gledališč Jugoslavije najbolj množična in hkrati najkvalitetnejša študentska kulturnoumeniška manifestacija, je bilo pričakovati, da bo izbor, ki ga je opravila selekcijska komisija v sestavi: Želimir Falout, književnik in gledališki kritik; Srečko Lipovčan, gledališki kritik; Vjekoslav Martinčič, študent režije iz Zagreba, Marini Protega, stalni sodelavec MFSK; Vojo Šiljak, novinar, res takšen, da bo pokazal pravo obliko najboljšega, kar študentski gledališki amaterizem premore, ter ga na ta način postavila na pravo mesto v celotnem gedališkem življenju pri nas.

Komisija je izmed dvajsetih predstav (žal med njimi ni bilo mariborske, ker je KUD Student sodelovanje odpovedal), izbrala dvanajst po njihovih kriterijih najboljših.

TIN UJEVIĆ:

KO BI NEOKRETNI KAMEN MOGEL ZAKRIČATI, BI POČIL, KAKOR POČI SRCE

STUDENTSKI TEATER POEZIJE — ZAGREB

režija: Darko Čudo.

Študentski teater poezije je bil osnovan leta 1967 na pobudo pesnikov, zbranih na mitingu poezije v Zagrebu. Ukvarja se izključno s podajanjem poezije s pomočjo filma, magnetofona, plesa itd.

To je bila predstava, ki pravzaprav ne sodi na takšno prireditev, kljub temu da je bila prirejena kot gledališko delo. Jasno pa je, da je tak recital samo odraz nemoči študentskega gledališča, kolikor se v taki obliki sploh še kaže kot gledališče. Poezija, podana na tak način, je vsekakor bolj komunikativna, toda to nikakor ne more biti opravičilo izborni komisiji, ki je delo uvrstila v program festivala, pa čeprav samo v informativno sekcijo.

KENETH BROWN:

ZAPOR

TEATER LEVO-BEOGRAD

Režija: Vladimir Momčilović

Teater levo dela s takšno repertoarno politiko, koncepcijo in stilom igranja od 1965. leta in ima 60 aktivnih članov. Doslej so igrali Ilića, Ionesca, Preverta, Mrožka, Arrabela, Ivaniča, Popovića, Williamsa — skupno 13 premier.

Na tej predstavi smo lahko videli tako imenovani living theatre, ki ga danes na zahodu precej igrajo. Veliko kričanja, skakanja, korakanja, petja, skratka vitalna igra, ki ne dovoljuje posameznemu igralcu, da bi pokazal svoje zmožnosti in sposobnosti, igra, ki zaposluje (in vrjetno tudi utrudi) slehernega posameznika na odru. Avtor prikazuje vsakdanje življenje v ameriškem mornariškem zaporu, življenje, ki sploh ni življenje, temveč eno samo okrutno nasilje, poniževanje, pretepanje in sadistično izživljanje nadzornikov nad nemočno ter v vsakem pogledu razoroženo množico jetnikov. Nasilje, ki obstaja zunaj človeka in nad človekom, nasilje, ki meji že na popoln absurd, ter zavoljo tega vzbuja v gledalcu odpor in potrebo po razmišljanju o smiselni urejenosti tega sveta. Režiser je predstavo sicer uravnal v skladu s tekstom, vendar je naredil nekaj napak, ki so rušile celovitost in neposrednost izpovedi. Ker se je že v trenutku, ko se je zavesa odprla, začelo dogajanje odvijati z vso silovitostjo, tako, da je gledalce resnično pritegnila, je bilo nujno, da je intenzivnost zavoljo tega proti koncu nekoliko upadla, to pa je imelo za posledico manjšo učinkovitost. Ob zatrjevanju nekaterih gledaliških kritikov, da je možnost študentskega gledališča edino in samo v kolektivni igri in izboru angažiranih tekstov, se ravno ob tej predstavi vzbujajo pomisleki. Vprašanje je namreč, ali ni kolektivna igra ali »ekspresija telesa« ali kakorkoli bomo imenovali tak način odrske izpovedi samo odraz nemoči naših gledališč. Jasno je, da igralci v takem primeru ne potrebujejo nikakršnega igralskega znanja v klasičnem pomenu, temveč le veliko fizične kondicije, dobrega režiserja in tehnike, ki bodo poskrbeli za akustične in vizualne učinke. Kljub temu pa sem mnenja, da študentska gledališča morajo igrati takšna dela že zavoljo tega, ker jih profesionalna praviloma ne uvrščajo v svoj repertoar.

JEAN ANOUILH:

ANTIGONA

ŠTUDENTOVSKO GLEDALIŠČE — LJUBLJANA

Režija: Dragica Ahačičeva

Ljubljansko študentovsko gledališče je bilo osnovano pri Pionirskem domu. Namen edine študentske igralske skupine v Ljubljani je postaviti temelje modernemu amaterskemu gledališču in prerasti dilletantske »šablone« klasičnega. S specifičnim izrazom naj bi se skušalo povezati z gledalci.

Žal niti režiser niti igralci niso bili dorasli temu delu, ki vsekakor zahteva dograjen ansambel, ki si je sposoben privoščiti tudi nekoliko več »soustvarjalne dejavnosti« ali z drugimi besedami: nekoliko svobodnejše igre, osvobojene togega teksta. Kljub temu da je bila igra nasploh nekoliko sklerotična, pa so bili nekateri posamezniki na trenutke sijajni (Antigena v razgovoru s sestro).

VUK VUČO:

FAUSTINA

UES MAKSA BEOGRAD

Režija: Nera Nedeljković-Lukić

Delo je bilo napisano kot radijska drama in kot takšno sprva tudi izvedeno. Študentsko gledališče Maska pa se je odločilo za Faustino zavoljo širokih možnosti za različne odrske prijeme, za različne vložke (balet), za vstavljanje novih prizorov itd., prenesti na oder in jo uprizoriti kot spektakularno, antiteatrsko, za gledalce zabavno delo. Žal smo morali ugotoviti, da je režiser sicer skušal izkoristiti možnosti, ki mu jih je delo nudilo, da se mu je celo posrečilo doseči nekaj zanimivih svetlobnih in zvočnih učinkov (kolikor niso izključno tehnikovo delo), da je tudi balet vstavil pravilno (kolikor ni bil to samo koreografov posel), da pa je delo kljub temu ena najslabših predstav na tem festivalu. Igra je bila namreč razvlečena, utrujajoča, nekoliko preveč diletantska, utrujene in nestrpne gledalce pa je še bolj jezil glavni igralec, ki je, verjetno po režiserjevem napotku, vso predstavo neusmiljeno jecljal. Humor, ki so ga vstavili in, ki naj bi rešil, kar se je rešiti dalo, je bil afektiran, neprepričljiv, neizviren.

Mirne duše lahko rečemo, da je predstava izničila literarno vrednost teksta in da je zares nerazumljivo, kako je mogla selekcijska komisija, sestavljena v glavnem iz gledaliških kritikov, uvrstiti Faustino v uradno konkurenco.

TODOROVIĆ-ALEKSIĆ-ILIĆ:

NJIHOVA DOMOVINA JE PASIVNA, PA ISČEJO POTNI LIST

(satirični kabaret)

ŠTUDENTSKO SATIRIČNO GLEDALIŠČE — ZAGREB

Režija: Bane Petrović

Študentsko satirično gledališče je bilo osnovano leta 1963 na pobudo komornega odra Študentskega centra. Skupina je tokrat že tretjič na Majskem festivalu, velik uspeh pa je doživela tudi na Poljskem. Člani SSG so bili prvi amaterji, ki so nastopili v satiričnem gledališču »Jazavac« v Zagrebu.

Satirični kabaret treh mladih beograjskih avtorjev je sestavljen iz niza skečev, pesmi in plesov, ki vsak na svoj način govore o napakah v naši družbi z namenom gledalca zabavati in ga morebiti tudi prisiliti k razmišljanju. Predstava, ki smo jo videli, se je usmerila v večji meri k zabavi, kakor k satiri, kar pa je bil verjetno tudi režiserjev namen, morda pa je bilo vmes tudi kaj strahu, kajti satirične osti, ki so letele na račun našega gospodarstva in družbenega življenja, so bile nekolikanj tope in nič kaj preveč »študentske«. Jasno pa je, da je skupina izredno izvežbana in sposobna ustvariti tudi kaj boljšega. Dokaz za to je zelo dinamičen potek ter kontinuiran kontakt z občinstvom. Seveda pa predstavi nikakor ne moremo pripisati takšne vrednosti, kakor ji je dopisnik Dela, ki je zapisal, da je bila zdaleč najuspešnejši nastop in da si zasluži prvo mesto.

S. I. WITKIEWICZ:

NOREC IN OPATICA

SCENA ŠTUDENTOV AKADEMIJE ZA GLEDALIŠKO UMETNOST — ZAGREB

Režija: Dunja Šubajković

Scena študentov akademije je bila osnovana v današnji obliki pred dvema letoma. Osnovali so jo študenti. Program skupine je v glavnem v izvajanju avantgardnih tekstov.

Satirična tragikomedija mladega poljskega dramatika, ki ironizira Freuda in njegovo teorijo psihoanalize, je zaživela v izvedbi študentov akademije prav profesionalno. Gotovo lahko od mladih igralcev še veliko pričakujemo — hrvatskemu gledališču se ni bati za mlade kadre. Tudi tukaj ni jasna odločitev izbirne komisije. Kako da so dovolili nastopati profesionalcem edino iz Zagreba? Tudi v drugih mestih, kjer so akademije za gledališko umetnost, imajo odlične igralske skupine in prav nič me ne bo pekla vest, če zapišem, da so ponekod ansambli celo boljši.

RENE D'OBALDIA:

KRVNIKOVA ŽRTEV

KOMORNA SCENA — NIŠ

Režija: Radomir Trifunović

Komorna scena je bila osnovana 1963. leta kot mladinska scena, dve leti pozneje, po osnovanju univerze v Nišu, je postala del AKUD. Doslej so imeli trinajst premier. Igrali so Torkarja, Williamsa, Soroyana, Matkovića in druge.

D'Obaldijeva Krvnikova žrtev je delo, ki je napisano z veliko posluha za neke vrste »lirično patetiko«, ki je obenem tudi parodija in smešenje klasičnega francoskega gledališča. Obešenjaška krvnikova liričnost usmerjena k subtilnim odtenkom njegove duševnosti se neprestano lomi in razbija ob kruti dejanskosti resničnega stanja.

Niška skupina si je privoščila nekaj svojevrstnih improvizacij, ki so bile sicer duhovite in dobro vgrajene v tekst, so pa zato nekoliko razblinile tisto, kar je hotel avtor povedati. Predstava je kot celota učinkovala nekoliko monotono, vendar se zdi, da je režiser ravno to hotel doseči. Dejstvo, da se je spustila na področje, za igralce-amaterje težko dosegljive in izvedljive psihološke igre drobnega niansiranja in natančnega oblikovanja likov (popolno nasprotje kolektivni igri), jo lahko uvrstimo med boljše nastope na festivalu.

DAVID HALLIWEL:

MALI MACOLM IN NJEGOVA BORBA PROTI EVNUHOM

DRAMSKI ATELJE DADOV — BEOGRAD

Režija: Zoran Ratković

Dramski atelje mladinskega doma Vračar Dadov je bil osnovan leta 1958 in letos slavi deseto obletnico svojega obstoja. Doslej je imelo to gledališče, ki je eno najstarejših te vrste pri nas, 68 premier in nekaj sto predstav pred beograjsko publiko in na številnih gostovanjih. V teh desetih letih so bila na repertoarju Dadova klasična dela dramske literature, tako so igrali Shakespearja, Molliera, Gogolja in druge, ter sodobne pisce kot so Mrožek, Ionesco, Cocteau. Velika pozornost je Dadov posvečal domačim avtorjem, posebno mladim.

Halliwelova drama Mali Malcolm in njegova borba proti evnuhom govori o stiski današnjega mladega človeka, ki živi utesnjen in zadušen v sedanjem trenutku popolnega duhovnega »brezčasja«. Da bi se na neki način izkopal iz takšnega stanja, se skuša kakorkoli upreti, in tako osnuje skupaj s prijatelji politično stranko po zgledu Hitlerjevih nacistov. Njegov upor pa ne sežo dalje od mesta, kjer je on sam, in tako sklene, da bo, preden bo prevzel oblast v deželi, s sodelavci ugrabil direktorja akademije, iz katere so ga zaradi kajenja na hodniku izključili, ter ga prisilil, da se bo pred njim ponižal. Preden spozna kaj je in kje je, se odmrnejo od njega vsi

prijatelji, sam pa, kljub popolnemu porazu, še dalje sanjo o gospostvu in oblasti.

Tekst je izredno živahen, privlačen in zabaven, tako da se gledalci po vseh utrudljivih predstavah, končno enkrat niso dolgočasili.

Predstava, ki smo jo videli, je dajala slutiti izkušeno režisersko roko in dograjene, na odrskih deskah prekaljene ase.

Posamezni igralci so dobili nekajkrat aplavz na odprti sceni, kar se je na majskem festivalu zgodilo prvič in zadnjič. Žirija posebnih poročevalcev študentskih listov je sklenila dodeliti gledališču Dadov priznanje za najboljšo predstavo festivala.

AMATERSKO GLEDALIŠČE HASAN KIKIĆ — SARAJEVO

RECITAL CIGANSKE POEZIJE

Izbor tekstov in režija:

Duško Andžić

Gledališče Hasan Kikić je bilo osnovano kot kulturno-umetniško društvo leta 1950. Na desetih republiških festivalih je bila igralska skupina štirikrat prva in trikrat druga. Na hvarskem festivalu so leta 1961 osvojili »zlato plaketo«.

Usmerjeni so predvsem k izvajanju poezije zavoljo tehniško-scenskih možnosti in zaradi usmerjenosti članov ansambla k takšni zvrsti igranja.

Težko je verjeti, da se mladi igralci iz Sarajeva niso lotili recitala ciganske poezije iz enostavnega vzroka, ker je pač vse, kar ima nekoliko priokusa po ciganih in ciganskem, trenutno v modi. Vsem tistim, ki so mi v Zagrebu zatrjevali, da temu ni tako, moram odločno nasprotovati. Pa saj ni tako važno. Predstava je bila predstavljena in jemljemo jo takšno, kakršna je. Že pri nastopu študentskega teatra poezije smo se ustavili ob vprašanju upravičenosti »igranja« takšnih tekstov. Tukaj moramo ponovno ugotoviti, da je takšna oblika odrske izpovedi poezije nezadostna, kljub morebitni večji komunikativnosti. Režiser, scenograf in igralci so se sicer potrudili, da bi dali kar najbolj učinkovito in verodostojno predstavo, lahko celo rečemo, da je dogajanje na odru »steklo« (seveda ne v takšni meri, kakor pri vezanem dramskem tekstu), vendar je vse to, vštevši rafinirano recitiranje, premalo za gledališki nastop, kakršnega gledalec pričakuje in kakršen bi tudi moral biti. Scena je bila enostavna in učinkovita in ravno zavoljo tega jo je žirija posebnih poročevalcev proglasila za najboljšo na festivalu.

TERRY MEGAN:
Viet Rock
STUDENTSKO EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE IZ ZAGREBA
Režija: Miro Međimorec

Gledališče je bilo osnovano 1956. leta s ciljem, da prvenstveno študentom na eksperimentalen in izviren način predstavi dela jugoslovanske in tuje dramske književnosti. Na repertoarju so doslej imeli klasično hrvaško dramaturgijo, dela iz ranega obdobja ustvarjanja Miroslava Krleže in izbrana dela tujih dramskih avtorjev. Posebno pozornost tega gledališča je vselej veljala moderni domači drami. Doslej je skupina nastopila na vseh sedmih mednarodnih festivalih študentskih gledališč v Jugoslaviji, v tujini pa so igrali v Bruxellesu, Parmi, Gentsu, Krakowu in drugje. Na letošnjem festivalu malih in eksperimentalnih odrov je SEG dobilo zlati venec za entuziazem in idejno angažiranost v predstavi Viet Rock.

Vsekakor je jasno eno: Viet Rock ameriške pisateljice Terry Megan nima nikakršne ali pa zelo majhno literarno vrednost. Vsaka dobra časopisna reportaža ali podlistek v nekaj nadaljevanjih bi lahko opravil isto delo in imel isti učinek kakor drama, ki poleg tega, kakor kaže, ni niti dramaturško dograjena.

Iz takšnega teksta je bilo težko ustvariti kaj več kot lepljenko različnih načinov protestov proti vojni v Vietnamu, proti nesmislu vojne nasploh. Ansambel študentskega eksperimentalnega gledališča je vsekakor storil, kar se je storiti dalo, dalo pa se je storiti zelo malo, pa čeprav si je režiser pomagal z vsemi mogočimi sredstvi (film, magnetofon, scena, pantomima). Splošno mnenje, ki je prevladovalo na festivalu, je bilo, da je letošnja predstava naše najboljše študentske igralske skupine veliko slabša kakor lanska Ars longa vita brevis, ki smo jo imeli priliko videti tudi v Mariboru.

Nagrade

Žirija 22. majskega festivala je na osnovi predstav, ki smo jih lahko videli, dobila vtis, da je sedanja situacija v jugoslovanskem študentskem gledališču mnogo slabša, kakor je bila prejšnje leto. To je razvidno iz kvalitete predstav, slabega izbora tekstov, konvencionalnosti v gledaliških izpeljavah, ki kažejo preveliko sorodnost s profesionalnimi gledališči.

Zaradi tega se je žirija odločila, da nagrade za najboljšo predstavo tega leta ne podeli. Za mednarodni festival študentskih gledališč, ki bo jeseni v Zagrebu, žirija predlaga predstave: D. Halliwel: Mali Malcolm in njegova borba proti evnuhom, v izvedbi gledališča DADOV iz Beograda; K. Brown: Zapor v izvedbi TEATRA LEVO iz Beograda; Megan Terry: Viet rock v izvedbi Študentskega eksperimentalnega gledališča iz Zagreba.

Žirija posebnih poročevalcev v sestavi: **Drago Jančar (Katedra), Bora Anđelić (Susret, Beograd), Peter Bakevski (Studentski zbor, Skopje), Mile Nedeljković (Vidici) in Senad Prašo (Naši dani)** — izraža svoje nezadovoljstvo s potekom festivala in s tem, kar so študentovska gledališča predstavila. To samo ilustrira ustvarjalno nemoč in orientacijsko negotovost jugoslovanskega študentskega gledališča danes in želi pokazati na nekatera ustvarjalna hotenja, skozi katera se kaže originalnejši pristop k vršenju funkcije študentskega gledališča in sklepa:

»Mali Malcolm in njegova borba proti evnuhom« v izvedbi gledališča DADOV iz Beograda je najboljša predstava 22. majskega festivala.

»Njihova domovina je pasivna, pa iščejo potni list« v izvedbi Študentskega satiričnega gledališča je najboljša repertoarna poteza na festivalu. Najboljša scenografija je bila ustvarjena na predstavi AP Hasan Kikić.

DRAGO JANČAR

PIJANI MITI

Utopična zgodba iz bodočnosti

V uradu stalne službe ministrstva za notranje zadeve na Dunajski cesti v Ljubljani je zabrnelo vseh trinajst telefonov hkrati. Roke telefonistov in telefonistk so samogibno posegle po slušalkah in jih prislonile k ušesom svojih lastnikov. Iz vseh slušalk se je zaslišalo enako sporočilo: »Pozor! Iz Gaja zaslužnih mož so danes ponoči neznanci na nepojasnjen način odstranili s podstavkov vse spomenike.« — Ob sprejetju sporočila je bila ura sedem in petnajst.

Minuto kasneje je sporočilo z enako vsebino prebudilo ministra za notranje zadeve. Udaril je po postelji, da so vzmeti zaškripale: »Hudiča, kakšen usran drek.«

Na hitro se je umil, površno se je oblekel in je odvihral k posebnemu avtomobilu ministrstva, ki ga je že čakal na ulici pred hišo, kjer je stanoval. »Slabe volje, šef?« ga je prijateljsko vprašal voznik, ki mu je uslužno odprl vrata. »Daj, poženi!« je ukazal minister in se je zavalil na zadnji sedež.

»Prekleto me zanima, kdo nam je skuhal to kašo. Kaj takega se mi še ni pripetilo. Zadnjo svinjarijo velikega formata so pripravile svobodnoslovenske barabe s tistimi demonstracijami na pustni torek šestinšestdesetega. Pošteno so jih dobili po gobcu. Ampak tudi moji fantje so se vedli kot kakšni intelektualni posranci. Ja, demokratični so že morali biti, ko je bilo še mnogo naroda na ulicah. Vseeno pa so prepozno udarili. Komu je kaj koristilo, če so premlatili nekaj osamljenih pijandur. Ne rečem, da pijanca ni treba ob vsaki priložnosti treščiti po gobcu, ampak to ne zadostuje,« je razmišljal minister, ko ga je šofer vozil po praznih jutranjih ulicah.

Takoj ko je minister prispel v svojo pisarno, je ukazal poklicati referente za kulturniške in intelektualne, za huliganske in za svobodnoslovenske zadeve.

»Fantje, se strinjate, da nam je na glavo padla velika tona govna?«

»Pa jasno, šef,« so enoglasno pritrdili fantje.

»Kaj misliš ti, ki čistiš huliganska blata, so ti spomeniki maslo naše zlate mladine?«

»Ne bi rekel, šef. Huligani bi vsaj pustili kakšne sledove, poročilo pa pravi, da ni nobenih sledov. Huligani so preleni, da bi nekam tovorili težke kipe, od katerih vsak gotovo tehta več kot dve toni. Če bi kakemu kipu manjkala glava, roka, noga, nos, ali če bi ga kdo premazal s kakšnim drekom, bi to upravičeno pripisali zlati mladini. Po mojem mnenju so huligani tu nedolžni.«

»Dobro. Kakšno pa je tvoje mnenje, frizer najpametnejših Slovencev?«

»Ja, mogoča sta dva odgovora: da in ne.«

»Kaj se to pravi: d a in n e ?« se je minister zadrl na referenta za kulturniške in intelektualne zadeve. »Samo en odgovor je: samo d a ali samo n e. Govoriš kot kakšen eksistencialistični modrijan. Torej?«

»Saj veste, šef, da se naše jajčaste glave, kakor jim pravijo Američani, grizejo med sabo. Zato nečesa, kar je morda storila prva skupina, druga skupina ne bi storila, najbrž že zato ne, da bi nasprotovala prvi. Predvsem je nedvomno jasno, da tu ne gre za skupno delo slovenskih intelektualcev.«

»Kaj pa nas to zanima,« je vzdihujoče povedal minister in spustil desnico, s katero se je držal za glavo, na mizo, da je zabobnelo.

Peter Baloh

»Žal vam moram povedati, šef, da teh spomenikov ne moremo stoodstotno pripisati na rovaš slovenskih intelektualcev. Mogoče bo kaj več pokazala preiskava.«

»Dragi moj frizerček, saj tudi sam vem to. Gre za to, da dobimo neko smer, v katero bomo iskali, ne pa da se zaradi teh prekletih bronastih figur lovimo kot mačka okrog vrele kaše.«

Nekaj trenutkov so molčali, potem pa je minister povprašal za mnenje zadnjega referenta. Tudi ta je izjavil, da ljudi, ki jih nadzoruje njegov referat, skoraj ni mogoče kriviti za odstranitev spomenikov, kajti sami so se najbolj potegovali za zgraditev Gaja zaslužnih mož.

(Nadaljevanje na 18. strani)

Čigav je „Korotan"

Avstrijski in slovenski tisk je pred časom poročal o nekakšnih demonstracijah in upiranju slovenskih koroških študentov v domu Korotan. Iz skopih časopisnih vesti ni bilo mogoče natančno ugotoviti, kakšni so bili razlogi, ki so pripeljali do absurdne situacije: iz doma Korotan, ki je bil zgrajen zavoljo tega, da bi omogočil koroškim študentom nemoteno delo in kulturno-zabavno udejstvovanje, je vodstvo izključilo Klub slovenskih študentov in nekaj njegovih voditeljev.

Ker tudi naše študente gotovo zanimajo stališča obeh prizadetih strani (študentov in uprave doma), smo sklenili objaviti nekaj pisem, ki so jih oboji razposlali nekaterim ustanovam in posameznikom na Koroškem in v Sloveniji.

UPRAVNIK KOROTANA S POLICIJO PROTI SLOVENSKIM ŠTUDENTOM

V petek, 3. maja letos, je imel Klub slovenskih študentov svoj sestanek. Predaval je dr. Jakob Ebner o avstrijski naciji. Po predavanju se je razvila živahna diskusija o zadnjih dogodkih v Korotanu. Jasno je bilo študentom, da bo treba na nekem razgovoru z vodstvom doma urediti odprta vprašanja.

V soboto popoldne se je sestala vrsta študentov, da izdela predloge za boljšo ureditev doma, ki bi jih nato izročili p. Tomažiču. Razgovora v sprejemnici doma sta se udeležila tudi kolega Smolle, ki ga je pater pred nekaj dnevi atakiral, in kolega Sticker, ki ga je pater Tomažič izključil iz doma. Če znekaj minut pa je prišel p. Tomažič ter zahteval, da mora kolega Smolle takoj zapustiti dom. Kolega Smolle je ostal v dvorani, kjer lahko vsak sprejema obiske. Nato je grozil p. Tomažič odbornikom Kluba slovenskih študentov, da morajo takoj zapustiti dvorano, če kolega Smolle ne gre. Odborniki so ostali ter nadaljevali s študenti razgovore. P. Tomažič je ubral novo pot. Rekel je, da bo vrgel odbornike, ki stanujejo v Korotanu, iz doma. Slovenski visokošolci se v domu, ki je bil zgrajen zanje niso pustili ustrahovati. Iz solidarnosti so se navzočim pridružili vsi slovenski študentje, ki so bili v bližini. Nato pa so poklicali še vse slovenske študente ki so jih le mogli doseči. Vsi so se enotno odzvali, ker jim je bilo jasno, da gre za slovensko stvar. P. Tomažič, ki si je vse študente notiral ter jim stalno grozil s težkimi posledicami, se je končno v svoji nemoči poslužil policije, ko so študentje hoteli z njim diskutirati o perečih vprašanjih. Hotel je, da bi policija odstranila vse slovenske študente iz slovenskega doma. To naj bi bil vzgojitelj slovenskih študentov na Dunaju?

Policija je nato tri četrt ure razpravljala s p. Tomažičem. Študentje pa so vtem času peli slovenske narodne pesmi. Policisti so se seznanili z zahtevami študentov ter odšli. Študenti so klub vsemu hoteli diskutirati s p. Tomažičem, ki pa je zastopnikom Kluba odgovoril: »Ne, ni več potrebno.« Torej sploh ni bil pripravljen, da bi se pogovarjal s študenti. Navzoči so nato sklenili, da pošljejo Družbi svetega Mohorja, ki je lastnica doma, ter predsednikoma slovenskih osrednjih organizacij dr. Franciju Zwittru in dr. Valentinu Inzku sledeči telegram:

Slovenski visokošolci, zbrani na solidarnem srečanju zaradi izključitve Smolleta in Stickra iz Korotana, zahtevajo, da se takoj pozanimate za dogodke na Dunaju. P. Tomažič je odgovoril na prošnjo za diskusijo s policijo. Visokošolci nameravamo nadaljnje akcije.

Nato so se študentje mirno razšli. A neopravičena in protislovenska reakcija p. Tomažiča je takoj sledila. Vrgel je takoj iz doma predsednika Kluba Avguština Mallea, kulturnega referenta Horsta Ogrisa ter klubaše Franca Haderlapa in Lojzeta Popitscha, s tem pa indirektno tudi njegovo soprogo Marijo. Dom morajo zapustiti do naslednje sobote.

Istega dne pa je vrgel iz doma tudi Klub slovenskih študentov. Sklicuje se na točki 5 in 7 iz »Pravil za študentska društva«, ki so bila sprejeta od Kluba in podpisana od zastopnikov Kluba ter tudi od p. Tomažiča.

Točka 5 se glasi:

Organizacija, ki vodi kak sestanek, je odgovorna za red in snago v dotičnem prostoru med in po sestanku in za potrebno tišino v nočnih urah do stanovalcev doma in sosednjih hiš. Organizaciji, ki bi tega ne upoštevala, rektor doma lahko prepove za določen čas vsako prirejanje sestankov v domu. Enako tudi, če bi njeni sestanki nasprotovali namenom doma.

Točka 7 se glasi:

Društvu, katerega delovanje bi škodovalo ugledu ali interesom doma ali ki se ne bi hotelo držati teh pravil, rektor doma lahko odpove sedež v domu po enomesečnem roku.

Klub v domu ne sme več prirejati sestankov. Do 4. junija t.l. pa mora spraviti Klub svojo imovino iz Korotana. P. Tomažič ni navedel nobenih prekrškov Kluba slovenskih študentov na Dunaju.

Ne smemo pozabiti, da je v tem šolskem letu izključil iz doma tudi Slovence Isoppa ter odbornika Kluba Straussa in Brumnika. Zaradi neznosnih razmer v domu pa si je poiskal novo stanovanje tudi Pavel Pernjak. S tem se nahaja samo še tretjina vseh koroških slovenskih študentov v Korotanu.

To naj bi bilo zaželjeno ognjišče in zavetišče slovenskih študentov na Dunaju, ki živijo vsak dan v strahu, da jih bo p. Tomažič s svojo vsemogočnostjo čez noč postavil na cesto. Zato se obračamo na slovensko javnost, da končno posreduje sodobno ureditev doma, da bo služil zares ciljem, katerim je bil namenjen.

Študentje zahtevajo:

1. da se takoj prekliče izključitev Kluba iz doma;
2. da se takoj omejijo kompetence p. Tomažiču z ustanovitvijo posebnega odbora za Korotan, kjer bi bili zastopani tudi študentje;
3. da se sestavi nov hišni red s sodelovanjem študentov;
4. da se takoj sprejmejo vsi študentje nazaj v dom;
5. da se takoj odpusti tajnica gospa Langer, ker ni Slovenka in poleg tega ne obvlada slovenskega jezika.

Študentje pričakujejo takoj dokončno rešitev problema Korotan, sicer so prisiljeni, da si priborijo pravice sami.

Miško KULNIK

KOROTAN V SLEPI ULICI?

Otvoritev Korotana na Dunaju jeseni 1966 je le za trenutek zagrnila globoki prepad, ki je že pred otvoritvijo kalil razmerje med p. Tomažičem in slovenskimi študenti na Dunaju. Komaj so utihnili slavnostni govori, že je spet vzplamtela nepremostljiva napetost med p. Tomažičem in slov. študenti.

Ob otvoritvi se je marsikdo čudil, da je vladalo navidezno lepo razmerje med p. Tomažičem in slovenskimi študenti, čeprav so spori razburjali duhove prav do otvoritve. Ozadja ni težko osvetliti. Ko se je p. Tomažič zavedal ob spočetju Korotana, da je Klub edino izhodišče za vso akcijo za Korotan (Klic Triglava, London, 3. septembra 1966), ga je on povabil tudi ob otvoritvi k sodelovanju. Tako je Klub postal tudi izhodišče za otvoritev Korotana v javnosti, ker sta ob tej priložnosti pela »oba klubska zbora.

Nekaj dni pred otvoritvijo je p. Tomažič nekoliko popustil in podpisal s Klubom sporazum, ki naj bi bil neka podlaga za klubsko delovanje v Korotanu. Tedanji predstavniki Kluba, sam sem bil tedaj tajnik, so sporazum podpisali, čeprav ni bil idealen, ker so bili prepričani, da po otvoritvi nikoli ne bodo dobili več sedeža v domu, in pa tudi, ker so hoteli začeti z otvoritvijo novo obdobje sodelovanja med Korotanom in Klubom.

Spori med p. Tomažičem in Klubom sežejo nazaj do leta 1962, ko se je p. Tomažič začel vmešavati v notranje zadeve slovenske študentske organizacije na Dunaju, ko je v nekem pismu dejal, da se ne strinja s trditvijo, da je neopredeljenost Kluba najboljša lastnost Kluba in da bi jo rajši imenoval »brezidejnost in brezznačajnost«. Predsednik Kluba je bil tedaj Feliks J. Bister.

Leta 1963/64 sem bil sam predsednik. Tudi v tem letu je prišlo do hudih sporov med p. Tomažičem in Klubom. P. Tomažič je brez povabila prišel na klubsko sejo in hotel soodločati o klubskih zadevah. Že tedaj je zahteval cenzuro klubskih publikacij in ker Klub na to ni pristal, ga je vrgel tudi začasno iz starega doma Benogasse 21.

Ker p. Tomažiču nikoli ni uspelo, da bi Klub deloval po njegovi volji, je sklical končno 29. januarja 1966 sestanek, na katerem je proglasil ustanovitev lastne študentovske organizacije z imenom »Slovensko akademsko društvo Korotan« (SAD), ki naj bi bila nasproti domu in njemu vrhovna organizacija na Dunaju. Sočasno je zahteval od Kluba, da mora na novo izbrati svoje ljudi, ker njegov imenik članov ne velja več. Tudi knjižnica naj ne bi več pripadala Klubu kot organizaciji, je dejal. Klub je tedaj obstajal seveda naprej, ker ga po avstrijskem društvenem zakonu lahko razpusti samo oblast ali pa dvotretjinska večina članov.

Vrh tega pa je p. Tomažič že v starem domu izključil g. Naca Konciljo in Hanzija Omana brez odpovednega roka. Sam sem videl, kako je iz Omanove sobe že tedaj zmetal vso imovino v njegovi odsotnosti na hodnik. To naj bi bilo nekaj primerov iz preteklosti.

Ni se treba čuditi, da p. Tomažič pri otvoritvi Korotana ni užival več zaupanja in simpatije slovenskih študentov.

Takoj po otvoritvi se je spet pokazalo njegovo absolutistično in samovoljno ukrepanje proti študentom. Začel je strogo kontrolirati študente. Njegova pisarna leži poleg glavnih stopnic. Vrata te pisarne so bila vedno odprta, da je slišal, kdo je prišel

(Nadaljevanje na 10. strani)

Čigav je „Korotan“?

Studentenheim „Korotan“?

Wien (Z. l. — Mit einer „dringlichen Mitteilung“ wandten sich gestern die Vertrauensleute der Hochschulsektion des Kärntner Studentenverbandes bzw. des Klubs slowenischer Studenten in Wien, Mateus Grilc und Augustin Malle, wegen „unhaltbarer Zustände“ im slowenischen Studentenheim „Korotan“ an die österreichische Presse. In der Mitteilung werden schwere Vorwürfe gegen Heimleiter Ivan Tomažič erhoben.

Das slowenische Studentenheim „Korotan“ befindet sich im 8. Wiener Bezirk. Die beiden Vertrauensleute werfen dem Heimleiter vor, Studenten persönlich zu attackieren, ihre Briefe auf den Gang zu werfen und die Auszahlung von Kautionen zu verweigern. Überdies würden Studenten ohne hinreichenden Grund innerhalb von drei Stunden selbst am späten Abend aus dem Heim entfernt und auf die Straße gesetzt.

„Da das Heim kein Kuratorium oder eine andere Berufungsinstanz besitzt“, heißt es weiter, „sind die Studenten nach ihren Aktionen in den vergangenen Tagen, wobei es auch die slowenischen Zeitungsredaktionen in Kärnten um Vermittlung und Unterstützung in diesem Konflikt ersucht haben, gezwungen, die österreichische Öffentlichkeit von diesem Mißstande zu informieren, während sie ihre nationalitätsfeindlichen mit den betreffenden Kollegen und Kollegen weiterhin fortsetzen werden.“

Von der Leitung des Studentenheimes „Korotan“ war gestern eine Stellungnahme zu den Anschuldigungen nicht zu erhalten.

PREPIR V DOMU SLOVENSKIH ŠTUDENTOV NA DUNAJU

Wien: Meuterei im „Korotan“

Slowenische Studenten aus Kärnten rebellieren gegen Leitung des Slowenischen Studentenheimes

NA DUNAJU

(Nadaljevanje z 9. strani)

po stopnicah v dom, ker pa so steklena, je videl študenta tudi v ogledalu. Često je hodil skozi nadstropja in po hodnikih med sobami. Pojavil se je tudi po polnoči v dekliškem nadstropju in šel celo v dekliške sobe. Posegel je celo v študentovske hladilnike in predpisal, kaj smejo imeti notri. Vse, kar ni ustrezalo enotnim normam, je pobrala ponoči p. Tomažičeva tajnica (prej je bila po poklicu bolniška sestra) ga. Langer iz hladilnikov. Tako so zmanjkale študentom klobase, jajca, mleko in dobri slovenski špeh..

Tudi televizijski aparat, ki ga je podaril za Korotan koroški deželni glavar, je pod upravnikovo kontrolo. P. Tomažič predpisuje televizijske oddaje, nabije zato poseben »korotanski« spored. Študentje torej nimajo možnosti, da si ogledajo oddaje, ki bi jih zanimale, in kadar imajo čas.

P. Tomažič se je začel celo vmešavati v privatno življenje posameznikov, dajal navodila o ljubezni in celo prepovedal, da kdo poljubi svoje dekle, če jo zvečer pospremi domov (točka 14 Tomažičevih naročil).

Da vse stvari, od katerih sem mogel navesti le trohico, ne morejo ustvariti znosnega bivanja v domu, je jasno.

Če p. Tomažič napiše v svoja določila (točka 7), da naj nobeden ne misli, da je prišel neopazovan domov, četudi nobenega ni srečal na poti skozi Korotan, se tudi ne sme čuditi, da ne uživa zaupanja študirajoče mladine.

Višek pa je dosegla kriza med upravnikom Korotana in študenti z demonstracijo na cesti 11. maja. Odprti spori so se začeli pravzaprav že meseca januarja letos, ko je upravnik Tomažič odpovedal sobi dvema odbornikoma Kluba, Brumniku in Straussu, ne da bi jima navedel prave vzroke. Treba je ob tej priložnosti omeniti, da sta oba sodelovala pri nabiralni akciji za Korotan na Koroškem.

Proti koncu aprila pa se je kriza med upravnikom doma in slovenskimi študenti še zaostrila. Nekega dne so se pojavili v domu letaki, ki so bili naperjeni proti sekretarki doma ge. Langerjevi, ker je pač le-ta nosila študentom živila iz kuhinje ter se do Slovencev nedopustno obnašala in izražala. Klub se je od anonimnih letakov v poročilu časnikarskega referata z dne 2. maja 1968 takoj distanciral, sočasno pa zahteval za delovanje svoje organizacije ugodnejše pogoje ter poudaril potrebo, da se o problemih javno diskutira. Klub je tudi izrazil mnenje, »da se s prepovedjo vhoda slovenskim študentom v dom, nadalje z zmerjanjem sorodnikov slovenskih študentov in slovenskih študentov samih, z avtoritativnim izklapljanjem televizijskih oddaj in s tem, da se vrže lastnina študenta kot smeti na hodnik in da mora le-ta v teku treh ur zapustiti dom, samo zradikalizirala študente«.

Skušal bom še na kratko nanizati dogodke, ki so neposredno privedli do odprtega konflikta med upravnikom in slovenskimi študenti.

29. aprila ob pol desetih zvečer je govoril študent Karl Smolle pri vhodu s kolegico študentko. Ko ga je zagledal p. Tomažič, mu je ukazal, naj takoj zapusti dom. Ker je imel Smolle kot član KSS pravico vstopa v Korotan (točka 3 pogodbe med Klubom in domom), se tej zahtevi ni odzval. P. Tomažič ga je nato imenoval vagabunda, ga prijel za jopič in ga suval k izhodu, nato je p. Tomažič alarmiral policijo, ki pa ni posegla v to zadevo.

(Nadaljevanje na 13. strani)

Za in proti seminarskim nalogam

TE DNI JE ALI PA BO ZAPUSTILA MARIBORSKE SREDNJE ŠOLE ŠE ENA GENERACIJA MATURANTOV — Z NEKATERIMI OD NJIH SMO SE POGOVARJALI O TEM IN ONEM, NAJBOLJ PA NAS JE ZANIMALO, KAJ MENIJO O SEDANJEM NAČINU OPRAVLJANJA SKLEPNIH IZPITOV.

Majda Lušanc, 4. e, gimnazija Tabor: »Odgovarjala bom na vprašanja iz angleščine, biologije in slovenščine. Ne strinjam se s sedanjim načinom opravljanja mature — bolje rečeno — z načinom izbire skupin predmetov. Namesto biologije bi na primer raje opravljala izpit iz psihologije, a po sedanjem sistemu je to nemogoče. Menim, da imajo tisti, ki si izberejo skupino z matematiko, prednost.

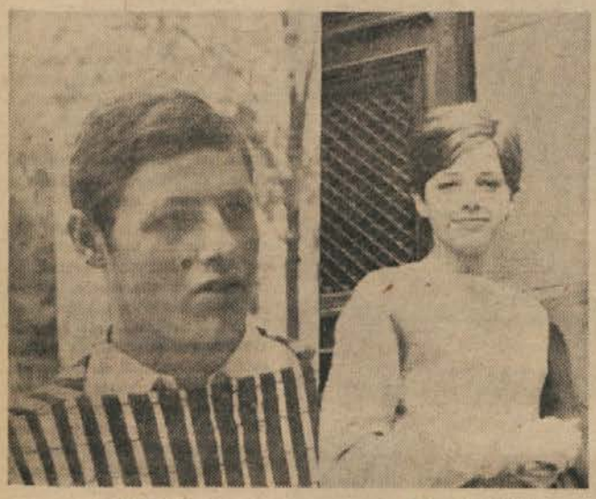

Božo Čas

Ida Zemljič

Šolanje nameravam nadaljevati. Želela bi študirati defektologijo ali novinarstvo na višji politični šoli. Morda pa bom ostala kar v Mariboru, ker me bodo vzdrževali starši.«

Darko Ivanišin, 4. e, druga gimnazija: »Maturantske izpite opravljam iz slovenščine, matematike in fizike. Menim, da so nam seminarske naloge težko breme, ker za posamezne panoge nismo dovolj strokovno podkovani. Bolje bi bilo, če bi dobili za strokovne naloge koncept, ki bi ga sestavil profesor. Sicer pa mislim, da je sedanji sistem mature zelo tog. Skupine so nerodno razporejene, poleg tega pa bi morali zajeti sklepni izpiti več predmetov. Nujno bi morali uvesti še filozofijo ter zgodovino z zgodovino umetnosti.

Študirati nameravam ekonomijo v Zagrebu. Seveda me bodo vzdrževali starši, saj veste, kako je danes s štipendijami.«

Zvone Rožman, 4. e, gimnazija Tabor: »Na izbiro smo imeli šest skupin predmetov. Izbral sem slovenščino, angleščino in matematiko, kar mi najbolj ustreza. Menim, da so trije predmeti premalo za maturitetne izpite. Sem za to, da bi maturantje odgovarjali na vprašanja iz vseh predmetov, vendar ne podrobno, temveč le pregledno.

Miran Cerkvenič

Študirati želim v Ljubljani, vendar ne vem, kako bom materialno shajal.«

Jadranka Holz, 4. b, prva gimnazija: »Mislim, da je sedanji način mature kar dober. Zato sem mnenja, da ni dobro, da prehajamo na nov sistem mature s petimi predmeti, ki bo začel veljati prihodnje leto. Sem proti ukinitvi seminarskih nalog. To pa je seveda pogojeno s tem, da jih kandidati resnično sami delajo. Maturo bom opravljala iz likovne vzgoje z glasbo, matematike in slovenščine.

Hotela bi študirati upodabljajočo umetnost, a šola je žal v Beogradu, kamor ne želim iti. Tako bom študirala kar umetnostno zgodovino v Ljubljani. Vzdrževali me bodo domači.«

Ida Zemljič, 4. e, prva gimnazija: »Mislim, da so seminarske naloge nepotrebne, ker jih ne pišemo v šoli, ter prihaja tako do raznih špekulacij in nepravilnosti. Maturo opravljam iz biologije, angleščine in slovenščine.

Študirati nameravam prirodoslovne vede. Upam, da bom dobila štipendijo.«

Zvonko Rudolf, 4. b, prva gimnazija: »Po mojem mnenju zadostujejo za maturo trije predmeti, kot do sedaj. Menim, da je dobro, da kandidati pišejo seminarske naloge, le da je premalo praktičnega dela, za katerega ni pogojev. Naravoslovni predmeti imajo sedaj premalo veljave. Maturo opravljam iz kemije, matematike in slovenščine.«

Božo Čas, 4. b, elektro oddelek tehniške srednje šole: »Sedanji način mature se mi zdi pravilen. Maturo opravljam iz slovenščine, osnov elektrotehnike in zaščite. Sem za seminarske naloge, še posebej, če jih kandidati delajo v šoli, tako kot mi. Pri tem odpadejo špekulacije in nepravilnosti, naloge

Miran Cerkvenič, 4. b: »Sedanji način mature se mi zdi so boljše, učenec pa pridobi več, ker se mora potruditi, da jih res sam naredi.

Nadaljeval bom študij elektrotehnike na fakulteti v Ljubljani. Vendar pa žal še ne vem, kako se bom preživljal.

V redu. Zadovoljen sem s minarskimi nalogami.

Jeseni grem k vojakom in šele nato sem bom odločil, ali bom študiral in kaj.«

Stanko Vičar, 4. a, strojni oddelek tehniške srednje šole: »Imamo enak način mature kot elektro oddelek, vendar seveda druge predmete. Menim, da je sedanji način mature še posebej dober, zato ker si tako pridobimo trdno praktično podlago. Pri tem mislim seveda najbolj na seminarske naloge.

Sem mnenja, da je deset dni prekratek čas za pripravo na sklepne izpite.

Ker ne bom dobil štipendije, nameravam k vojakom, nato pa v službo. Doslej pa sem štipendijo imel.«

Iz te male »ankete« lahko izluščimo, da se mariborski srednješolci v glavnem strinjajo s sedanjim načinom mature. Mnenja so največ

Jadranka Holz

deljena le glede seminarskih nalog. Menimo, da bi se tu dalo res marsikaj izboljšati, predvsem na gimnazijah, kjer bi morali kandidati delati seminarske naloge v šolah, tako kot na tehniških srednjih šolah in še marsikje drugje.

B. Z.

GAUDEGAMUS IGITUR 1968 Foto B. Čerin

Zvone Rožman

Darko Ivanišin

Majda Lušanc

Zvonko Rudolf Stanko Vičar

DOLGA, VROČA POMLAD

Pojem »vroča pomlad« se verjetno ne bo omejil samo na ameriški kontinent, kajti tudi Evropa postaja sčasoma prizorišče vse pogostejših nemirov. Za to pa ima posebno zaslugo prav mlada generacija, ki se vedno bolj kritično postavlja po robu zapadnem etablishmentu, njegovim političnim, gospodarskim in moralnim konceptom in normam. Tako je v času letošnjih velikonočnih praznikov bila prizorišče »vročih« revoltov Zvezna republika Nemčija. Podobno kot v ZDA, kjer je po atentatu na Martin L. Kinga prišlo do nemirov, požigov in krvavih spopadov med črnci in policijo ter vojsko, je sličen dogodek spravil tudi nemške študente na noge, da so pet dni in noči uničevali in požigali vse, kar je bilo v neposredni in posredni zvezi s Springerjevim časopisnim koncernom.

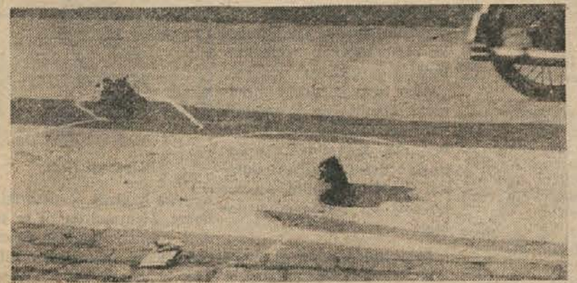

Mesto, kjer je na Kurfürstendammu atentatorja Rudi Dutschke.

11. aprila ob 16.35 so na Kurfürstendammu v Berlinu odjeknili trije streli. Atentator Bachman je nameril svojo pištolo na Rudija Dutschkeja, ideologa nemških socialističnih študentov. Vse tri krogle so zadele.

Policija je kasneje našla v Bachmannovem stanovanju med ostalim tudi velik portret Adolfa Hitlerja in njegovo delo Mein Kampf. Za motiv svojega dejanja je atentator navedel, da mrzi komunizem in študente, ki propagirajo to ideologijo.

Vest o atentatu na Rudija Dutschkeja se je po vsej Nemčiji razširila že nekaj trenutkov po dogodku samem. Študentske organizacije v univerzitetnih središčih so še isto noč natisnile na tisoče letakov, s katerimi so pozvale študente k protestnemu pohodu. Spričo nevarnosti, da bodo demonstranti demolirali ali pa sežgali zgradbe, kjer se nahajajo Springerjeve redakcije in tiskarne, je vlada še isto noč napovedala pripravno stanje za 21.000 policajev, ki so Springerjevo premoženje še isto noč po atentatu obdali z bodečo žico. Do jutra 12. aprila so bili na mestu vsi potrebni varnostni ukrepi. Nato je zavladalo mučno vzdušje zatišja. Nekaj ur kasneje pa se je pričel eden največjih pohodov nemške izvenparlamentarne opozicije, hkrati pa tudi eden najbolj krvavih »plesov krepelcev«, kot je zabeležil kasneje Stern magazin. 40.000 demonstrantov iz vrst dijaške, študentovske in delavske mladine je pet dni oblegalo v 20 mestih zgradbe Springerjevega koncerna. Springerjevo časopisje je namreč že dlje časa povsem sistematično hujskalo prebivalstvo zoper študente. Izrazi, kot: politgamberji, anarhisti, dolgobrade opice, smrdljivi tipi in podobno, so postali namreč redno rabljeni sinonimi za študente in sestavni del Springerjevega žurnalističnega besednjaka. Spričo takšne banalne protištudentovske kampanje, ki je je Springerjevo časopisje mesece serviralo svojim bralcem, seveda ni čudno, da je velik del berlinskega kot tudi zahodnonemškega prebivalstva postalo sorazmerno sovražno razpoloženo napram študentom in da je eksponent te sovražnosti bil ravno morda atentator Bachmann

— BERLIN

Okrog 12.000 demonstrantov se je napotilo proti centrali Springerjevega koncerna. Ko sta policijski kordon in žična ograja popustili, so demonstranti vdrli v poslovne prostore koncerna in pričeli sistematično uničevati vse, kar jim je prišlo pod roke. Preostanek demonstrantov, ki pa so ostali izven zgradbe pa se je lotil voznega parka, s katerim je koncern razpečeval časopisje. Ko je policija ponovno zbrala svoje moči, ki so med tem časom bile še pojačane z novimi oddelki, se je pričel krvavi ples, ki je imel za posledico 200 težko ranjenih med demonstranti in 54 na strani policije. 388 demonstrantov je bilo aretiranih, med njimi tudi Peter Brandt (19), sin zunanjega ministra Willyja Brandta.

— HAMBURG

Pred Springerjevo stolpnico in policijskim prezidijem je trajal spopad dva dni in dve noči. V spopadih je sodelovalo 3000 demonstrantov in 1500 policajev. Prvi so utrpeli 30 težko ranjenih, druga stran pa sedem.

— FRANKFURT

V tem mestu je bil pohod demonstrantov potekal nekoliko mirneje, zato pa je bilo divjanje policije toliko krutejše. Policija je z gumijevkami pobijala na tla vse, kar je dosegla. SPD (Socialno demokratska stranka) politika Olafa Radka je v poslednjem trenutku rešila partijska legitimacija. Radke je namreč tudi poslanec v deželnem parlamentu. »Ob pogledu na ta masaker so mi prišle solze na oči«, je izjavil po demonstracijah.

— MÜNCHEN

Tudi v bavarski metropoli so trajali spopadi med policijo in demonstranti več dni. Aretiranih je bilo 110 demonstrantov. Demonstracije pa so v tem mestu terjale tudi dve smrtni žrtvi. Reporter od Associated Press je med snemanjem dogodkov dobil na glavi težko poškodbo, kateri je pozneje podlegel. Podobna usoda je doletela tudi študenta ekonomije Schrecka.

Poleg omenjenih mest pa so potekali nemiri tudi v Kölnu, Hannovru, Essnu, Esslingenu, Mainzu, Bonnu in drugih.

Mnogi demonstranti, ki so iz teh dogodkov odnesli težje telesne poškodbe, se še danes nahajajo v bolnišnicah. Springerjev koncern pa skuša svoje rane zaceliti pri zavarovalnih družbah, kjer je prijavil utrpelo škodo, ki jo ceni na 70 miljonov starih dinarjev. Ker pa nemške zavarovalnice ne krijejo škode, ki nastanje kot posledica političnih nemirov (zakon, ki ga je uvedel nacistični režim 1933. leta in velja še danes), se zna zgoditi, da bo Axel Cäsar Springer moral te milijone knjižiti na konto »Nerentabilna propaganda«.

☆

NEW YORK. Tudi New York je bil prizorišče študentovskih nemirov. Na znameniti Columbia univerzi so študentje demonstrirali v dveh skupinah. Prva zoper vojno v Vietnamu, druga pa zoper sklep univerzitetne uprave, ki namerava v nekaj sto metrov od univerze oddaljenem parku postaviti novo gimnazijo. Ta park služi sedaj črnskim otrokom kot igrišče.

RIM. V Rimu so demonstranti navalili na predstavništvi Mercedes in Porsche ter jih obmetavali z Molotov-cocktaili.

LONDON. Pred zgradbo Daily Mirror, v kateri ima svoj sedež tudi tamkajšnja Springerjeva redakcija, se je zbrala množica demonstrantov in v zboru vzklikala »Sieg Heil«. Vlada je morala poslati 800 policajev, ki jim je po nekajurnem »čiščenju« uspelo napraviti red.

☆

AMSTERDAM. Študentje sociologije so se zabarikadirali v predavalnice, kjer so iz demolirane opreme postavili barikade. Njihove zahteve so se glasile: več pravic pri sodelovanju in sestavljanju študijskih programov.

Vam komunističnim svinjam jih je treba dati pošteno po zobeh — je bila parola policije v Hamburgu.

((Photo Spiegel)

v Berlinu omahnil pod streli atentatorja (Photo Huth)

KAJ SE JE DOGAJALO 14. MARCA V KRAKOWU?

Potem ko so se v Varšavi študentje krvavo spopadli s policijo, je bilo jasno, da bo izbruhnilo po vsej Poljski. Že isti dan so imeli na skoraj vseh visokošolskih in višješolskih centrih protestna zborovanja.

V Krakowu se je nekaj tisoč študentov zbralo pod spomenikom Adama Mickiewicza. Po burnih uvodnih govorih je nekakšen »revolucionarni komite«, ki so ga študentje na hitro sestavili, zbranim predložil resolucijo, v kateri so bile izražene zahteve po svoboščinah misli in besede, zahteve po demokratizaciji družbenega življenja itn. Z natančno izoblikovanim sklepom so se študentje napotili proti Jagiellonski univerzi in od rektorja zahtevali, da podpre njihovo resolucijo. Rektor se je svoje sodbe vzdržal, obljubil pa, da bodo zahteve študentov objavljene v časopisih.

Ko 11. in 12. marca v časopisih še vedno ni bilo objavljene resolucije, niti kakršnihkoli vesti o študentskih zahtevah, so se v sredo, 13. marca, po hodnikih univerz pojavili lepaki, ki so pozivali študente na protestno zborovanje, kjer so pozvali oblasti, naj omogočijo objavo njihovih zahtev v tisku.

Na neki način je poljska milica, ki ima sicer po enem izmed členov ustave prepovedan vstop na univerzo, izvedela za priprave na zborovanje. V noči od 13. na 14. marec so predstavniki oblasti poklicali k sebi rektorja Jagiellonske univerze in mu povedali, da bo policija uporabila vsa sredstva, da bo preprečila zbor, če se bodo študentje zbrali pod Mickiewiczevim spomenikom na Glavnem trgu. Takoj dopoldne naslednjega dne je rektor sporočil predstavnikom študentov, da grozi policija z uporabo nasilja. Ker so se študenti hoteli izogniti spopadom s policijo, so sklenili zborovanje organizirati v študentskem naselju Akademik. V tako kratkem roku pa ni bilo mogoče obvestiti vseh, ki so se bili pripravljeni udeležiti demonstracij, o spremembi kraja.

Dopoldne istega dne so delavcem v tovarnah govorili o »prevratniških« študentih, ki so proti socializmu in pod vplivom zahodnih kapitalističnih in imperialističnih agitatorjev. Obenem so mobilizirali delavsko militaristično organizacijo OMRO in člane oborožili s kosi kablov. V Krakowu je, kot pravijo, običajno zelo malo miličnikov. Tokrat se jih je zbralo po ocenah nekaterih študentov nekaj tisoč.

Tako se je torej zavoljo nesporazuma (???) pripetilo, da se je okrog pet tisoč študentov zbralo v naselju Akademik, kjer so bili prisotni tudi nekateri profesorji in rektor, blizu štiri tisoč pa pred Mickiewiczevim spomenikom.

Policisti in pripadniki OMRO so nekaj časa mirno gledali, kako se študentje zbirajo, kmalu pa je prišlo do posameznih incidentov in ni minilo veliko časa do trenutka, ko se je začel vsesplošen pretep, bolje povedano, ko se je začelo vsesplošno pretepanje neoboroženih in nazaspodad nepripravljenih študentov. Vsa množica se je med huronskim direndajem zatekla v Jagiellonsko univerzo, kjer mor mnče, ki je oborožen, nima pravice vstopiti. MO (milica) in OMRO sta blokirali z avtomobili in oboroženimi patrljami vse dohode k univerzi, pred samim vhodom pa se je zbralo večje število najbolj vročih pripadnikov obeh organizacij. Tedaj so obkoljeni študentje pričeli kričati gesla, ki so obsojala brutalno ravnanje policije, in prepevati poljsko slavnostno pesem Ni še izginila Poljska. V hipu, ko je zadonela pesem, so policisti in OMRO-jevci vdrli v univerzo ter začeli vse vprek pretepati, vlačiti v avtomobile in razbijati, kar jim je prišlo pod roke. Pendrekom niso ušli niti profesorji, ki so bili tačas v poslopju in ki so skušali podivjanim miličnikom dopovedati, da nimajo pravice vstopiti v univerzo.

Naslednjega dne se je na vseh krakowskih visokih šolah začela splošna stavka, s katero so hoteli študentje doseči izpustitev aretiranih tovarišev ter objavo svojih zahtev v tisku. Ker pa je časopisje začelo prinašati neresnične in potvorjene vesti o njihovem delovanju, obenem pa so oblasti lepile lepake, na katerih so delavce prepričevali, da se študenti borijo proti njim, so bili voditelji »upora« prisiljeni javnost obvestiti o resničnih vzrokih in razlogih za njihov protest. Tako so na pisalnih strojih in z ročno pisavo razmnožili in raztrosili med delavce letake z naslednjo vsebino (glej spodaj). Čas pa je opravil svoje. Posamezni študentje so začeli hoditi na predavanja, voditelji gibanja so »izginili«, Gomulka je povedal svoje v Varšavi . . . revolta je bilo konec.

Študentje pa pravijo, da njihova stvar še ni izgubljena. Poiskati bo treba nove poti. Tudi naša dolžnost je, da jim pomagamo. Ne samo zaradi njih!

Študenti se ne dajo potegniti REAKCIJI — k političnim avanturam

RAZGLAS STUDENTOV

Mi, študenti Krakova, smo solidarni s študenti iz vse Poljske. Skupnost želimo seznaniti o resničnih vzrokih naših neredov. Neresnica je, da ima naše delovanje protidržavni značaj. Našo dejavost ne inspirirajo nobeni sovražni elementi, nasprotni poljskemu ljudstvu. Delujemo izključno po lastni volji in iniciativi. Zahtevamo svobodo tiska, omejitev cenzure, razglasitev naše resolucije v tisku. Zahtevamo tudi izpustitev naših aretiranih kolegic in kolegov. Pričakujemo, da skupnost obsodi brutalno akcijo organov MO (policije) in ORMO (Delavska militaristična organizacija) zoper študente in prosvetne delavce vse Poljske.

DELAVCI! Predvsem do VAS se obračamo z našim pozivom. Poskušamo se združiti z vami. Na vseh univerzah v Poljski so protestne stavke.

BORIMO SE ZA NAŠO IN VAŠO SVOBODO!!!

Vse priznanje spoštovanja vrednemu zadržanju delavske milice! Vemo, da je le-ta bila poklicana in podrejena višjim dejavnikom.

NOČEMO, DA BI BILI PENDREKI SIMBOL OBLASTI V POLJSKI!

Študenti Krakowa

R A Z G L A S

D e l a v c i !

Mi študenti krakovske univerze vam zagotavljamo, da absolutno ne nastopamo proti delavskemu razredu. Časopisje hoče spreti študente z delavci, na lažni način podaja dejstva o naših zahtevah. Ali hočete, da se bo pretepalo profesorje Jagiellonske univerze? Ali hočete, da boro do zob oboroženi voditelji MO ORMO tepli neoborožene študente? Zahtevamo kaznovanje krivcev! Bili smo in smo z vami.

Študenti

Čigav je „Korotan“?

(Nadaljevanje z 10. strani)

30. aprila 1968 pa je upravnik vrgel iz doma študenta Antona Stickra, iz ugledne Stickrove družine iz St. Petra pri Št. Jakobu. Kaj je Sticker zagrešil?

Ko je prišel s semestralnih počitnic, je prinesel s seboj tudi meso, ki ga je shranil v hladilniku. Ker pa ga je imel v škatli, ki ni odgovarjala enotni »korotanski normi«, jo je ga. Langer z mesom vred vzela s seboj. Ko je Sticker vprašal upravnika, kje je njegovo meso, mu je ta odgovoril, da se je dalo potrebnim. Študent Sticker je štipendist in je izgubil pred leti očeta. Le kdo je bolj potreben?? Ko je Sticker upravnika vprašal, če bi to meso (približno 150.—) lahko vračunal v mesečnino, mu je ukazal, naj plača polno mesečnino, ker ga bo drugače vrgel iz doma. Sticker ravno tedaj ni imel dovolj denarja, zato ni plačal takoj. Kaj so bile posledice tega? Ko je prišel Sticker 30. aprila okoli štirih popoldne domov, je našel na vratih svoje sobe zamenjano ključavnico, tako da s svojim ključem ni mogel odpreti svoje sobe. Sticker tedaj ni mogel na predavanje, ker ni prišel do študijskih podlag. Prosil je p. Tomažiča, da bi mu odprl sobo. Ta pa je dejal, naj plača, potem ja je tri četrt ure razpravljala z spravil svoje stvari ven. Sticker si je izposodil denar in plačal, sobe pa ni izpraznil. Okoli pol devetih zvečer pa je prišel upravnik v Stickrovo sobo in začel nositi Stickrove stvari iz nje in jih treščil s precejšnjo silo na hodnik. Sam sem videl, kako je rasel kup na hodniku. Ležale so tam knjige, perilo, obleke, zvezki, vmes pa še pralni prašek. Sticker je poklical policijo, ki ni posegla vmes, pač pa je protokolirala »boshafte Sachbeschädigung«. Sticker pa je moral spokati in si ob desetih ponoči poiskati sobo za prenočitev.

Zaradi teh dogodkov so klubaši na sestanku dne 3. maja izrazili željo, da se vse stvari uredijo v razgovoru z upravnikom doma. 4. maja je prišlo v sprejemnici doma do prvega delovnega sestanka za sestavo delovnih predlogov Seje se je udeležil tudi Karl Smolle. Ko ga je upravnik zagledal, mu je ukazal, naj takoj zapusti hišo, toda Smolle je ostal. Nato je upravnik ukazal odbornikom Kluba, naj takoj zapustijo dvorano, a ti so ostali. Upravnik je zagrozil z izključitvijo iz doma in kljub temu so ostali. Iz solidarnosti so se jim pridružili še drugi slovenski študentje, ki stanujejo v Korotanu in vsi, ki so bili v bližini. P. Tomažič si je zapisal imena vseh navzočih in grozil s hudimi posledicami za »korotance«. Ker vse skupaj nič ni pomagalo, je alarmiral policijo, ki je tisti teden tretjič prestopila prag Korotana. Policija je tričetrt ure razpravljala z upravnikom in se tudi seznanila s stališčem slovenskih študentov, nato se je umaknila.

Ker je upravnik odklonil vsak razgovor s študenti, so ti poslali telegram predsedniku Družbe sv. Mohorja, in predsednikoma obeh osrednjih organizacij, naj se pozanimajo za dogodke na Dunaju. Zatem so se mirno razšli.

Upravnik pa je z rokom enega tednaodpovedal sobe predsedniku KSS Malleju, Ogrisu, Haderlapu, Popiču ter indirektno njegovi soprogi, poznejepa še Domeju, Kaklovi in Waraschu.

Iz solidarnosti in zaradi neznosnih razmer sem zapustil dom tudi sam in prav tako iz solidarnosti do slovenskih študentov je zapustil Korotan štud. iur. Klausberger iz Zgornje Avstrije.

Ker od Družbe sv. Mohorja ni bilo zadovoljivega odgovora, so študentje sklicali za soboto, 11. maja, protestno demonstracijo pred domom, da bi z letaki in transparenti opozorili na nezdržne razmere v Korotanu. Demonstracija s parolami in transparenti je potekala v največjem miru pod nadzorstvom policije.

Študentje so zahtevali:

1. da se takoj prekliče izključitev Kluba iz doma;
2. da se takoj omejijo kompetence p. Tomažiču z ustanovitvijo posebnega odbora za Korotan, kjer bi bili zastopani tudi študentje;
3. da se takoj sestavi nov hišni red s sodelovanjem študentov!
4. da se takoj sprejmejo vsi študentje nazaj v dom;
5. da se takoj odpusti tajnica ga. Langer, ki ni kvalificirana za slovenski visokošolski dom, kerni Slovenka in poleg tega tudi ne obvlada slovenskega jezika;
6. da se povrne vsem prizadetim materialna škoda.

Položaj v slovenskem visokošolskem domu je torej postal nevzdržen in kritičen. Treba se je vprašati, ali so se zato zbrala in zagotovila sredstva po skupnem prizadevanju, da zdaj slovenski študentje zapuščajo dom, ali pa zato da bodo mogli v miru študirati, kakor je to v drugih študentovskih domovih navada.

Zdi se nam, da Mohorjeva družba, ki je lastnica tega doma, brezbrižno gleda na dogajanja na Dunaju. Položaj je zelo, zelo kritičen. Ali se bo Mohorjeva družba potrudila, da uredi razmere ali pa bo ravno Korotan, ki so stavili vanj vsi svoje upanje, izpodjedel zadnje korenine koroškim slovenskim študentom in s tem celi narodni manjšini.

Mariborski književnki in študenti

V zadnjem času (v mesecu maju) so se študenti dvakrat srečali z mariborskimi književniki. Najprej je odbor ZS organiziral recital pesmi Franceta Forstneriča. Član drame SNG Stanko Potisk je prebral več pesmi iz avtorjeve zadnje zbirke Dolgo poletje. Čeprav je bil recital v neprimerni dvorani, je pesnikova beseda, ki govori o temeljnih dilemah človekovega gibanja v lepih domačih marsikdaj kar grozljivih metaforah, našla pot med gledalce. Nekaj dni kasneje so se študenti razrednega pouka na pedagoški akademiji srečali z mariborskimi književniki, ki so že izdali kakšno mladinsko knjigo. Ti so bili: Branko Rudolf, Oskar Hudales, Janez Švajncer in France Filipič. Še najbolj kritičen gledalec bi moral priznati, da je bilo srečanje zelo prisrčno, predvsem po zaslugi gostov pisateljev.

Je pa nekaj drugega, kar močno moti in vzbuja pomisleke. Ta drugi literarni večer, namreč srečanje z mladinskimi književniki, ni bil zamišljen kot literarni večer, marveč kot neki spoznavni razgovor. Zato so študenti omenjene skupine spraševali umetnike o njihovih delih. Tako je bilo vsaj razumeti iz uvodne besede. Vendar se to ni uresničilo. Sicer zelo skrbno pripravljena vprašanja so se sukala v preveč nebistvenih vodah, da bi lahko kaj več izvedeli. Pravzaprav sploh niso spraševali o literarnih delih, marveč »okoli njih«. Nikjer se niso lotili bistva stvari. Vprašanja kot: — ali ste sodelovali z ilustratorjem, ali je delo avtobiografsko, ali je bolj namenjeno deklicam kot dečkom in obratno, zakaj tak naslov, zakaj ste napisali to knjigo itd., itd., ne segajo v srčiko del, ki bi nas morala predvsem zanimati, ne pa »ali je pisatelj predtem jedel slanike«.

Sploh pa je škoda, da se je večer sukal na tem nivoju, kajti avtorji so povedali nekaj bistvenih dilem, ob katerih pa se žal ni nihče ustavil. Recimo, ali je prav, da mladinski pisatelj piše didaktično (Oskar Hudales), ali je mogoče ločiti knjige, ki so pisane za dečke oziroma deklice, kako je sploh s pisanjem z namenom... Tudi bi veljalo povprašati, ali je resnica, da nastopa »luknja« na našem knjižnem trga za mladino od 10 do 12 let, kot je trdil Branko Rudolf, ko pa vemo, da Mladinska knjiga izdaja v Sinjem galebu knjige prav za to starost itd.

Škoda torej, da se ni srečanje premaknilo od šablonskih pozitivističnih vprašanj v idejno razpravljanje. Že samo dejstvo, da so se mariborski študenti začeli zanimati za literaturo, pa je več kot spodbudno.

T. P.

Nekaj nasvetov za ljubitelje umetnosti

Pripelje se avto s štiriperesno deteljico spredaj in podkvijo zadaj. Ven stopi gospod v irhastih hlačah, zeleni suknji in lakastih čevljih, gospa v večerni obleki in rumenem predpasniku, krivonoga hči v minikrilu ter nadobudni sin s frizuro á la Kennedy na trikotni glavi. Na maturantskem plesu straši prisotne devetnajstletna kobila v beli čipkasti obleki z rdečimi vzorčki in razglaša s sladkimi nasmehi ter infantilnimi kretnjami, da je še devica oziroma da vsaj ni tako dolgo, ko je še bila.

Zakaj tako, državljani? Mar vam družba ni odprla galerij in paviljonov? Za koga slikarji uničujejo čopiče?

V tem kratkem sestavku bom skušal podati osnovna načela, ki jih potrebujemo pri ogledu in ocenjevanju likovnih del. Prvič, nikar ne berite likovnih kritik. Pisane so z redkimi izjemami za strokovnjake, razen tega pa nujno subjektivne ter ustvarjene v večnem strahu, da ti bo ta ali oni skočil za vrat. Najprej si razstavo poglejte, nato ustvarite lastno mnenje, ki je najdragocenejše, potem pa, če imate močan karakter in mislite, da nobena stvar ne more brez vašega nosu, preberite kritiko, a pametno to ni. Zakaj pa objavljajo notranjo politiko? Tam se zabavaj, državljan!

Eden od elementov vsake umetnine je skladnost. Znano je razmerje zlatega reza, po katerem je manjši del v istem razmerju do večjega, kot je ta do celote. Seveda se včasih to razmerje poruši, končno so za sliko prav tako potrebne disharmonije, kot si brez njih ne moremo predstavljati glasbe. Izraz likovnega dela tvorita še razporeditev elementov v prostoru in barva. Vertikalne linije dajejo notranjo moč, horizontale umirjajo, krogi in razne vijuge vnašajo nemir in razgibanost, trikotne oblike pa povzročajo vtis monumentalnosti. Navzgor ukrivljeni loki delujejo otožno, prav kakor vrbe žalujke, obratno pa veselo kot nasmeh. Vsi ti elementi se v kompoziciji dopolnjujejo ali pa tvorijo kontraste. Podobno vlogo imajo barve. Zlepa se ne zgodi, da bi se steple na platnu izkušenega slikarja, razen če je imel pri tem prav poseben namen. Tu je potrebno omeniti nekatere ekspresioniste, ki so znali doseči, da se kričeče barve ne stepejo med seboj, kar pa že spada med posebnosti.

Ne bi vas rad dalje moril s teorijo, deloma zato, ker je preobsežna, deloma pa tudi sam nisem specialist, pa bi vam nehote serviral kako dezinformacijo. Likovno delo si moramo s pomočjo fantazije prenesti iz večinoma nevtralnega razstavnega prostora v ambient, ki mu ustreza. Res večina sodobnih del nastaja v ateljejih, toda večina idej prihaja od zunanjih množic, in dobi svojo pravo vrednost šele, ko se spoji z okolico. Prav težko si je na primer predstavljati znano morsko deklico ju, prav tako kot si meščani težko predstavljajo mesto brez nje. Miloška Venera pred nebotičnikom ne bi samo učinkovala vulgarno, ampak bi tudi bila vulgarna, pa čeprav brez lastne krivde. Osnovni problem vsake likovne kritike je čustven izraz dela. Dostikrat ni več stvar okusa niti likovne izobrazbe, če nam neko delo ugaja ali ne. Vsak človek ima hkrati z značajem in temperamentom dana tudi lastna estetska merila. Nekaterim je najvažnejši prvi vtis, drugi enako koncentrirano opazujejo delo dalj časa. Na srečo obstajajo slikarji za ene in druge. Včasih je mnogo odvisno od razpoloženja. So slikarji, pri katerih je treba videti celoten opus, npr. Jakopič, pa spet taki, kjer zadostuje eno delo, da jih razumemo. Ni delo najlepše le v neprimerni svetlobi, niti pod kotom, ki smo ga izbrali.

Poglavje zase je originalnost. Znan izgovor je, češ zakaj bi gledal te posnemalce, ko pa lahko v knjigah vidim dela največjih mojstrov. Prav vsak slikar vnese v dela nekaj svojega. Sicer pa ni nadaljevanje neke šole nič slabega, dokler ohrani prvotno bistvo nedotaknjeno. Homer je v duhu in po prvotnih epih spesnil veliko Iliado, kar ni bil plagiat. V srednjem veku so jo po svoje priredili, ji naprtili viteško moralo in moralizatorske zaključke, kar ni bil samo plagiat, temveč skrunjenje in končno je to srednjeveško verzijo uporabil Shakespeare za svojo duhovito komedijo »Troilus in Kresida«, ki pa je spet original.

Marsikdo se komaj od slikarjev nauči gledati lepote jesenskega gozda. Tu je tisti globalni nesmisel izjav, saj v resnici ni tako, kot je naslikano. Seveda ni tako, pa še prav je tako, kot je. Slikar, ki si na vse sile prizadeva biti povsem veren posnemalec narave, je navaden mazač. Ne dokument, temveč poudarjen prikaz tistega, kar je najbolj izrazito oziroma kar je pustilo največji vtis v službi lastnega izraza, to tvori likovno delo. Material in tehnika, s katero je umetnina nastala, ne vplivata na umetniško vrednost, vsebujeta pa sama po sebi neke standarde, ki odrejajo način obdelave ter tudi način pristopa k delu. Prav tako žalostno je gledati nekoga, ki nos tišči v veliko oljnato platno, kot drugega, ki s konca sobe modro opazuje drobno grafiko.

Okus se ne oblikuje ob povprečnem, ampak ob najboljšem. Nima smisla vsevprek analizirati, študirati in se mučiti. Če ne gre, pač ne gre, saj so še druge slike. Leželno in brez kompleksov se sprehodi skozi nekaj razstav, pa ne boš več brez okusa.

I. Rudolf

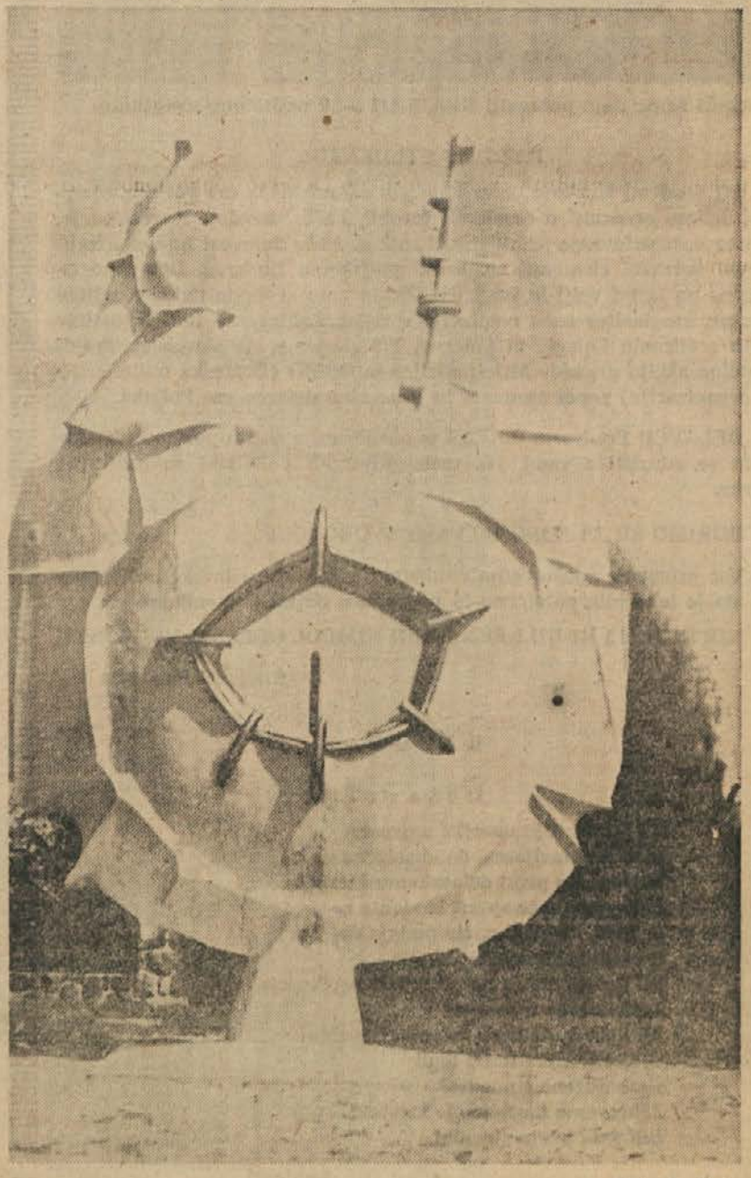

Foto B. Čerin

Kvalitetno osupljivo

GOSTOVANJE DRAME SNG LJUBLJANA – HAROLD PINTER: VRNITEV

(To delo sem po srečnem naključju lahko že videl v Aldwych Theatru v Londonu. Režiral ga je slavni Peter Hall, ki je skupno s Petrom Brookom eden glavnih stebrov tega gledališča.)

Po sicer nestrokovni primerjavi lahko mirno zapišem svoj vtis, da ljubljanska uprizoritev ne zaostaja za londonsko, nekatere igralske upodobitve (S. Sever in I. Župančičeva) pa se lahko merijo s krstno izvedbo. Bilo je sicer nekaj razločkov v koncepciji vlog, v bistvu pa ni bilo razlik v konceptu režiserjev, sodim.

O Pinteru: Osborne, ki je sprožil plaz zanimive in vredne moderne angleške dramatike, se lahko postavlja, da je ujel na oder »kitschen sink« — po že malo muzejski angleški dramatiki po vojni, ko so prevladovali na odru Priestley, Galsworthy, Maugham in drugi. Njemu so sledili drugi, najmočnejša osebnost pa je nedvomno Pinter, ki je dandanes najpopularnejši avtor v Veliki Britaniji. To je Žid iz East Enda, star manj kot štirideset let. Je sicer zrno resnice v ostrem Vidmarjevem mnenju, da smo nekako prestrašeni od nadvse ugodnih ocen tega dramatika z otoka, da se težko dokopljemo do bistva dela in zato kar poprek hvalimo delo, zanašajoč se na superlative, s katerimi obkladajo avtorja v njegovi domovini.

Vsebina »Vrnitve«: Če lahko govorimo o vsebini, potem moramo zapisati, da je osupljiva. V neki hiši živijo oče in dva sinova ter njun stric — očetov brat, šofer taksija. Oče živi svoje pravo življenje v spominih iz mladosti (bil je velik rogovilež), sin boksar je prava podoba omejenega potentnega bikca, drugi sin je zvodnik in cinik (obenem je tudi močno »osveščen« o svoji situaciji), šofer taksija je povožena osebnost, na zunaj prava beda, znotraj pa ena sama rana. V to družino, ki se med seboj žre in prepira, se vrne najstarejši sin Teddy z ženo Ruth. Dolgo je, odkar se je odtrgal od teh ljudi, se v Ameriki »srečno« poročil, postal doktor filozofije, vendar ga še je vedno nekaj vleklo domov. Oče in brata mu speljejo ženo, se ljubijo pred njim z njo in jo pregovorijo (dasi ni bilo potrebno nobeno prigovarjanje), da ostane pri njih kot napol prostitutka napol ljubica. To se zgodi in Teddy se vrne sam v Ameriko k njunim trem otrokom.

Režija: Ob tem, kar sem zapisal o vsebini, je pravzaprav — sodim — najvažnejše, kako zastaviti Ruth, kajti avtor ji je dal izredno malo (od Ž. Petana seveda tega ne moremo niti predvidevati) hotel iskati v njej neke motive, kako razlago, zakaj ostane — s psihološkega vidika, bi delal napako. Prav tako ne moremo spraševati, zakaj druge osebe počenjajo to, kar počenjajo, kajti znano je, da je Pinterov svet, svet slučajne dramatičnosti in ne pozna motivacije. Zaradi tega so njegove dobro grajene realistične drame tako nenavadne in na trenutke grozljive. Morda je edino, kar lahko zvemo to, da je za nenavadno Ruth intelektualistična varianta bivanja njenega moža nesprejemljiva, kajti njeno žensko bistvo jo vleče v svet nagonov in spopadov. Moški so po njeni odločitvi, da ostane tu, ujeti v nesvobodo, v spopad za njo. Ona ostane nad vsem tem nema in vzvišena, tudi ko Teddy odhaja. Morda bi moral biti tudi on nekoliko bolj vzvišen nad tem dejstvom. Režiser Žarko Petan je besedilo zelo dobro razumel in ga tako v zelo čisti režiji tudi posredoval. V slikanju seksualnega poželenja je bil nenavadno oster in na trenutke lepo simbolen (igra z jabolkom, igra prstov ob igranju s pepelnikom). Na trenutke je bila igra polna izbruhov in impulzov, pa spet stekla v mirno konverzacijo. Nenavadni so bili rezi ob koncu prvega in zadnjega dejanja ter med posameznimi kadri.

Scena Sveje Jovanoviča je bila zanimiva barvno in prostorsko, predvsem pa je nudila režiserju ugoden odrski prostor. Bila je tudi zelo preprosta in v »Pinterovem« duhu. Isto velja za kostume, ki so zelo v skladu z značaji igralcev in časom.

Igra: Med igralci bi (brez vsakega davka avtoriteti) omenil Staneta Severja v vlogi očeta. Nenavadno je, kako glumaško prvinsko je izrazil svoj talent. Upal bi si celo zapisati, da igra Sever vedno enako (Severjev stil) in vendar vedno povsem drugače. Kljub nenavadnosti značaja, grobosti, animalnosti, sadizmu, je iz njega dihala celovita človečnost, ki se je projicirala v preteklost. Kako kvalitetno je stopnjeval svojo igro, od začetnega bevskanja zaradi majhnih banalnosti do stanj razburjenja, pravega sadizma, do človeško toplih tonov (pripoved o konjih, ljubezni sina, o prijatelju...). Souček je v pravem Pinterovem duhu (ki pa je bil v londonski izvedbi zastavljen nekako bolj intelektualno in manj cinično — na zunaj) s svojim cinizmom in osveščenostjo, da mu drugega ničesar ne preostane, bil prav grozljiv. Na trenutke je bil zelo podoben grobemu očetu (pripovedovanje o deklinah). Samo da je bil bolj nevaren in stvaren. Najmlajši sin — boksar — je v interpretaciji Toneta Slodnjaka (zdelo se mi je, da je bil v omenjeni izvedbi v Aldwychu zastavljen še bolj animalno) je poleg potentnega plitveža vseboval še nekaj »več«, morda tisto intelektualno osnovo, ki je avtor ni predvideval. Zadržan z veliko kopico latentnih kriz, ki so prišle v interpretaciji dobro do izraza — je bil šofer taksija Maks Bajec, ki se je uresničeval v podrejanju. Doktor filozofije J. Albreht je bil zame najbolj vprašljiva interpretacija. Res je bil v tej skupini ravno prav odtujen od soigralcev, vendar se mi zdi, da je bil le preveč prizadet, ko se žena odloči, da bo ostala, moral pa bi biti ves čas nekam nevarno vzvišen in neprizadet. Še bolj kot je bil. Z veliko notranjo intenzivnostjo je svojo Ruth odigrala J. Župančičeva, ki je bila za to vlogo tudi nagrajena. Naravnost presupljivo je polnila s svojim molkom odrski prostor (režiser se je sploh pokazal mojster »molčečih« situacij). Tudi v detajlih je bila natančna.

Gostje so se predstavili kot prepričljiva umetniška skupina, kot pravi umetniki s posluhom za Pinterov svet. Kako prav, da smo jih videli.

PUBLIKA: Gledalci so predstavo sprejemali malo osupli. Nismo vajeni takih iger. Nismo. Res je, da je svoj čas v domu JA nastopil beograjski Teatar Levo s Pinterovo igro The Dumb Waiter (v slovenskem prevodu J. Negra Servisna mizica), njegovo dramo pa je svoj čas (Zabavo na rojstni dan) napovedalo celjsko gledališče, le da do predstave ni prišlo.

Tudi beograjski teater si je ogledalo sramotno malo ljudi (trideset študentov) in tudi ljubljanska predstava je bila preslabo obiskana (kljub abonmaju za mali oder), namesto da bi bila razprodana. V Mariboru smo takih iger ja »potrebni«, ker jih premalo vidimo, in Pinter je avtor, ki vznemirja svet. To, to je provincializem, ne kaj drugega. In to ne glede na to, ali bo Pinter kdaj stal v vrsti poleg Wilda, Galstworthyja, Pristleya itd. Čeprav sem jaz prepričan, da bo.

Tone Partljič

Prolog 68

Kazališni časopis Zagreb
OB PRVI ŠTEVILKI

Morda je z neuspehom (kot trdijo poročevalci) festivalom študentskih gledališč postal Zagreb gledališko zanimivejši vsaj za nekaj časa. To zanimanje za gledališko življenje hrvatskega glavnega mesta je še povečala prva številka zelo angažirane gledališke revije PROLOG. V prvi številki najdemo kakih deset esejev in dramo mladega dramatika Slobodana Šnajderja (rojenega 1940). Ne bi ocenjeval vseh teh prispevkov; opozoril bi predvsem na tri, ki se nekako dopolnjujejo med seboj in najbrž najbolj jasno kažejo na koncept te revije.

V uvodniku Zašto istupamo je jasno povedano, da je to za zdaj (da so s stvarjo pričeli) revija skupine, da pa želijo uredniki ta občutek razbiti čimprej, kajti objavljali bodo vse aktualne, polemične, žive, ostre, problemske kvalitetne sestavke, ki bodo prispeli. Prolog želi namreč »fundirati na konkretnim primjerima primijeniti i analizirati i potom dosljedno, pa ako bude trebalo i oštro i polemički, zastupati i braniti svoje vlastito i samovlasno stanovište u okvirima sadašnjeg trenutka zagrebačkog i hrvatskog kazališta«. Revija bo predvsem zagrebška.

Zelo zanimivo je tudi mnenje, ki ga v uvodniku izraža redakcija, namreč, da bo v vsaki številki objavljena po ena drama mladega (ali vsaj po duhu mladega) hrvatskega avtorja, četudi ne bo na najvišjem literarnem nivoju. Glavni pogoj bo, da bodo drame korajžno in pošteno napisane in da bodo izražale ustvarjalni napor. Avtorji se celo zavzemajo za to, da bo potrebno včasih pri zanimivih besedilih znižati estetske kriterije, kajti le tako bomo dali možnost rasti mladih dramatikov. Naj opozorim, da je angleška (matična hiša jezljivih dramatikov) The Royal Company začela prav tako (sobotne predstave brez dekora) in dala nekatere pomembne dramatike, kot Ardena, Weskera in druge. Že prvi esej, ki sledi, jasno kaže, kako si je uredništvo zamislilo to svojo vlogo, kajti v eseju Darka Gašparovića Mogućnost kritičkog angažmana u suvremenoj hrvatskoj drami je nekaj mest, kjer izraža avtor svojo vizijo dobre prihodnje hrvatske dramaturgije, ki bo nadaljevala po svojem kritičnem duhu tam, kjer je začela Krleževa dramatika v dvajsetih letih, kajti »dramski pisac mora . . . biti sa svojim djelom protiv društva koje je u praksi materijalni standard postavilo kao jedini cilj, a revolucionarne ideale i duhovne vrednosti bacilo cinički u ropotarnicu.« Kot sem že omenil, vidi avtor perspektivo dramatike v takem kritičnem odnosu družbe, kot ga je imel mladi Krleža, pri čemer seveda ne misli na mehanično posnemanje. Ob tem omenja, da je po njegovem mnenju drama S. Šnajderja tako delo, ki je ugoden znak za začetek novega razcveta hrvatske dramske književnosti.

In na koncu nam uredniki predstavijo to dramo z zanimivim naslovom MINIGOLF. Avtor je na sliki, pod njim je nekaj podatkov, omenil sem že letnico rojstva 1948. Opraviti imamo torej z resnično mladim pisateljem, medtem ko je »najmlajšemu slovenskemu dramatiku« Petru Božiču nekaj manj kot štirideset let.

Že na prvi pogled lahko ugotovimo, da je ta igra v daljnjem sorodstvu s tisto dramatiko, ki jo Darko Gašparović postavlja za osnovo, na kateri bi lahko mlajši pisali dobre angažirane drame, namreč s Krleževimi dramami, posebno Vučjakom in drugimi. Neke paralele z Vučjakom so na dlani: oba glavna junaka se imenujeta Horvat (Krležev je Krešimir, Šnajderjev je Martin), oba delata pri časopisih in sta na začetku prekleto živčna in razbolela. V obeh dramah so tudi prividi iz njunega sanjskega sveta. Oba junaka komajda zmoreta »normalno« življenje v okolici.

Toda ta sorodnost, ki je zavestna in hoteno, ni niti plagiat niti epigonstvo, marveč nekaj drugega (morda mladostna sorodnost in nekompromisnost mladega Krleže in današnjega mladeniča). Šnajderjev junak, dvajsetletni mladenič intelektualec, se prekleto zaveda zagatnosti svojega mladega osveščenega življenja, gabi se mu vegetiranje njegovih znancev v redakciji mladinskega časopisa Mlada misao. Sam posebej poudarja, da ne želi imeti nikakršnih smislov v življenju, kajti pred njegovimi očmi se smisli menjavajo in izginjajo, se izdajajo in levijo, za kar daje primer, kako je bil nekoč naš smisel Stalin, pred nekaj meseci še Ranković, kako pa je zdaj vse to brez smisla, kajti tu so drugi smisli, ki bodo že čez nekaj let nesmisli itd., itd. Ljudje pa zanje umirajo.

Že ta živa aktualnost, opsesija pred izgonom na Goli otok, vse to daje drami (ki ima izrazito predolgo ekspozicijo) živost, aktualnost, napetost, odzivnost. Njen konec, da se moramo na vsak način upreti (upirajo se celo umobolni v umobolnici), da moramo na vsak način povedati, kar mislimo (saj lahko sicer celo znorimo), pa je odkrit poziv k angažiranju mladih, ki bi ne smeli samo govoriti o ameriški levici in Vietnamu, ki bi ne smeli samo piti francoskega courvoisiera ali igrati mini golfa, ampak bi se morali ves čas izkazovati tudi z dejanji; vsak trenutek bi moral odkrito izpovedovati svoje misli, prav nič zavite v lep papir, ampak bi moral »otvoreno bacati rukavicu društvu u lice«. To namreč zahteva Darko Gašparović. Vsak mlad človek bi moral poznati to igro.

Objavljenih je še nekaj študij, med njimi zavzemajo posebno mesto Nekem misli . . . pokojnega Branka Gavelle, dalje prispevki Mira Medimorca, Vladimira Roksandića in drugih.

Ta angažirana in simpatična vehementna revija je lepo, sodobno, nekoliko ekstravagantno tehnično opremljena in urejena.

P. S.: Bojim se, da bi podobna revija v manjših in ožjih provincialnih razmerah nikdar ne izšla.

Tone Partljič

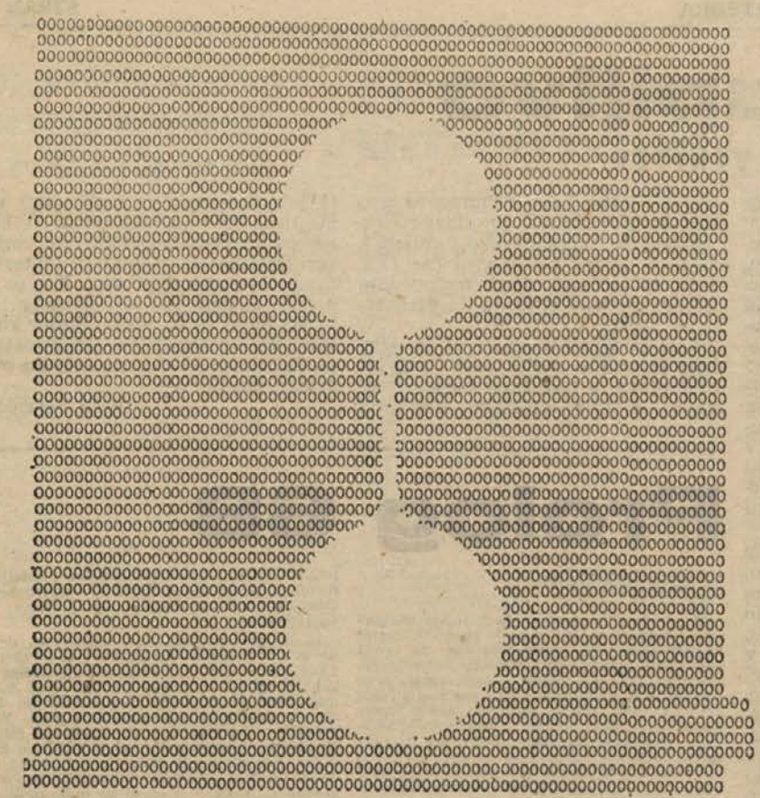

Franci Hedl

PICIKATO

(Pravzaprav, če dobro premislim, bi moral sedeti tamle pri mizi, na stolu, in ne tukaj v usnju, kjer se ti zadnja ugreza kot kje v poceni kurbišču iz časov stare mame, v rdečih plišastih naslonjačih. Prav resno imam občutek, da mi štrle noge kot okleščene veje viharnika v zrak in šele pogled nanje me prepričuje, da mi vise, kot vsem tukaj, lepo navzdol, z meči lahno prislonjenimi ob to prekleto usnje. Zdi se mi, kot da sem potlačen na to prekleto mesto in da je vdolbina, ki jo povzroča moje sedalo, samo posledica neke grožnje, pred katero se mi je celo želodec pomaknil čuda nizko.)

S pogledom počasi pronicam skozi prostor in si utiram pot med cigaretnim dimom. S čudnim okusom v ustih se ga ogibam kot gobavca in ko prispem na drugo stran, se naslonim na steno. Potem malo počakam, da si spočije in zopet nazaj od obraza do obraza, od kolena do kolena in nesramno privzdignjenih kril do šibične škatlice, ki jo obračam na mizi. (Paziti moram, da je ne prekucnem v lužico, ki je ostala od stare slivovke, ker bi sicer moral k tisti tolsti babnici po druge.)

— Le zakaj neki je morala priti prav danes? Verjemi mi, da bi mi bilo vseeno, kdajkoli, samo ne danes!

Lepo te prosim, samo brez solza. Tako sovražim rdeče oči s črto nad trepalnicami. Skomignem z rameni.

— Kdo ve?

Šele zdaj sem vas opazil, gospod. (Tamle spodaj pri mizi, nasproti cipice, ki jo že lep čas opazujem. Nekoliko skljućen nad mizo. Trebuh, ki mu pod suknjo verjetno prav nesramno sili čez pas, je potisnil pod rob mize in s prsti okroglimi kot cmoki ter čudno kratkimi, se igra s kozarcem tople limonade. Saj razumete — grlo, leta in sploh ni več tako toplo — pa če smo odkriti — občutek imam, kot da mu spomin še vedno projecira ženo.) Čakaj, kako se že pišete? No lej, tudi vi ste me spoznali.

(Bled nasmešek, prav tako kisel kot tvoj obraz, ki ga ne vidim, ampak samo slutim.) Gotovo vam je žena prekleto nerada pustila, da greste v Ljubljano. Si jo kar predstavljam. Zvečer v postelji, preden ste odpotovali. Nenadoma obrne vso tisto kraljevsko zalogo mesa k vam in pravi: »Tone, pa glej! Saj veš, kaj mislim!«

No zdajle sem se spomnil, kako se pišete. Sicer pa, kako je s to rečjo? Trebuh vas verjetno še ne bi motil. Pa, se mi je kar zdelo. Tale vaš nos. Tako rdeč in na koncu prav smešno odebeljen, ni prav nič privlačen. Morali bi imeti tudi malo večje oči in majčkeno manj pohotne. Tako, za malenkost, ne več. Te se vam ob nosu kar nekam zgubijo.

— Še nikoli, še noben moj rojstni dan ni bil tak, kot bi moral biti. Nemirni ste postali gospod? (Sem si kar mislil. Cipica pri mizi ob steni se mu je nasmehnila in prav nesramno razširila nogi in ju zopet zaprla. Nekak zik-zak s koleni.) Nerodno? Dajte, dajte. Kar nasmehnite se ji. A jaz? Svetnik? Daleč od tega, ljubi gospod. Ne MIXAL, ne YETI, ne DIXAN. 130 km mi popolnoma zadostuje, da se zopet prelevim v svetnika. Brez avreole, seveda. Ta je samo za najbolj konzervativne.

Kaj pravite, tale ZIK-ZAK? Ampak priznajte, smeje se pa prav grdo. Kako je nekdo rekel — zlat kalodontni nasmešek. Pardon, saj vas ne bom več gledal. (In res obrnem oči vstran. Pritegnila sta me dva zelo mlada, oziroma, ker ji krilo sili tako izzivalno navzgor, in na tistem mestu, ki ga moja mama še vztrajno skriva, si napasem oči.)

— Sama zloba je je. IN to ravno danes!

— Ne ženi si tega preveč k srcu. Že mora tako biti.

Pogledam jo in kot sem pričakoval, obrača vame oči. Te dobivajo tisto nesrečno barvo, ki me tako prekleto jezi. Obenem so te oči tako proseče in ponižne, da bi se zakrohotal ali pa počakal, da bi se od ponižnosti napele, potem pa potisnil dva prsta podnje in jih počasi izvlekel. Počasi, dokler se vez, ki jih drži, ne bi pretrgala. Nato bi jih položil na taso zraven skodelice za kavo. Napol je obrnjena k meni in svojo nogo pritiska ob mojo z neko čudno nežnostjo, da se ozrem in jo nehote pobožam. (Fuj, kot da bi požrl celo tubo AERO tiskarske barve, mi spolzi črna gmota po grlu navzdol. Nikoli si nisem mislil, da je sočutje tako črno in tako kosmato.)

— Ne veš, kako me sovraži. Požrla bi me. Razumi, tako premišljeno, kot je samo igrala. In jaz sem morala igrati (Za božjo voljo nikar ne spreminjaj glasu! Tak upad glasu in prehod s pavzami mi stiska želodec. Saj veš, da sem imel čir!) ljubečo hčerko: »Oh, mami! Dober dan!« Da čuješ samo njen — dober dan. Kot jeklo. Si lahko misliš, kako so ostale strmele?

— Verjamem. Pravzaprav si kar predstavljam, sem dejal in odmaknil nogo, ker mi je pričela toplota, ki jo je širila, presedati. Nisem je pogledal, ker sem vedel, da še vedno strmi vame, z levico na svojem bedru in z desno objemaje skodelico, ki je pot od mize do ust prehodila že stokrat, ne da bi kaj opravila.

— Sovraži me, že cela štiri leta me sovraži, da me bolj ne bi mogla! Tudi jaz jo sovražim!

Zelo rad verjamem. Prepričan sem, da so se ti oči kar zaiskrile od sovraštva. Prav prekleto me je strah in smeh mi pronica skozi stisnjene zobe in mi hoče razkleniti čeljusti. Vem, kaj bi rada. Ali je tako težko vprašati? Saj bi še vedno lahko gledal vstran. Kako preprosto je vse to in kako smešno bedast je v tem trenutku moj beg v cigaretni dim, med te smešne glave in zaobljena kolena. Strah me je, da bi te moral poslušati, ker vem, da kar goriš od želje izpovedati se. (V dno sem se bal, da me bo kdo prisilil in pritisnis s svojo zgodbo ob zid. Po navadi so take zgodbice na moč tragične, kot si sami mislijo in prav vsi pričakujejo, da jih vsaj poslušaš. Bi moral tudi tebi ploskati ali pa pričakuješ, da se še jaz razjočem?) Vem, da bom klonil. Enostavno moral te bom vprašati. Ostani tam kjer si in mi pusti moj svet. Tu sem čisto zadovoljen, razumeš. Vidiš, zato te bom moral vprašati, samo zato. Ne pozabi, da moram. Končno, zakaj pa ne? Zaradi tega ni še nihče crknil. Vendar dovoli, poceni tudi jaz nisem.

— Pa zakaj, rečem in denem v usta cigareto, ki sem jo vzel iz škatle. (Kadim samo 57, čeprav smrdi — sploh pa je kriva Marija, da ne kadim Morave ali Beograda.) V hipu, ko iščem, ne da bi pogledal na mizo, šibice, se ozre k meni in v pogledu ji vidim, da dobiva krila in postane me strah pred tem kar bo sledilo.

— Kaj, zakaj? vskoči z vprašanjem.

Zaklel bi se, da se ji je glas malo tresel od neučakanosti in zavlačevanja. (To sem znal odlično opraviti. Zavlačevati. Včasih je bilo že kar smešno, kot takrat z Anko.) Uprasnil sem vžigalico, ponesel plamen centimeter pod cigareto in si jo v toplotnem curku nad plamenom prižigal. Ne gre več dalje.

— Pa zakaj te sovraži? Kaj neki sta imeli? Če ti bo boljše, obrnem se k njeje, mi povej. Poskušal te bom razumeti.

(cinik!) S tisto svojo potno roko je poiskala mojo in jo stisnila. Odmaknil sem jo. Potem me je s pogledom polnim hvaležnosti kar polizala kot to stori krava s teletom, ko povrže.

— Malo že slutim, kaj bi bilo, nadaljujem. (Čudno, tega me ni nikoli sram reči. To rečem kot recimo prej Amen ali pa danes Vrag te nesi.) Je morda mama ...? (Kaj neki? Stara finta. Sedaj pa izvoli naprej. Saj boš, ali ne?) Res je pograbila kot ribica, nežno in ihtavo, kot da se bom premislil. Moj bog, komaj sem se udobno namestil in iztegnil noge pod mizo, se je vsulo:

— Ja, pred štirimi leti. Takrat je bil oči v bolnici. Mislim, da so bile počitnice.

Nikar, prosim, ne hiti. Zdaj sem se že odločil. Ne uidem ti. Kar lepo počasi. Sem se že sprijaznil.

— Prišla sem domov in morala delati kot črna živina.

Vem, to sem že slišal. Tale cipica je pa res od muh. Moj gospod je že odpadel kot usran golob. Sem si kar mislil. Nos, trebuh in še oči. Pa še skopuh je, če se ne motim. Ali pa — sicer pa človek ne sme biti rit.

— Staro. Slivovko ja.

— No, saj veš, da je zmiraj dosti dela. Vsak dan do polnoči. Vstajaj ob pol petih — kuhaj — streži. Čisto vse sem morala delati. Potem pa se je začelo.

Strmim skozi okno in nekje po hrbtu me mrazi. Te salamenske reklame ti silijo skozi nos, usta, se ti nakopičijo nekje v grlu in šele s krepkim požirkom jih spraviš dol. (Saj res, doktor mi je rekel, da ne bi smel jesti težko prebavljivih reči — želodec, da je nežna stvar.) Pravzaprav, pa če jih gledaš nekaj časa, odpreš oči na široko, nepremično strmiš — najprej N, potem a-m-a, potem črta spodaj — niti ni tako strašno. Samo barva je na moč grozna. Koliko? Šest sekund. Tema. Nato znova N-a-m-a in črta po vsej dolžini NAME.

— Danes pa lahko greš prej spat. Saj si utrujena, ali ne? Ampak zakaj neki me ima! Saj nisem več otrok.

Smešno živordeče jecljanje. Mislim, da lahko postaneš nor, ko se ti ta rdeči vrag zaleti v čelo, kot žoga

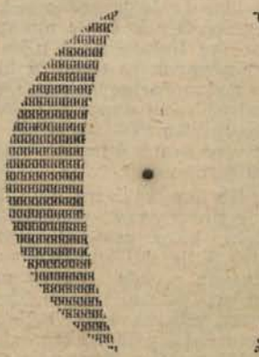

malo odskoči in te še bolj napihnjen zopet zadene, to pot med oči. Slab vic za živce in če imaš čir. Pa imam že raje zeleno. Nekaj povsem drugega je — frotir (ker je spredaj luč, pravzaprav tir) Svilanit kravate — ali LESNINA POHISTVO ali pa celo malo pohotna SAVA Kranj. Ubogi nagci na mrazu, pa čeprav imaš ritko v takšni ali drugačni barvi.

— Hvala. No, ta je vsaj človeška. Ona prej najbrž sploh ni bila stara.

— Nisem vzdržala. Slutila sem. Stopnice — lesene so — po robu sem morala, drugače bi preveč škripalo. In oči je bil v bolnici. Še če je

luč bi prišla težko dol, ne pa v temi.

Že prej sem si rekel, da v violinista ne bom zijal. Toda nekaj me sili, enostavno tako, kot je nujno, da grem po prvem velikem pivu na klozet, da ga pogledam. Drobna glavica pritisnjena na violino, pogled, ki v tej legi vztrajno kroži po ljudeh (prav čudno, da zaradi skoraj vertikalno postavljene slike in vedno istih obrazov, nima že vsega poln kufer), obraz z okamenelimi gubami nasmeška in usta kot denarnica za drobiž, ki se zapira na pero. Ta me še posebej motijo, ker ne veš ali bo zdaj zdaj planil v jok ali prita ustnici, se malo podaljša in gubi diren smeh. Poklon. Črta, ki jo tvoriviseči od nosu v rahlem loku proti spodnji čeljusti, se samo za trenutek dvigneta in takoj nato je ves obraz kot prej, nepremičen.

— Za tovariša MN iz Celja, Marš na Drini.

Že to mi ni všeč, kako dviga lok in z brado preizkuša lego violine. Nekje spodaj me tišči in mislim, da sem odprl usta.

— Si sploh lahko misliš?

— Moj bog, seveda, Kavo boš imela mrzlo. Pa preveč kadiš, če se ne motim.

— Ne morem, danes res ne morem.

— In potem? Dovoli.

Ko mi zgori do prstov, jo vržem v pepelnik. Medtem se je začelo. Groza. S tako ihto vleče lok po strunah, se čudno pači in tišči kot za ritko iz te škatle tako čustvenost, da bi najraje ejakuliral. Marš! Naj živi čustvenost in usmiljeno srce! Verjetno je njegov uspeh ravno v tem, da vse posiljuje s srcem.

— Fuj, svinjarija!

— Kaj...? Vem, oči še slutil ni.

— Ne gre za to. (Na sebi čutim vprašujoč pogled.)

— Ja, tudi to je svinjarija. Pa tudi kako igra — oni tam.

— Jaja.

— In potem, kaj je bilo potem? K vragu, kaj si že rekla nazadnje?

— Čakala sem pred vrati. Gostilno je že davno zaprla — smejala se je — in v tistem trenutku — morala sem — nisem več vedela — in oči — tri mesece...

Nagonsko se obrnem vstran in želodec mi dvigne. Violinistov picikato mi telovadi po živcih. Dim mi počasi stopa skozi oči, prodira dalje proti možganom, kljub naporu zoperstaviti se. Ko mi napolni glavo, jih počasi razkroji in ko glavo premaknem v levo, začutim, kako mi vsa ta možganska svinjarija klokota. Oči mi počasi polze iz očesnih duplin. Cipica, ki se zdaj še bolj bedasto smeje, je dobila naenkrat ogabno debele noge in želodec mi nevarno stopi stopnico više, ko pomislim, da se pod krilom stiskajo meča, okrogla in debela. Da se koža, vsa bela, proti vrhu nekam guba.

(Kot na črpanju želodca — samo globoko dihati.)

V hipu vsa godba blazno narase, boben poškoči in se zlije s steno mojega bobniča. Zdaj udarja samo še tu — nič več po taktu. Stare devičice tu poleg, ki stiskajo glave globoko nad mizno ploskvijo, se nehajo hihitati in (oči mi bodo popokale) z mize se počasi pocede sline. Najprej malo, potem v potoku, kot da bi obrnil vedro. V tej gosti leni reki, počasni kot tok lave, se vale naga moška telesa, mišičasta, prepletajo se z gladkimi, bleščečimi, napetimi in visoko obokanimi prsmi — potem bohotni ženski boki, prsi, noge, dlakave prsi atleta, visoka čela — iz brozge pokukajo sinje oči, bel pajčolan z lilijami in spet vse to izgine v sladkobno smrdečo reko. Kot para se iz nje dvigajo lepi, šarmantni alt, vanj trešči sopran, se takoj nato spoprime s prepotenim basom in v zadihanem pianu podleže — in zopet tenor, alt, bas, sopran in v potoku cilinder, napeta denarnica in kot David lepo oblikovano moško telo.

Ploskanje.

— Bilo je grozno. Vsekala sem ga po glavi — z zajemalko. Pravili so kako pa kaj tvoj mladi áte. Bilo je veliko krvi — in potem nisem dobila tri dni nič jesti — skrivaj mi je nosila stara mama. Skrivaj. Pozneje je zvedel.

(Grozno mi je. Reklame plešejo, se spakujejo. Histeričen smeh in pohota silita vame. Skozi rdečo, zeleno in rumeno barvo pronica kot nož ostra bolečina in mi seda med oči.)

— Sovraži me! Ni se ločil — jaz sem. Rekla je — Tvoj gospod oče te želi videti... Zakaj je morala priti prav danes?

To je skok na moj čir, in malo, da ne zarenčim.

— Naj se skurbam? Denar glej, da si boš sama priskrbela. Naj grem na Tromostovje? Kurba — in ata... bolan.

Pri vragu, ne sili vame. Ne lezi v moj krog. Kaj ne vidiš, da je še zame preozek.

Vse je postalo rdeče tu notri. Cipica se smeje še vedno temnordeče in prsi, kot da ima mastitis. Zik-zak, rdeče zašeleste najlonke. S stropa vise cunje, rdeče, rumene, zelene, strgane in z vseh se cedijo sline. Kadi se ogabno kot na mrazu in smrad je topel, rezek kot da so vsi ti ravnokar vstali iz postelje in si popravljajo krila in natikajo hlače. Imate težave, ste osamljeni, ste potrebni pomoči — pridite.

Samo še stara slivovka. Groza. Vse stvari, na katere sem se hotel, so me izpljunile in ko se katere dotaknem, se mi izmuzne, vsa lepljiva, odskoči in zopet trešči vame. Umikam glavo. Vse leti zdaj naravnost nanjo. Snamem jo in jo skrijem za hrbet. Zdaj se stvari dvignejo in padajo nanjo zviška. Barve so ponorele. Sploh ni več nobene barve. NI VEČ BARVE! Stvari so postale ČRNO-BELE.

— Želite še kaj?

Tudi z njega strmi to norčavo opravilo. Počasi se cedi v zmedeno premikanje dveh teles, potem vse to pobesni in se sesuje, ko ustnici skrijeta zobe.

— Kozlal bi, z dovoljenjem seveda.

— Oprostite...! (Ti dve ustnici. Kje neki je ženska — in to prekleto gibanje, ki ne neha.)

— Jaja. Nisva na isti valovni dolžini.

— Oprostite tovariš, vi ste pa rahlo nesramni...! (Ustnic sploh več ne gledam. Glas, ki se je dvignil, je padel in v trenutku zopet zrasel kot golo žensko telo in obvisel v zraku kot klicaj. Ta klicaj? Kje, le kje? Ah...)

— Prosim te, kaj ti je naenkrat? (Spusti mi, prosim, roko!)

Ha! Gospod natakar. Poglejte si to rdečico, zdravo krepko rdečico. To rdečico, ki ta trenutek sploh ne ve, da je SAMO telo, krepko, žametno, tako slepo ubogljivo. Ali razumete zakaj jo imam rad? Zardeva, moj bog. Vidite, da zardeva, ker ne znam držati gobca. Vi bi zardeli le, če bi vam ta hip padle z riti vaše hlače, kajne? Moj bog, rdečica. Kako smešno!

(Zakaj se zdaj ti treseš? Te je sram? Hahahahahaha...)

— Jasno, krog je samo eden.

?

Vse ima zopet barvo, lepo rdečo barvo, samo RDEČO barvo — ah k vragu.

— Plačam!

MILI DRUGOVI!

Pošiljam vam kolekcijo svojih imnih stvaritev v svrho objavitve v vašem nadvse simpatičnem časopisu.

Honorar vam je dovoljeno poslati na moj naslov, glaseč se:

Kovač Vojin — Chubby
Poeta laureatus
Dvoržakova 6/II
Ljubljana

Hkrati s pesmimi in pismom vsebovanimi v tej kuverti, Vam pošiljam koš poljubčkov.

Vaš vdani CHUBBY

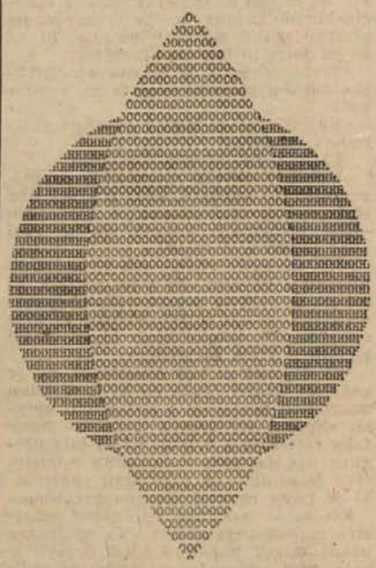

bodi nam odpuščeno v sredo
je bilo rečeno v soboto
nato so se gledalci razšli
isti so se zopet srečali v petek
v sredo nam ni bilo odpuščeno
je bilo tedaj rečeno
bodi nam torej odpuščeno v sredo
nato so se gledalci razšli
čeprav jim ni bilo odpuščeno v sredo
in jim tudi v sredo ne bo odpuščeno
niti v sredo
niti v sredo
ne bo jim odpuščeno v sredo
odpuščeno jim bo v torek
če bo lepo vreme
če pa tega ne bo
jim bo odpuščeno v torek
če bo lepo vreme
jim bo odpuščeno v torek
odpuščeno jim bo v torek

KOVAČ Vojin – Chubby: Drama v eni treljini – dogajanja

storija je skrajno preprosta in naivna

ponovljiva v tisoč drugih variantah
v vseh letnih časih
v vseh urah dneva
v vseh posteljah sveta

Rudolf: »Ti kurba prekleta!«

živel je nekoč lak za lase
in spal je z levim škornjem
pravzaprav sta bila oba še nedolžna
le priznati nista hotela
Marija-Ana: »Pa zakaj vendar?«
voda pa je tekla in tekla
in moram priznati da mrzla voda ne viša ravno potence
in to je jasen dokaz
da so vodovodarji prasci
Rudolf: »Zakaj si mu to storila?«
škornje čistiti
ali delati otroke
oboje je isto
to vedo čevljarji
Marija-Ana: »Pa saj sploh nisem hotela!«
če se sprehaja pes
lahko to privede do absurda
stol pa lahko spi tudi z mizo
ali cvetličnim lončkom
Rudolf: »Lažeš cipa!«
vijolice rastejo po poljih in vrtovih
gmajnah in livadah
model pisma je pismo
največ sveta otrokom sliši slave
Marija-Ana: »Ne lažem! Prisežem!«
živela je nekoč stara cipa
stara cipa je nekoč živela
stara cipa je živela nekoč
živela je stara cipa nekoč
Rudolf: »Uničila si mu življenje!«
JAZ »onanira« artiklu je usojeno
Marija-Ana: »Oh Bog, pa saj ga vendar ljubim!«
adolf hitler je prasec

SKUPINE ZNAKOV, KI JIH LAHKO GLEDATE NA TEH DVEH STRANEH, JE NA PISALNEM STROJU USTVARJAL IN USTVARIL ANDREJ ROTAR.

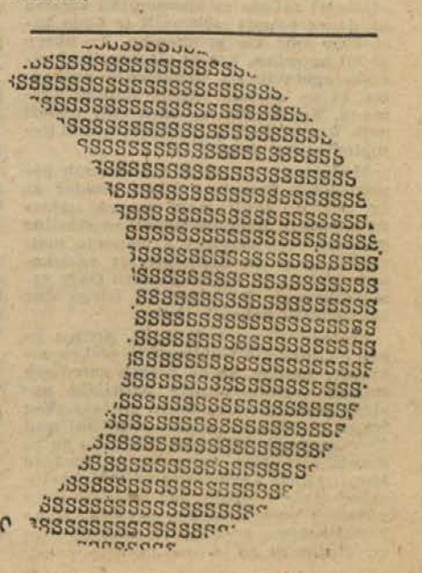

PIJANI MITI

Peter Baloh

(Nadaljevanje z 8. strani)

»Če je tako,« je po poročilu zadnjega referenta dejal minister, »bomo pač iskali kot lovski psi, dokler ne izsledimo cepcev, ki so zrežirali to bedarijo.«

Potem ko je odslovil vse tri referente, je poslal na lov za tatovi spomenikov vse razpoložljive skupine preiskovalcev.

Medtem ko je hodil iz enega kota svoje pisarne v nasprotni kot, je premišljeval, ali bi ne bilo koristno posvetovati se s kakšnim politikom. »Ti spomeniki so delikatna zadeva,« je govoril samemu sebi, »in vrag vedi, ali mi ne bodo poslali na vrat zaradi tega kakšne revizijske komisije. Ja, včasih, včasih je bilo vse preprosto kot dvakrat dva; zaslišal si nekaj muh, pa mirna Bosna. Zdaj pa si lahko takoj opečeš prste, kamorkoli jih vtakneš.«

Poklical je šoferja in mu je ukazal, naj ga pelje v vladno poslopje.

»Zdravo, stari,« je tovariš pozdravil ministra za notranje zadeve. »Precej časa te že ni bilo videti. Vsi tovariši smo mislili, da imaš težave. Zdaj pa te vidim zdravega in vesel sem, da si se sam prišel posvetovat z nami. Sedi! Kaj bo dobrega?«

»Nerodna zadeva. Davi smo ugotovili, da so iz Gaja zaslužnih izginili vsi spomeniki. Samo podstavki so ostali.«

»Da, nerodna reč. Nerodna reč. Strinjam se s tabo, popolnoma se strinjam. In?«

»Kaj: in?« je minister nekoliko dvignil povešeno glavo. »Ravno zato sem tu. Zanima me, kakšno je vaše mnenje. Saj veš: delikatna kulturna vprašanja . . .«

»Brez skrbi, stari. Ukrepajte, kakor je navada.«

»Tebi je to lahko reči, ampak za vsako malenkost jih bom dobil sam po grbi. Saj veš — javnost . . .«

»Kakšna javnost,« je vprašal tovariš.

»Kaj bo javnost rekla, ko bo videla, da so spomeniki izginili.«

»Saj res, na to nisem niti pomislil. Kaj predlagaš?« je rekel tovariš.

»Dokler še ne bodo znani nikakršni izsledki preiskave, moramo to reč s spomeniki za javnost nekolikanj sfrizirati. Kaj meniš?«

Tovariš se je zamislil: »Kaj menim? — Kaj pa ti misliš?« je vprašal po kratkem premolku.

»Izdajmo na primer sporočilo, da so spomenike odstranili zaradi čiščenja.«

Tovariš si je pomel roke: »Odlično! Sijajno. Tudi sam sem že razmišljal o tem.«

»Torej, sporočilo?« je med vrati vprašal minister.

»Da, sporočilo,« mu je odgovarjal tovarišev glas.

V svojem uradu se je minister za notranje zadeve povezal z referentom za javna komunikacijska sredstva. Ukazal mu je, naj tisku, radiju in televiziji priporoči objavo naslednjega sporočila: »Delavci zavoda za spomeniško varstvo so danes ponoči odstranili iz Gaja zaslužnih mož vse spomenike. Ta ukrep je bil potreben, ker so strokovnjaki zavoda ugotovili na spomenikih poškodbe, ki so nastale zaradi slabega vremena. Spomenike so odstranili ponoči zato, ker bi dnevni transport oviral nemoten cestni promet.«

Medtem ko so stavci v tiskarnah popoldanskih časopisov iskali prostor za to vest na prvi strani zraven najpomembnejših dnevnih novic, so številne skupine preiskovalcev s pomočjo policijskih psov in helikopterjev raziskovale bližnjo in daljno okolico Gaja zaslužnih mož. Do poldneva istega dne niso odkrili nobenih sledov.

Pol ure ali pa tudi manj, preden so ure na zvonikih ljubljanskih cerkva zazvonile poldne, so se v treh sosednjih celicah osemintridesete policijske postaje prebujale tri moške postave. Vse tri so popolnoma pijane pripeljali sem že v zgodnjih jutranjih urah. Ko so se docela prebudile, so se vse tri postave hkrati začele krohotati z votlimi kovinskimi glasovi. Službujoči miličnik je še z dvema pomočnikoma, najmočnejšima ljubljanskima policajema, odpiral celice. Ponavadi je to delo opravljal sam, toda predhodnik ga je poučil, da so telesa teh mož popolnoma neobčutljiva za udarce, obenem pa dajejo ob vsakem udarcu čuden zven. Popolnoma pa se le ni dal preplašiti. »Tovariši, vedite se spodobno!« jih je opozarjal z negotovim glasom. Nenavadne pojave pa niso odnehale in krohotajoče so jih prignali v sprejemno pisarno.

Službujoči miličnik se je že pripravil, da bi jim odpredaval pridigo o občinskih dolžnostih, ko je v sprejemno pisarno planil načelnik postaje, ki ga že od jutra ni bilo na spregled.

»Sveta nebesa!« je kriknil z neznansko nizkim glasom, »saj to so vendar oni!«

»Kateri?« si je drznil vprašati službujoči miličnik.

»Cankar, Prešeren in Levstik.«

»Dovolite, tovariš načelnik,« je pripomnil neki miličnik, ki je prejšnji dan slučajno prebral članek o Prešernu, »toda pripomniti moram, da je vsaj eden izmed njih mrtev.«

»Ne, ne samo eden,« mu je načelnik hlastnil v besedo. »Po informacijah, ki mi jih je zaupno posredovalo naše ministrstvo, so vsi mrtvi. Vendar to niso oni, temveč njihovi kipi, ki so sinoči izginili iz Gaja zaslužnih.«

Vsi navzoči so bili prepričani, da je načelnik znorel. Toda on se je vljudno nasmehnil postavam s sivkastimi obrazi: »Sedite, spoštovani tovariši!« Sicer tako ravnanje s priporniki ni bila njegova navada, toda v navodilu ministrstva je pisalo: »Z najdenimi spomeniki je treba ravnati skrajno previdno.«

Potem je načelnik telefoniral ministru za notranje zadeve. Ta se je čez nekaj minut nekoliko bled pojavil v sprejemni pisarni osemintridesete policijske postaje, kjer je našel tri krohotajoče se bronaste postave, razburjenega načelnika in tri delno odsotne miličnike.

»Dovolite, tovariš minister,« ga je s stegnjeno roko ob službenem pokrivalu strumno pozdravil načelnik, »uspelo nam je odkriti del izginulih spomenikov.«

Minister je pomignil načelniku in oba sta se umaknila v načelnikovo sobo. Z utrujenimi kretnjami sta se vrgla v naslonjača.

»Če bi jih ne videl z lastnimi očmi,« je izdavil minister, »bi bil prepričan, da se ti je zmešalo. Prinesi mi zapisnik.«

»Tukaj je, tovariš minister.«

Minister je bral zapisnik, načelnik pa je živčno kadil cigareto.

Nenadoma je minister vzkipel: »Kaj za vraga ga lomite?«

»Prosim, tovariš minister?« je zajecljal načelnik.

»Tu berem, da ste jih prijavili sodniku za prekrške.«

»Dovolite, takšen je uradni postopek,« je pojasnil načelnik.

»Tu ne gre za uradni postopek. Hitro mi poišči zvezo s sodnikom za prekrške.«

Načelnik je vrtel številčnico in pritiskal na gumb, ko pa je dobil zvezo, je podal slušalko ministru.

»Halo,« se je ta zadri v slušalko, »tukaj minister za notranje zadeve. Osebno!« je poudaril.

»Želite, tovariš minister?« je vprašal glas iz slušalke.

»Osemintrideseta postaja vam je poslala prijavo o izgredih naslednjih oseb: Cankar Jožeta Ivan, Prešeren Simona Franc in Levstik Franjo.«

»Da,« je odgovoril glas iz slušalke, »vse tri primere sem že rešil, ker pa so obdolženci kot kraj bivališča navedli Gaj zaslužnih mož, sem smatral za potrebno, da obdolžnice pošljem na društvo pisateljev.«

Minister je sunkovito spustil slušalko iz rok, tako da so telefonske vilice kar zazvenele.

»Telefonirajte še na ostale postaje, izsledke pa naj sporočijo neposredno ministru,« je ukazal, preden se je odpeljal nazaj v svoj urad. Spremljalo ga je huronsko krohotanje treh bronastih postav.

Radijski službi je naročil, naj odpokliče preiskovalne skupine, ker je primer končan, telefonistom pa je zabičal, naj pozorno spremljajo poročila vseh štiridesetih policijskih postaj. Ob vseh dogodkih v zvezi z izginotjem spomenikov je obvestil tudi predsednika vlade.

Predsednik je nemudoma sklical posvetovanje vseh članov vlade, kamor je bil vabljen tudi minister za notranje zadeve.

Med vladno sejo je pred poslopjem, kjer je bilo zasedanje, stal poseben radijski avtomobil notranjega ministrstva, ki je vzdrževal zvezo z vsemi policijskimi postajami.

Predsednikov govor se je glasil: »Nenavadni dogodki okrog Gaja zaslužnih nas kljub svoji nerazumljivosti nikakor ne smejo zbegati. Naša naloga, predvsem pa naloga notranjega ministrstva je, da ostanejo vsi dogodki v največji tajnosti. Tisk pa naj občanom izginotje spomenikov pravilno prikaže. — Besedo predajam notranjemu ministru.«

»Tovariši, kurir radijskega avtomobila, ki stoji pred vladnim poslopjem in vzdržuje zvezo z vsemi policijskimi postajami, mi je pravkar posredoval vest, da so vsi izginuli spomeniki najdeni. Tu tudi berem, da so se izgubili na enak način kakor prvi trije. Za sedaj sem odredil, da jih prepeljejo v športno dvorano Tivoli.«

Po poročilu notranjega ministra je predsednik vlade dal besedo ministru za kulturo in prosveto.

»Tovariši, ne smemo pozabiti, da so ljudje, ki jih kipi predstavljajo v nekem smislu še danes, imeli v preteklosti širok vpliv na ljudske množice. Zato se mi zdi uskladiščenje njihovih kipov v športni dvorani nespoštljivo.«

»Saj sem jih nameraval odnesti v društvo pisateljev,« mu je segel v besedo notranji minister, »toda tam so premajhni prostori, pa tudi stropi ne bi vzdržali tolikšne obtežitve.«

Predsednik vlade je dopolnil njegovo izjavo: »Da, prav imate, toda gre še za nekaj drugega. Kipi, v katerih so se na tako nenavaden način utelesile duševne in telesne lastnosti oseb, ki jih predstavljajo, so po obvestilih, ki mi jih je pravkar posredoval kurir notranjega ministrstva, razdiralno vplivali na družbeno zavest naših občanov. V vinjenem stanju so celo dajali nespodobne izjave o naših najvidnejših osebnostih. Tudi to moramo upoštevati, ne pa samo spoštljivega ali nespoštljivega odnosa do upodobitev velikih duhovnih voditeljev našega naroda, katerih najvrednejši dediči smo mi. Vendar je neizpodbitno dejstvo, da so ti ljudje že umrli, žal mnogi med njimi v krutih razmerah tedanjega, kulturi nenaklonjenega časa, zato njihovi oživeli kipi vplivajo razdiralno na družbeno zavest naših občanov. Zato jih je potrebno na kakršenkoli, bolje na spoštljiv kot pa na nespoštljiv način, opozoriti na nevarnost in nesmiselnost njihovega početja in jih obenem prositi, da nehajo s takšnim vedenjem. Predlagam, da to nalogo prevzame minister za kulturo in prosveto. — S tem zaključujem današnjo sejo.«

Minister za kulturo in prosveto se je v spremstvu nekaterih uradnikov ministrstva odpeljal v športno dvorano Tivoli. Zaradi neustavljivega krohotanja naštetih bronastih postav je tovariš minister moral uporabiti napovedovalčevo kabino, ki je še ostala od nekega svetovnega prvenstva. Prek ozvočevalnih naprav se je v krohotanje sivkastih bronenih mož zajedel njegov glas, ki je nenavadno oživele kipe zdavnaj umrlih ljudi rotil, naj se pustijo prepeljati v Gaj zaslužnih mož, kjer naj uživajo zasluženi pokoj, ki jim ga je nesebično pripravila njihova domovina. Spomeniki pa so se samo krohotali, krohotali.

Naslednjega jutra je predsednik na izredni seji vlade mirno poročal: »Iz poročila notranjega ministrstva je razvidno, da je akcija ‚Gaj zaslužnih mož' v celoti in dobro opravljena. Pri nobenem izmed kipov niso opazili niti najmanjšega znaka življenja. Torej lahko sklepamo, da so našo prošnjo upoštevali. Žal je imela tudi ta akcija, kot vsaka, nekaj žrtev. Vse uslužbence osemintridesete policijske postaje so odpeljali na opazovanje v bolnišnico za duševno bolne.«

Še istega jutra so časniki sporočili radovednim bralcem: »Spomenike iz Gaja zaslužnih mož so danes ponoči delavci zavoda za spomeniško varstvo spet namestili, kajti strokovnjaki zavoda so ugotovili, da poškodbe, povzročene zaradi slabega vremena, niso nevarne.«

V vladnih krogih pa je še nekaj dni po razburjenju krožila anekdota: »Ves čas so se vsi spomeniki samo krohotali, le ko so jih prepeljali v halo Tivoli, je Cankar pripomnil: ‚Danes je prvič, da so to dvorano uporabili za nekaj koristnega!'«

Ko pa je anekdoto znala povedati celo že soproga vladnega vratarja, so se spet vsi zabavali z veselo novico, da je društvo pisateljev vse obdolžnice, ki mu jih je poslal sodnik za prekrške, dostavilo ministrstvu za kulturo in prosveto, ki je kazni za izgrede spomenikov plačalo iz Prešernovega sklada.

Spomeniki niso nikdar več oživeli, vendar je nerazumljivi in nadnaravni dogodek prispeval k povečanju obiska ljubljanskih cerkva. Zadnjo besedo pa je izrekel verski list Družina, ki je po predhodnem obisku predsednika verske komisije pri ljubljanskem nadškofu zapisal: »Če bi se dogodki v ljubljanskem Gaju zaslužnih mož, po katerih nas povprašujejo naši dragi verniki, resnično zgodili, z gotovostjo trdimo, da bi njegova Prevzvišenost pri njihovi Svetosti prosila, naj omenjeni kraj proglasi za sveti prostor.«

Maribor, februarja 1967

Dečica je postala deca

DNE 27. MAJA SO IMELI MATURANTI MARIBORSKIH SREDNJIH ŠOL »SVEČANOSTI« OB KONCU PREDAVANJ PO SLAVJU, KI SE JE PRIČELO NA VSAKI ŠOLI OB 11. URI SO SE DIJAKI ZBRALI NA TRGU SVOBODE IN NATO KRENILI PO MARIBORSKIH ULICAH

FOTO V. SPJEVAK

Odbor Zveze študentov mariborskih višjih šol,

razpisuje

za študijsko leto 1968/69 za delo pri študentskem listu Katedra:

1. **mesto glavnega in odgovornega urednika,**
2. **mesto tehničnega urednika,**
3. **mesto urednika notranje (študentske) rubrike,**
4. **mesto urednika kulturne rubrike,**
5. **mesto urednika Obrazov,**
6. **mesto urednika srednješolske rubrike,**
7. **mesto urednika humorja,**
8. mesto urednika fotografije
9. mesto lektorja in korektorja

Pogoji — pod 3—8: vsak kandidat mora imeti status študenta in dokazati, da se aktivno ukvarja s problematiko, obravnavano na straneh, ki jih bo urejal.

Pod 1 in 3: kandidat mora dokazati, da je doslej sodeloval v urejanju kakšnega študentskega lista ali se sicer ukvarja z novinarstvom.

Pod 8: strokovnost in posluh za lep slovenski jezik.

Prijave je poslati do 1. avgusta na odbor Zveze študentov, Tomšičeva 45, s kratkim opisom dosedanjega dela in frekventacijskim potrdilom.

Proste sobote?!

No, pa jih le imamo, proste sobote, seveda.

Imamo tudi urnik A in B.

Ali se je obneslo ali ne, to bodo povedali čas in pedagoški strokovnjaki.

Jaz lahko povem samo svoje mnenje in občutke ob tej novosti.

Meseca februarja so »obelodanili« načrt o prostih sobotah. Marca se je odgrnil zastor: prva prosta sobota, druga prosta sobota — pisala sem še seminarsko nalogo.

Potem so si sledile sobote druga za drugo — v glavnem sem jih porabila, da sem zakrpala luknje, ki so se razbohotile v različnih predmetih.

Število športnih dni je obvezno. Če hočemo obdržati razmak petih dni med koncem pouka in začetkom mature, pridejo športni dnevi na sobote.

Rekli so nam: »Vi maturantje pa le izrabite proste sobote za učenje in priprave na maturo.« Da, to je vse lepo in prav, toda to izvršiti ni lahka stvar. Sobote so skušnjave. Sonce, narava, izleti v bližnje in daljnje kraje; morje, planine — kako vabljivo stegujejo roke in šepetajo maturantu: »Pridi, pusti knjige, mlad si, daj, uživaj!«

Hudo je odvrniti se od misli, da proste sobote niso za rekreacijo.

In še napake, ki so zelo pogoste: kar se nagrmadi čez teden, najraje porinemo na soboto.

Tako je petek postal sobota. Konec tedna prinese vedno neko olajšanje.

Z ramen vržeš breme preteklih dni. Učiti se v petek? Že misel sama ni prijetna, kaj šele dejanje . . .

Učili bi se naj v soboto. Takrat vstaneš pozneje kot običajno. Do dveh je koncentracija tvoja prijateljica, potem te počasi zapušča. Nekako ob štirih ostaneš sam in polotijo se te skušnjave. TV, greš na klepet, prebereš časnik, se prepiraš z domačimi, komentiraš morda nogometno tekmo, ki bo v nedeljo; skratka, ob šestih ugotoviš, da moraš ven: v kino, na ples . . .

Podobno je v nedeljo.

Seveda, če ti teče voda v grlo, je situacija imenitno spremenjena. Takrat je noč prekratka.

V začetku kariere proste sobote so profesorji smatrali ponedeljek za neki posebni dan v tednu in so najbolj spraševali. Zdaj pa se mi zdi, da so ugotovili, da je ponedeljek enakopraven z ostalimi dnevi v tednu. Saj so proste sobote namenjene (edino) rekreaciji (nižji letniki) in pripravam na maturo (maturantje).

Učinek prostih sobot do sedaj ni bil ravno viden. Bolje se bo pokazalo po maturi.

Za ilustracijo bi povedala še tole: književna dela, likovne stvaritve pa tudi druge pojave v umetnosti ne moremo točno opredeliti. Ne moremo a priori reči: »To je slabo, to je dobro,« kvečjemu v primerjavi s čim drugim. Vsak posameznik na neki pojav reagira tako ali drugače, toda nikar ne zahtevajmo, da drugi reagirajo tako kot mi. Čas, v katerem živimo, je naša sodobnost. Podajanje kakršnihkoli dokončnih sodb o delih, ki nastajajo, bi bilo nesmiselno. Raje prepustimo to našim potomcem. Ti bodo tudi dali sklepno mnenje o prostih sobotah.

Meni osebno so trenutno proste sobote všeč. Pa ne zaradi sobot kot takih, temveč zaradi »petih« dni v tednu. Čas hitreje mine. Kadar pa se spomnim nalog sobot, me postane strah. Čaka me še huda borba.

O juniju, ko sončni žarki obdelujejo srečneže na morju in Mariborskem otoku, raje ne premišljujem. Že brez tega mi bo dovolj vroče.

Dana Malen

Vsa vrata Svetlobe
so mi zaprta

V njej se v gnusu stiskajo
mrliči
mrliči kakor podgane
v tropih
kakor podgane v nočnem
dežju

V nočnem dežju
kakor podgane plešejo
ko dan popolnoma umre
v pojanju listja

V zamrti resnici nevihte
čakajo tisto
ki pride
in jim reče —
temu pridi
in onemu
pojdi

B. Bojetnova

MAJDA SVAGAN

Spekter želja

ČRNA ŽELJA

Jaz sem črni dimnik,
bodi črni mož,
ki nosi srečo.

Jaz sem črni kaktus,
bodi črno sonce,
ki ga greje.

Ti si črna roka,
jaz sem črna žrtev,
ki jo daviš.

Ti si črna duša,
jaz pa črna želja
po Resnici.

Kdo bo naju sodil,
če je bil Kristus
samo človek?

BELA ŽELJA

Rada bi se opila
z modrim vinom neba,
rada bi prisluhnila plahutanju
belega laboda v človeku.

Ljudje,
zakaj vaši prsti niso
kakor veter v grmovju,
zakaj ste mi segli
z nohti do srca?

Ljubila sem —
bila sem kelih v rokah svetnika.
Izpila sem laž —
kri je odplavljala
skozi pijanost
neuresničeno.

Kje ste, ljudje,
nočem še čuti labodjega speva!
Med grmičevje še pojejo
orgle vetra,
med grmičevjem je še mnogo
norih sanj,
belih,
neoskrunjenih.
Podajmo si dlani, ljudje!

RDEČA ŽELJA

Pravijo, da je barva rdeča
ljubezen,
pravijo,
da biki sovražijo rdečo barvo.

Rdeče vino
ovila sva z rdečim trakom
in luč je bila rdeča
in stene so bile rdeče
in podobe
in oči
in blazina pomečkana.

In nož,
ki je odstranil najino
igro
je bil rdeč.

Ko bi te našla,
rdeči fant,
zaprla bi te
bikom v areno!

Vozačem ni lahko

Mnogi dijaki, ki obiskujejo srednje šole v Mariboru, so vozači. Največ se jih vozi z vlakom, nekateri pa tudi z avtobusom. Tisti, ki se vozijo z vlakom, so v glavnem iz Pragerskega, Poljčan, Rač in Slivnice. Nekateri se vozijo tudi iz Lovrenca na Pohorju.

Več časa jim vzame čakanje na vlak in avtobus, kot pa sama vožnja. Včasih imamo pouk dopoldan in popoldan, vmes pa le nekaj ur prostega časa. Takšni dnevi so za vozače še posebej težavni, saj so ves dan v šoli in se vračajo domov šele zvečer. Posebno težko je pozimi, ko morajo nekateri pešačiti celo do doma.

Če pogledamo le nekaj primerov vozačev, ki so iz oddaljenejših krajev, nam postane jasno, kako malo časa jim ostane za učenje in kako neredna je njihova prehrana. Mnogokrat so brez kosila, skoraj vedno pa brez zajtrka. Od doma gredo ob petih zjutraj, da lahko pridejo v šolo pravočasno, in če je ta dan pouk še popoldan, so v šoli ves dan. Nekateri kosijo v menzi, nekateri pa ostanejo brez hrane do večera, ko se vrnejo domov. S popoldanskim poukom končamo približno ob 17.30 in tako se mnogi vrnejo domov šele med 20.30. in 21. uro. Naslednji dan imamo pet »najhujših« predmetov. In drugi dan se v šolah čudijo, če so ti dijaki nezbrani, utrujeni, če odgovarjajo slabo itd. Čudimo se, če po končanem pouku »galamijo« v čakalnicah. Mar res razgrajajo in se obnašajo nedostojno? Je to res nedostojno obnašanje, če se smejejo ali glasneje pogovarjajo. Rekla bi, da se ne obnašajo nič bolj nedostojno, kot dijaki iz mesta. Morda so celo mirnejši, kot smo mi, saj je med njimi večina deklet.

In glede šolskega in učnega uspeha?

Znano je, da so prav vozači med najboljšimi dijaki. Vzdržljivi so, in kar je poglavitno — nikoli ne izgube volje. Seveda ne trdim, da med njimi ni takšnih, ki komaj izdelujejo. Prav tako kot mi, so tudi oni pridni ali manj pridni dijaki. Povsem razumljivo je, da je njihovo šolanje težavno. Upajmo, da ni zdaj, ko je na gimnaziji Tabor pouk pet dni na teden, njihovo šolanje še napornejše. Res je, da imamo proste sobote, res pa je tudi, da imamo še več popoldanskega pouka, čeprav je težišče na dopoldanskem delu.

Se bodo tudi v prihodnje vračali vozači domov zvečer? Verjetno — da! Pa tudi njihova prehrana bo še naprej neurejena.

Zato, Mariborčani — če obsojate vedenje vozačev, želim, da bi vsaj za en teden zaživeli njihovo življenje!

Nuša

Razstava Psychedelic M. Hochstätterja in D. Šečerova

Beli črnci

Malokdaj srečamo na kulturnih prireditvah toliko obiskovalcev, kot se jih je zbralo v avli gimnazije Tabor dne 27. aprila 1968 ob osmih zvečer. Avla je bila v pravem pomenu besede nabito polna.

Glasovi mladih gimnazijcev, ki jih vodi študent PA Miran Potočnik, so se dokaj harmonično ujeli in čeprav je poslušalec lahko opazil malce negotovosti v njih, vseeno so večino poslušalcev osvojili in navdušili.

Imeli smo priliko poslušati dokaj doživeto in dovršeno interpretacijo črnskih duhovnih pesmi. Buren aplavz pa je zvenel kot povabilo, naj v bližnji prihodnosti še nastopijo.

Nastop je motilo samo dokaj nerecitatorsko recitiranje afriške lirike, ki jo je neslišno, nedoživeto in brez dikcije med petjem prebrala dijakinja gimnazije Tabor. K tako kvalitetnemu pevskemu izvajanju bi sodila tudi kvalitetnejša recitacija.

M. Slana

Marija Švajncer, ml.

Nesmisel II (za K. R.)

Hodim. Mlakuže. Veter je prenehal s svojim zaganjanjem v veje, ki so kot roke, proseče v nekem večeru. Dogodki so tako daleč, kajti dotikanje nog z zemljo se mi ne zdi dogodek. Zdi se mi popolnoma nepomembno, a sem kljub tej nepomembnosti še vedno toliko zbrana, da se umikam lužam. Torej je ta nepomembnost popolna igra v trenutku. V trenutku doseže svojo popolnost, ker se zgodi v naslednjem hipu že brez števila nepopolnosti, ki se zaletavajo v oddaljujoče se popolnosti in ves nered je tako boleče neprijeten. V prvem hipu glasu mi je vseeno, če je samotna ptica zakričala, a vendar je bil odtenek vrednosti v tem kriku, ker sem vsaj prisluhnila. Kratek je bil glas; kratke stvari so lahko često učinkovitejše od dolgotrajnih, a vseeno sem še vedno tako prekleto otopela.

Oziram se, da bi našla v stvareh neko vrednost. Dolgotrajno opazovanje ničesar ne spremeni, ker se med stvarmi ne počutim niti kot ujetnica. Še oznake ponižujoče bednosti jim ne privoščim, čeprav sem se te oznake spomnila v zvezi z njimi. Čakam na dež. Ko začne padati, začutim polzenje po licih; zaprem svoje oči s praznoto in nastavim obraz temu božanju — predam se popolnoma prostovoljno. Deli tekočine, ki je nastala nekje v višinah, kamor se vzdigujem samo v brezplodnih sanjarjenjih, začno udarjati na moj obraz. Pričakujem bolečino, ki pa se noče poroditi, in žalostna, ker ne morem doživeti uživanja ob lastni bolečini, se naslonim na zid. Ali je to beg pred dežjem? Prostovoljno sem se mu vdala, prostovoljno ga zapuščam (sicer pa se naslonim na zid, ki nima strehe in sem delno še vedno udeleženka igre dežja). Umazani, razmočeni zid nima vrednosti, ker naslanjanje zame ni dogodek, ampak eno izmed mnogih stanj otopelosti. Zid ni niti mrtev, ampak je brez življenja. Mrtvi so tisti, ki so živeli, brez življenja pa tisti, ki se nikoli ne bodo rodili in zato tudi nikoli umrli.

Kje je vrednost? Da, da, Karel, nekoč šem slišala besedo ljubezen. Njeni glasovi so mi tako ugajali. Lepo je bilo izgovarjati l in j skupaj. Nekaj prijaznega je bilo v tem. Pojdi po cesti in vzljubi kamen. Jokal boš, ker je kamen v posesti tistega, kar je brez življenja. Pojdi po cesti in vzljubi človeka. Jokal boš, čeprav človek ni kamen, a mu kamenje tako zelo ugaja, da mu hoče biti podoben. In šla sem po cesti. Veliko ljudi je dihalo moj zrak. Zrak je moj. Nisem še slišala, da bi si kdo prisvojil zrak, zato mi je tako prijetno ob zavesti, da sem prav jaz njegova lastnica. Najraje imam tistih oseminsedemdeset odstotkov dušika, ker je tako prijazen v svojem zaviranju gorenja. Zelo sem nerazpoložena, ker mu moram podariti drobec vrednosti. Steza pa je bila dolga in sram me je bilo, ker se je iskanje večkrat končalo z najdbo. Najdbe pa so bile različne in kljub otopelosti v sedanjosti priznavam, da so bile lastnice žalosti. Tako sem zdaj jaz lastnica pestro sestavljenega spomina, ki mi hoče tu in tam zavladati, a ga vedno znova premagam.

V brezupnem jutru ljubezni
je vsak vzdih kot seme na
cementnih tleh.

Zakaj se je v daljavi prižgala luč? Nočem, da bi se mi porodilo bolno upanje, da je vsaka luč znanilka nečesa, v čemer je mogoče najti zrno upanja. Luč je daleč. Čeprav je v svojem stanju enakomerno močna, se mi pričenja dozdevati, da postaja silnejša in svetlejša, vsa sem v njenem žaru. Roke in obraz me pečejo, lasje so mi pričeli goreti. Moje oči so polne žerjavice. Vem, da bo svetlobe kmalu konec, a kako prijetno je občutiti melodijo v zraku. Žerjavica mi je padla iz oči, lasje mi več ne gorijo... Melodija pa je ostala; v meni povzroča silo, ki jo skušam premagati z možgani; posamezni toni potujejo skozi moja vlakna in kot zbadanje neštetih trnov je vse dogajanje. Bil je ogenj. Melodija je tu. Torej ne bom umrla. Nisem hotela, da bi se rodilo upanje, zdaj pa vem, da bom živela.

MARIBORSKI MATURANTI FOTO: B. ČERIN

Karpo Ačimovič - Godina in njegova dva filma

Marca je bil v Beogradu XV. festival dokumentarnega in kratkometražnega filma. V kategoriji kratkega igranega filma je dobil srebrno medaljo BEOGRAD Karpo Ačimovič-Godina »za originalni avtorski izraz v filmih Piknik v nedeljo in Sonce, vsesplošno sonce«. Filma sta bila posneta v proizvodnji Filmskega avtorskega studia Zagreb (FAS).

Karpo Ačimovič-Godina končuje študij režije na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Že pred leti je tudi v »Katedri« objavljal umetniške fotografije, ki so se odlikovale po drznih zamislih. Največ izkušenj pa si je pridobil s snemanjem amaterskih 8-mm filmov. S temi kratkimi eksperimenti je sodeloval na skoraj vseh amaterskih filmskih festivalih. Do zdaj je bil še vsak njegov film nagrajen, smo zvedeli.

Srebrna medalja za kratek igrani film na beograjskem festivalu je presenetljiv in za vso mlado filmsko generacijo pomemben uspeh režiserja, ki se je prvič prebil do profesionalnega filma. Posebno še, ker zlata medalja Beograd ni bila podeljena z obrazložitvijo, da kratki igrani film še vedno zaostaja za dokumentarci, kar pa ni nič čudnega, saj je proizvodnja dokumentarnih in tako imenovanih »namenskih« filmov daleč obsežnejša. Znana stvar pa je tudi, da se distribucija neprimerno bolj zanima za angažirane dokumentarce in poučne filme kot pa za filmske eksperimente. Niti filma Piknik v nedeljo niti filma Sonce, vsesplošno sonce redna distribucijska mreža za enkrat še ni odkupila. Kljub srebrni medalji. Odkupila ju je samo RTV Beograd. Tako ju verjetno niti ne bomo videli.

Postavili smo nekaj vprašanj Karpu Ačimoviču-Godini.

KAJ BI LAHKO V NEKAJ BESEDAH POVEDAL O SVOJIH DVEH FILMIH?

»Piknik v nedeljo« je zgrajen na kratki in jasni domislici. Eno samo prizorišče ima: travnik. Nekaj oseb: stara gospa, mlad par, ki se ljubi, tipični Slovenec, pa strelec, se predajajo nedelji. Strelec ves čas meri v tarčo, ustreli, vznemiri nedeljsko vzdušje... potem pa teče dan dalje, tako kot je v začetku. V filmu sem hotel ustvariti določene vzdušje. Izražam se z atmosfero, ki jo prikažem čisto likovno.

»Sonce, vsesplošno sonce« ima precej retorično osnovo, ki jo je bilo treba podati zelo skopo; vsekakor pa metaforično. Tej metaforiki marsikdo ni bil pripravljen slediti. Partizan pride iz gozda, zagleda lepo dekle: polastiti se je hoče, to pa pomeni, da je ni našel. Dekle se spusti v tek, on pa za njo. A ker jo mora zasledovati, to pomeni obenem, da je ni: in res je ne vidi več. Teče za njo (dekle je simbol) skozi čas, mimo ljudi, ki se učijo reči SONCE, pa znajo reči samo SOLNCE, pa nazadnje priteče v Ljubljano naših dni, med avtomobile, ki so hladni svetli hrošči in mimo delavca, ki dela ob novi zgradbi in reče: »SUNCE TI ŽARKO!« Po mestu postopajo dolgolasci in zamišljeno gledajo, kje je sonce. Nekaj bradatih ljudi se spusti v tek. Partizan pa teče po cesti dalje in dalje... Ta film je sestavljen iz dveh različnih dogajanj, ki se prepletata. Skoraj vsak posnetek je novo prizorišče... tek pa povezuje film in ga seka v ustrezen ritem, ki je počasen in mora direktno učinkovati na gledalca.

KAJ CENIŠ PRI FILMU NAJVIŠJE?

Svojevrstnost izraza. Oseben izraz.

SLOVENSKI KRATKOMETRAŽNI FILMI SE OBIČAJNO LOTEVAJO »VELIKIH«, DRUŽBENO AKTUALNIH TEM; SCENARIJI JIH OBDELUJEJO PO KLASIČNIH PRAVILIH; REŽISERJI PA CENIJO PREDVSEM SOLIDNOST V FILMSKEM IZRAZU.

To je rečeno zelo na splošno. Nočem za vsako ceno odstopati od utrjene prakse slovenskega kratkega filma. Verjamem pa v avtorski film. Vsak film mora biti nekaj posebnega, nekaj enkratnega. Zato polagam težo izraza na sliko: oba filma sem tudi sam posnel, tako da sem natančno premislil o vsakem posnetku, poiskal plane, ki so blizu običajnih, pa vendar kolikor mogoče presenetljivi in nenavadni. Vsak kader mi je kot beseda. Besede slik sestavljam v stavke s pomočjo montaže, pa tudi gibanja, ki je v posameznih kadrih — in ki ga natančno razporedim in mu dajem enotni ton.

V »PIKNIKU V NEDELJO« ME JE NAVDUŠILA DUHOVITO IZBRANA GLASBA, KI LOGIČNO DOPOLNJUJE FILM. »SONCE, VSESPLOŠNO SONCE« PA SPREMLJAJO OTROŠKE IZSTEVANKE, KI S SVOJIM HITRIM RITMOM IZZIVAJO RETORIČNO VSEBINO.

Sem za totalen film. Res mi je slika najvažnejša. A igra in zvočna oprema ne smeta stati ob strani — skušal sem ju narediti preprosti, obenem pa sem ju direktno komponiral v ritem filma. Se pravi, delal obenem z montažo.

KAJ TI POMENI KRATEK FILM IN BODOČNOST KRATKEGA FILMA?

Kratek film je nujen, ker je eksperimentalen. Vsaj — moral bi biti predvsem eksperimentalen. Kratek film je izrazno omejen, zato sili k formalnim rešitvam — obenem pa daje možnosti zanje. Ker je oseben, ga distribucija ne ceni preveč. A njegova največja vrednost je prav v subjektivnosti in prav ta lastnost je edina, ki ga lahko zares približa ljudem.

p. p.

Foto Čerin Bogo

10. mednarodna razstava študentske fotografije

V malih dvoranah Moderne galerije v Ljubljani je bila do vključno 28. aprila odprta mednarodna razstava študentske fotografije (MISE). V dveh razstavnih dvoranah smo lahko videli mnogo lepih in kvalitetnih fotografij. Na razstavi je sodelovalo mnogo fotografov — študentov iz skoraj vseh evropskih držav s skupno 124 črno-belimi in tremi barvnimi fotografijami. Zelo močno so bili zastopani nemški in avstrijski avtorji. Razstavo je organiziral (zelo dobro) fotokino klub ŠOLT iz Ljubljane. Ta razstava se je zelo razlikovala od drugih fotografskih razstav. Bila je kvalitetnejša in fotografska tematika je bila zajeta z vseh strani življenja. Poklicni fotograf-reporter je prisoten pri ekstremih, tj. nenavadnih dogodkih, saj to zahteva od njega njegov poklic, medtem ko amaterski fotograf, npr. študent, zabeleži tudi najmanjše vzgibe in dogodke iz življenja. Mnogokrat pa je na poti fotografa študenta mnogo ovir. Glavna ovira je nedvomno pomanjkanje kvalitetnega foto pribora — povečevalnika in kvalitetnega fotoaparata, ki so za študente iz finančnega stališča skoraj nedosegljivi. Včasih pa so vzroki drugačni. Eden izmed njih je nerazumevanje uredništev časopisov in revij pri objavljanju fotografij mladih fotografov. Fotografija pridobi veljavo, kadar jo vidi mnogo ljudi, in fotograf kakor drug umetnik si pridobi svoje občinstvo. To je mogoče samo na razstavah in v tisku. In kdo uspe na fotografskih razstavah? Samo fotografi z »zaledjem« — fotografi, ki so zaposleni pri kakšnem časopisu ali tiskovni agenciji, ki jim odkupuje fotografije, zraven tega pa se ti fotografi oskrbujejo z dokaj dragim fotografskim materialom. Idealizem ne rodi uspeha! In to je verjetno vzrok, da je sodelovalo tako malo domačih avtorjev.

In nagrade? Prvo nagrado je dobil Danilo Dvetanovič za fotografijo Sreča. Drugi nagradi sta dobila Miroslav Nikoljačič za portret dekleta z naslovom Laura in Rene Menard (Francija) za fotografijo Place en Arles, ki je bila posneta neko nedeljsko dopoldne na vaškem trgu, kjer se zbirajo upokojenci in malo poklepetajo. Tretjo nagrado je dobil Friedrich Mikula za tehnično odlično fotografijo Flugfeld (letališče). Prav tako je dobil tretjo nagrado tudi Jean Chauvin (Francija) za Facade, tj. fotografijo dekleta, ki stoji pred kamnito steno, v katero je čas že močno vtisnil svoj pečat. Strokovna žirija je še podelila štiri diplome. Dobili so jih: Portugalec Aníbal Sekvira za fotografijo Dusty way (prašna pot). Pohvaliti moram odlično fotografijo istega avtorja Adverse way (težka pot), ki prikazuje kmečko idilo pred nevihto. Vladimir Crvenka je dobil diplomo za Akt III, silhueto ženskega telesa v low key tehniki, ki je sicer prevladovala na razstavi. Jože Benedek je dobil diplomo za fotografijo 220 voltov, ki jo je posnel na nekem mladinskem plesu. Žirija je podelila posebno nagrado za fotografijo iz študentskega življenja. To lepo priznanje je dobil Slavko Kojič za odlično fotografijo Tek venčani. Noč, železniška postaja in mlad par, ki s prtljago čaka na prihod vlaka, je avtor odlično zlil na fotografski papir in ustvaril eno izmed zelo dobrih fotografij, ki smo jih videli na razstavi. Škoda, da ni dobil nobene nagrade avtor odličnega portreta Swedish girl Danec Kam - Lars Hansen. Pozornost obiskovalcev pa je pritegnila kompozicijsko dobra fotografija Vasen nemškega avtorja Hansa Scherzerja. Skladne linije in dober fotografski izrez so prispevali h kvaliteti fotografije. Nagrado za kolekcijo štirih slik je dobil Josef Ptáček (ČSSR) za fotografijo Students love (Študenska ljubezen), Virginie (portret), Picture (slika) in House No. 208. Na razstavi so bile razstavljene tudi tri barvne fotografije. Pozornost obiskovalcev je bila usmerjena k odlični fotografiji Zoltana Sekeja Ah, ljubav, ah ljubav.

Deseta mednarodna razstava študentske fotografije je zelo uspela in ta razstava spada med *kvalitetnejše* razstave fotografij, ki smo jih lahko letos videli v Sloveniji. Škoda, da si te razstave ne moremo ogledati v Mariboru. Med obilico tujih avtorjev smo pogrešali več domačih študentov fotografov, ki bi se lahko (upam) uspešno »kosali« s tujimi avtorji.

BOGO ČERIN

Ali lahko zaupamo?

Samoupravni organi na višji stomatološki šoli so poslali skupščini izobraževalne skupnosti SRS pismo, v katerem utemeljujejo svoje zahteve. Uredniški odbor Katedre v celoti podpira zahteve višje stomatološke šole, ker meni, da so popolnoma upravičene in utemeljene. Pismo objavljamo v celoti.

Dne 18/5-1968 smo prejeli od izobraževalne skupnosti SRS dopis »Razpis vpisa v štud. letu 1968/69« (št. dopisa 61-23/68 z dne 16/5-1968). S tem dopisom obvešča republiška izobraževalna skupnost šolo, da bo v mesecu juniju 1968 predlagala skupščini republiške izobraževalne skupnosti v obravnavo sklep izvršda v šolskem letu 1968/69 preneha nega odbora skupnosti z dne 8/1-1968, s financiranjem dejavnosti I. letnika VSŠ v Mariboru. V istem dopisu opozarja izvršni odbor šolo, da ne objavi razpisa novincev v študijskem letu 1968/69 do odločitve skupščine.

Samoupravni organi šole so se sicer podredili zahtevi po družbeni disciplini in odložili razpis vpisa za nedoločen čas. Vendar menijo, da so dolžni opozoriti skupščino in izvršni odbor izobraževalne skupnosti, da ne morejo soglašati s predlogom izvršnega odbora, ki zahteva prenehanje financiranja vpisa na VSŠ v Mariboru ter naprošajo skupščino, da predlaganega predloga ne potrdi.

Svojo zahtevo utemeljujejo z naslednjimi razlogi:

1. VSŠ v Mariboru je bila ustanovljena z zakonom skupščine SRS. Zato menimo, da smo dolžni redno opravljati svojo nalogo, dokler ustanovitelj ne odloči drugače!

2. Naš realen sklep je, da pomeni prenehanje financiranja vpisa novincev pričetek tihe in dokončne likvidacije šole, čemur bo sledila že v bližnji bodočnosti popolna demontaža edinega visokošolskega zdravstvenega edukativnega zavoda v Sloveniji, ki je lociran izven Ljubljane. Menimo, da ne bi smeli sprejeti nobenih likvidacijskih aktov in ukrepov (direktnih ali indirektnih), dokler ne bo dokončno odločeno, kakšna bo bodoča funkcija VSŠ, in to v okviru visokega šolstva SRS.

3. Zaključek, da mejna področja naše nacionalne skupnosti niso več nacionalno in idejno ogrožena, je napačen!

4. Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti opira svoj predlog na prenehanje plačevanja vpisa na VSŠ v Mariboru na strokovno stališče MF v Ljubljani, republiškega zdravstvenega centra in strokovne javnosti, ki trdi, da potrebujemo v Sloveniji za zobno terapevtsko delo le kadre z visoko izobrazbo in odklanja profil višjega dentista ter na dejstvo, da je MF v Ljubljani ukinila stopnjevan študij stomatologije. Menimo, da odklonitev profila višjega dentista še ni dovolj močan razlog za takojšnje prenehanje plačevanja šolanja novincev na VSŠ v Mariboru. MF v Ljubljani je v šolskem letu 1966/67 iz načelnih stališč res ukinila stopnjevan študij stomatologije in uvedla enovit način študija. Vendar pa je MF v Ljubljani po razgovorih med predstavniki MF v Ljubljani z ene strani, in predstavniki VSŠ v Mariboru ter predstavniki študentske organizacije iz Maribora z druge strani, realistično in uvidevno sprejela določila o prestopanju slušateljev VSŠ v Mariboru in drugih višjih stomatoloških šol na stomatološki oddelek MF v Ljubljani. Določila je sprejel pedagoško znanstveni svet MF v Ljubljani 27. 6. 1967, svet fakultete pa jih je potrdil 11. 7. 1967. (Določila prilagamo tekstu.)

V 4. točki določil je pod a) in b) jasno določeno, da se tudi slušatelji VSŠ v Mariboru od študijskega leta 1967/68 dalje lahko prepišejo v II. letnik oddelka za stomatologijo MF v Ljubljani, če opravijo na MF izpite iz fizike, kemije, biologije, in v tretji letnik slušatelji, ki opravijo poleg zgoraj navedenih izpitov na MF še izpite iz anatomije, histologije, fiziologije, fiziološke kemije in morfologije zob. Določeno je tudi, kateri izpiti, opravljeni na višji šoli, se priznavajo.

Morda izgleda navedeno določilo nepomembno, vendar je za mladino Maribora in severovzhodne Slovenije **izrednega pomena, saj lahko študira 1 ali celo 2 leti v Mariboru pod lažjimi finančnimi pogoji in se nato prepišejo v Ljubljano.**

Življenjski stroški mladine, ki prihaja na študij v Ljubljano iz perifernih področij Slovenije, neprestano naraščajo. Rezultat tega stanja je že znano dejstvo, da je ca. 50 % študentov, vpisanih na ljubljanski MF, iz Ljubljane in njene okolice, le ostalih 50 % iz vseh ostalih področij Slovenije.

To stanje bazira na materialnih okoliščinah, ker je pač mladini, ki stanuje v dosegljivi bližini fakultet, iz finančnih razlogov lažje študirati, ker ostajajo v cenejši, domači oskrbi.

Dejstvo pa je, da se zbirajo sredstva za vzdrževanje visokega šolstva v Ljubljani s celotnega teritorija Slovenije. Zato bi morala imeti približno enake pogoje in možnosti za študij na visokih šolah mladina vse Slovenije in ne le določenega področja.

Navedeno stanje regionalne strukture študentov na MF v Ljubljani ima za posledico tudi nesprejemljivo stanje glede plačevanja stažistov. Po podatkih republiškega sekretariata za zdravstvo gravitira proti Ljubljani ca. 50 % stažistov. Ker je osvojen princip plačevanja stažistov po domicilu, bi morala torej plačevati teh 50 % stažistov ljubljanska zdravstvena regija. Trdi, da tega ne zmore (kar je realno). Pojavlja se zahteva, da prispevajo sredstva za plačevanje teh stažistov vse zdravstvene regije Slovenije. Če pa se bo osvojil ta princip, bodo morali zopet plačevati ljudje vsega teritorija Slovenije stažiste manjšega področja Slovenije, ki pa so, kot je bilo že povedano, že itak študirali pod lažjimi (privilegiranimi) pogoji v primerjavi z ostalo mladino Slovenije.

Pravilna rešitev tega kompliciranega problema je možna le, če bomo dali vsej mladini Slovenije, ki je sposobna za visokošolski študij, bolj enake možnosti študija na visokošolskih zavodih. S tem bi zagotovili tudi naravno selekcijo intelektualno sposobnejših, popravili pa bi tudi že znano neugodno socialno strukturo študirajoče mladine.

S prenehanjem plačevanja vpisa novincev na VSŠ v Mariboru prikazanega stanja ne bomo popravili, kvečjemu poslabšali, ker bo velik del mladine Maribora in severovzhodne Slovenije izgubil visokošolsko učno bazo in s tem možnost študija pod lažjimi materialnimi pogoji. Posebno se ne moremo strinjati, da bi odvzeli mladini teh področij še ugodnosti, ki jih nudi MF našim študentom z navedenimi določili o prepisu.

Menimo, da je iz vsega prikazanega jasno razvidno, da problem vpisa na VSŠ v Mariboru ter s tem povezan problem obstoja, likvidacije ali nadaljnje rasti učne baze VSŠ ni le strokovni, ampak tudi družbeno ekonomski in celo nacionalni problem. Zato odločitve o prenehanju financiranja novincev na VSŠ ni moč opravičiti le s strokovnimi argumenti.

Naprošamo skupščino republiške izobraževalne skupnosti SRS, da ne potrdi sklepa izvršnega odbora o prenehanju financiranja vpisa na VSŠ v Mariboru, dokler ustanovitelj zavoda ne določi bodoče funkcije učne baze tega zavoda, in to v okviru visokošolskih zavodov Slovenije.

Plenum kot vsi plenumi

Tretji plenum odbora ZŠ MVZ, dne 22. 5. 1968, v prostorih doma družbenih oCrganizacij, prisotnih samo 19 članov plenuma.

V glavnem so na tem plenumu razpravljali o programu in finančnem planu mednarodnega kluba prijateljstva, o pripombah k osnutku zakona o visokem šolstvu, o delu po komisijah na odboru in o predsedniku odbora ZŠ, ki trenutno nima statusa študenta.

Mednarodni klub je na plenum prišel s svojim programom (»res zgodaj«)) za delo in finančnim planom za letošnje leto. Z ozirom na ta program je mednarodni klub prijateljstva zahteval od odbora ZŠ dotacijo. Vendar pa menim, da ne zadostujejo samo programi. Že lani smo imeli priliko spoznati, s kako »lepim« programom je prišel klub, na podlagi katerega jih je odbor izplačal predvideno dotacijo, kasneje pa o mednarodnem klubu ne duha ne sluha. Zato je pravilna odločitev plenuma, da bodo odslej dajali denar samo za resnično delo in sproti.

Pripombe k osnutku zakona o visokem šolstvu, ki so jih dali člani plenuma, so bili, da je prišlo do nasprotij na relaciji Maribor — Ljubljana. Prav je, da se je odbor ZŠ MVZ odločno zavzel za naše mariborske višje šole, saj ima Maribor polno pravico za to.

Letos je imela komisija za stike prav tako kot lani na programu izmenjavo med poljskimi študenti iz Katowic in Maribora. Vendar pa so nekateri člani plenuma bili odločno proti takšni izmenjavi, saj je cena za štirinajstdnevno bivanje (kar 700,00) za študente visoka, ker letos odbor ne namerava ničesar prispevati za te izmenjave. Cene so na Poljski proti našim neprimerno nižje, zato mora naš študent kriti stroške bivanja študenta iz Poljske. Zato se mi ne zdi umestno, da bi naše študente zavajali samo zato, da bi delali uslugo drugim. Zato je sprejet sklep, da takše izmenjave letos ne bo.

Med točko razno so v poznih večernih urah sprožili zadevo predsednika ZŠ MVZ, ki je trenutno brez statusa študenta.

Predsednik Branko Petan je imel do 20. decembra pogojni vpis in ker do takrat ni opravil zahtevanega izpita, je zgubil status rednega študenta. Čeprav je bilo to vprašanje aktualno že dosti prej, ga je plenum komaj zdaj sprožil in še to na neki neprimerno zrežiran način, saj takšno vprašanje ne sodi med točko razno, ampak bi to morala biti ena osrednjih točk plenuma (sploh še zato, ker sta se morala zaradi iste zadeve dva predsednika pred njim odpovedati funkciji predsednika). Predsednik Branko Petan je naknadno konec februarja zahtevani izpit opravil in na VTŠ so zahtevani izpit opravil in na VTŠ bi mu bili pripravljeni dati status, vendar se ga je (po besedah predsednika) sam odrekel. Pred člane plenuma je bilo postavljeno, da smo trenutno v takem položaju, da nimamo nobenega drugega, zato so se člani izjasnili ali so za to, da ostane Branko Petan še naprej predsednik, z dvigom rok. Vendar glavno merilo bi moralo biti njegovo delo na odboru, zato bi naj člani predsedstva povedali, kakšno in kolikšno je njegovo delo. Žal pa, ker je bilo že vse skupaj zelo pozno, jih je precej odšlo, tako da sklep za Branka Petana o še nadaljnjem opravljanju funkcije predsednika, ni bil veljaven.

P. S. Pravkar poteka izredni plenum, ki je bil sklican zaradi ponovnega glasovanja za to, ali bo Branko Petan še nadalje opravljal delo predsednika odbora ZŠ ali ne in pa zaradi trenutnega stanja med študenti. Izmed dvajset prisotnih članov plenuma jih je 12 glasovalo za, 5 proti in 3 so se vzdržali.

Člani plenuma so dali popolno podporo študentom višje stomatološke šole, ki so proti vsaki tihi likvidaciji njihove šole. Popolnoma se tudi strinjajo s peticijo, ki so jo študentje VSŠ poslali na IS.

OLGA ČERIČ

Tone Partljič:

JAJCA

Luksusno opremljena soba. V njej sedita John in Mary. Pravkar pijeta vsak iz svoje litrske steklenice sifon. Prvi izpije John.

JOHN: žeruh, spet si me premagal.
JOHN: Saj je bila to šele prva
MARY (v jok): Preklemanski podisciplina.
MARY (otroško kljubovalno): A povem ti, da me ne boš zmeraj premagal, ne boš, strela moja zlata! Pri jajcih bom jaz prva.
JOHN: Dobro, pri dvajsetih imava prvi polčas.
MARY: Hvala bogu, da sva jih prej olupila.
JOHN: John te sedaj ne bo premagal.
MARY: Mary bo hitro jedla.
JOHN: Tri — štiri

Oba začneta jesti olupljena kuhana jajca. Sprva si jih naravnost trpata v usta, tako pojesta vsak po pet jajc. Tišina, ki je vmes, je kar primerna in lahko traja tudi pet minut.

MARY: Komaj bom zdržala do polčasa, dragi (s polnimi usti).
JOHN: In če pomislim, da nekje v Indiji otroci umirajo od gladu.
MARY: Kaj hočeva, a če me sedaj premagaš, ne bom tekmovala v jedi do drugega leta, da veš!
JOHN: Pa hitreje jej! (Jesta.)
RADIO (medtem): Dragi poslušalci, zato predlagamo, da zaradi preganjanja družinske zakonske enoličnosti tu in tam tekmujete med seboj, videli boste, kako tako tekmovanje človeka razvedri; tekmujete lahko na različne načine — prispolnih aktih, pri popivanju, izločanju, jedi, kričanju... do prihodnje oddaje simfonična glasba.
MARY (gre in ugasne radio): Sranje.
JOHN: Prehitela sva jih, vidiš.
MARY: Midva sva pred časom, prej se spomniva kot oni.
JOHN: Komaj š ejem.
MARY: Popek se mi bo razvezal.
JOHN: To je moje petnajsto jajce.
MARY: To je moje trinajsto.
JOHN: Petnajst proti trinajst.
MARY: Bom te dohitela.

(Pri vratih zazvoni.)

MARY: Nekdo zvoni.
JOHN: Nekdo zvoni.
MARY: Nimava časa.
JOHN: Nimava časa.
MARY: Pri dvajsetem grem pogledat.
JOHN: Tako je.
MARY: John, jaz ne morem več, umrla bom.
OHN: Tudi meni je slabo.
MARY: Nehajva.
JOHN: Legel bom na divan, ne morem več.
MARY: Prekleta jajca.
JOHN: Neumna tekmovanja.
MARY: Če pa sva se spomnila prej kot oni v radiu!
JOHN: Ti me boš premagala.
MARY: Še eno bom poskusila pojesti, veš.
JOHN: Slabo mi je.
MARY: Še zmeraj zvoni.
JOHN: Pojdi odpret!
MARY: Ne morem več.
JOHN: Saj je odprto.
MARY: Pokličiva. Mogoče ima stekleničko ricinusa.
JOHN: Naprej.
MARY: Ne sliši te.
JOHN: Skupaj zakličiva.
OBA: Naprej, odprto je!

(Skozi vrata se priplazi siromak, ki je lačen, da ne more niti stati.)

SIROMAK: Lačen, lačen, kruha...
JOHN: Tu imaš jajca, kuhana, olupljena, midva ne moreva več jesti, vse lahko poješ, nama je slabo.
SIROMAK: Tako sem lačen, da ne morem več do mize.
MARY (leži na tleh in si odpenja krilo): Tako sem sita, da ti ne morem dati kuhanih jajc, siromak.
JOHN: Joj, me tišči, sicer pa imaš, siromak, vse na mizi.
SIROMAK: Pršel sem iz hribov in sem zelo lačen, ne morem več do mize. Nismo imeli kruveč do mize. Nismo imeli za kruh. Dajta mi jajca za ženo in otroke, ki bodo tudi umrli, če ne bom ničesar prinesel.
JOHN: Če nimate kruha, zakaj niste jedli jajc?
SIROMAK: Nismo jih imeli.
JOHN: Čuješ, Mary, ti niso imeli kuhanih jajc, midva pa jih nisva mogla niti pojesti.
MARY: Jaz bom umrla, John, od kuhanih jajc, preobjedla sem se jih.
JOHN: Tudi mene še bolita želodec in srce, bojim se, da mi bo slabo.
SIROMAK: Dajta mi nekaj jesti, drugače bom umrl.
JOHN: Daj nama, siromak, nekaj ricinusovega olja, drugače bo-
JOHN: Tudi jaz čutim, da bom
MARY: Adijo, moj dragi, umiram va umrla.
od kuhanih jajc.
umrl, slavno smrt bova imela, Mary.
SIROMAK: Kruha, umiram od lakote.
JOHN: Adijo, Mary, umirava od preobjedenih jajc!
MARY: Adijo, dragi požeruh!

(Umreta.)

SIROMAK: Kruha. Prosim, kruha, ne jajc. Lačen sem... Umiram...

(Umre.)

POGREBCI in GOVORNIK nastopijo...
GOVORNIK: In tako, tovariši, sta nas zapustila John in Mary, dva lojalna državljana, dva lojalna družbena delavca, ki sta bila zmeraj na strani delovnega človeka, ki sta žrtvovala vse za nas, za našo družbeno resničnost in nekje tudi za nov družbeni red, bila sta glavna podporna člana našega sindikata... Sedaj sta umrla, kaj umrla, omahnila sta sredi napornega dela za družbo! Slava, slava takim ljudem, ki nesebično umirajo za različne družbene ideje, odnesimo ju in jima kupimo drage vence!
POGREBCI (vsi na glas tulijo in odnesejo Johna in Mary. Pri tem se skoraj spotaknejo ob ležečega siromaka pri vratih): Prekleto smetje!

Soba je prazna, tema, le ozek sij reflektorja sije na siromaka, potem glasba — Verdijeva arija: Izpraznimo, bratci, te čaše...

Sanjska knjiga za študente

ČE SANJATE O SEBI, SE NE SMETE USTRAŠITI. NE POZABITE, DA STE ABONENT V ŠTUDENTSKI MENZI.

ČE SANJATE O ZVEZDAH, NE POKAŽITE OČETU INDEKSA, KAJTI POTEM JIH BOSTE RES VIDELI.

ČE SANJATE, DA STE KRITIZIRALI PROFESORJA, NIČ HUDEGA, SAJ KONTROLA SANJ SE NI UVEDENA.

ČE SANJATE, DA STE PREJELI ŠTIPENDIJO, SE NE VZNEMIRJAJTE PO NEPOTREBNEM, SAJ SANJE SO SAMO SANJE.

AFORIZMI

Danes so edini pravi smisel življenja dolgovi.

Poznam ljudi, ki živijo od obresti Marxovega Kapitala.

Kitajcem atentati ne uspejo, ker imajo postrani oči.

Miroslav Slana

ANTIAFORIZMI

Žaba gosli ne igra.

Vsedite se in berite. Berite vedno sede.

Ervin Hartman igra rog.

Tone Dodlek

KATEDRA – KATEDRA – KATEDRA – KATEDRA –

VSELEJ IN POVSOD SAMO KATEDRA!

KATEDRA V VSAKO HIŠO

NAJBOLJŠA TA HIP

V KATEDRI JE NEKAJ VEČ

ODPRITE VRATA – KATEDRA PRIHAJA

KATEDRA – KATEDRA – KATEDRA – KATEDRA –

MIROSLAV SLANA:

BOKS

(Krvavi humor)

Prva minuta prvega polčasa. Na levi vedro, steklenica in mož v trenirki. Na desni vedro, steklenica in mož v trenirki. Mušja kategorija spominja na komarje — hala B je v plamenih. Divja silen boj, ne boj, mesarsko klanje!

V prostoru prevladujejo mesarji — oprostite, pesniki in mesarji. Mesarji tulijo kot sto volov: »Vudri, daj ... eeeeeh, kuuuuuurc ... kaj ga božaš!« Pesniki krilijo, skačejo in nerazumljivo vzklikajo, ko da bi izpovedovali Veliko Prošnjo v stilu supertopografske poezije.

»Prosimo, štedite energijo, želimo ‚čisti' šport!« vzkliknejo pesniki. Boksarja pa: duf-duff! Kot strela z jasnega je priletelo naravnost na gobec. Polizani gospod v metuljčku dvigne ‚eno' rokavico in izdavi: »Zmaaa-zagg-govaaaaaleeeeec!« »Eden« obleži. Konec prve minute prvega polčasa.

Prva minuta prvega polčasa. Vedri, steklenica in druga šara kot prej. Poltežka kategorija si seže v roke. Potlej sledi trenutek — kot »štrumpfpantel« na stegnu mesarjeve žene ...

Kje si, o lepi šport!? Kje si, boks? Kri ... kri ...! Prve minute prvega polčasa je konec. To je sabotaža, onanija! Vrnite nam vstopnice! Kje si, o boks!? Kri, kri — napadalec pa še vedno udarja. Poblaznel je. Zdaj — zdaj se mu bodo izlile oči, ustnice ima zverižene ... Hej, nori robot, tace vstran, kaj ne vidiš, da te ne vidi več!? Te ne gane kri na njegovi lepi plavi trenirki? Grozno. In tvoja rokavica, krvava koža visi na njej!

Vrata ... prostor nam dajte! Tone bo kozlal! Veliki pesnik ne prenese ... »Ubogi južni sosed,« vzdihne pesnik in pogoltne kozlanje, »zakaj ni štedil z energijo?«

Prva minuta prvega polčasa. V hali B so ostali mesarji. Nastopi težka kategorija.

Pesniki odkorakajo. Kri jim curlja po dušah in pred očmi jim plešejo rdeče sence na plavi trenirki. Pesniki korakajo na limonado.

»Mi se znamo lepše ...« si priznajo.

O Lorca, o Kley, kdo je usmradil Mens sana in corpore sano! Kaj je trgovina, kaj je šport, kaj je pesem?! Ni več spodobnega klanja. Nezaslišano!

Veliki in mali gospod

Stanovala sta na istem trgu in oba celo nasproti pošte.

Živela sta vsak svoje mirno življenje. »Mali gospod« je bil visoko kulturno izobražen in od družbe priznan. Prijatelji so ga radi obiskovali.

»Veliki gospod« je bil sicer od družbe nepriznan, vendar je kljub temu imel precej prijateljev.

Dolgo sta živela brez pogledov drug na drugega.

Toda prišel je čas denarnih kriz.

Šele takrat se je prikazala mogočnost »velikega«. Imel je krog prijateljev v Rimu in Ameriki, ki so ga denarno podpirali, saj ga družba, v kateri je živel, ni priznavala in zato tudi ni podpirala. To je bila njegova sreča, saj drugače bi se zgodilo z njim tako, kot se je z »malim«.

Zaprosil je družbo za pomoč, ki je bil: minimalna za njegov obstoj (okoli milijon). Imeli so mnogo sestankov, zborovanja, a sredstev za obstoj le ni dobil.

Tudi prijatelje je zaprosil za pomoč. Nič. Ti so se sedaj potuhnili in mu obrnili hrbet.

Vzporedno s tem si je »veliki gospod« dozidoval svojo stavbo in jo tako povečal za nekaj nadstropij (njegovo vrednost pa za okoli 300 milijonov).

Če smo čisto odkriti, so lepi milijoni za njegovo mogočnost prišli tudi iz rok njegovih vernih prijateljev. To pa pomeni, da ga je družba ilegalno le podpirala.

»Mali« pa kljub družbenemu priznanju ni dobil od nje zahtevane vsote. Medtem ko se je on boril za svoj obstoj, so odgovornost za njegovo pomoč metali iz republike na občinsko okrožje in obratno.

Mogoče pa se bosta ta dva nekoč le sporazumela za svoje odgovornosti, če do takrat naš »mali gospod« ne bo že »crknil«?!

Post scriptum:

Vsaka primerjava s TEOLOŠKO FAKULTETO v izgradnji in z MARIBORSKIM GLEDALIŠČEM je dovoljena.

Branko Čerič

Sveti Peter in grešnik

(LJUDSKA)

Pride k svetemu Petru grešnik iz neke dežele.

Sveti Peter: Dragi moj, mnogo dobrega si naredil in malo grešil. V kateri raj bi rad šel, v kapitalistično ali v socialistično?

Grešnik: Sveti Peter, če mi dovoliš, grem raje v kapitalistični raj.

Sveti Peter: Če tako želiš, pa naj bo.

Po nekaj mesecih se srečata sveti Peter in grešnik. Grešnik je ves bolan, suh in utrujen.

Sveti Peter: Joj, kako si suh. Kaj pa delaš?

Grešnik: Angelcem vodo nosim.

Sveti Peter, prosim te, ali lahko grem v socialistični raj?

Sveti Peter že drugič: Če tako želiš, pa naj bo.

Spet mine nekaj mesecev. Sveti Peter sreča našega grešnika, ki je tokrat debel, dobre volje in spočit.

Sveti Peter: Sedaj kar dobro izgledaš. Kaj pa sedaj delaš?

Grešnik: Angelcem vodo nosim.

Sveti Peter: ???

Grešnik: Saj veš, sveti Peter, kako je tu. Če je voda, ni veder, če so vedra, ni vode, in če je oboje, tedaj imamo sestanek!!!

Zapisal: B. Čerin

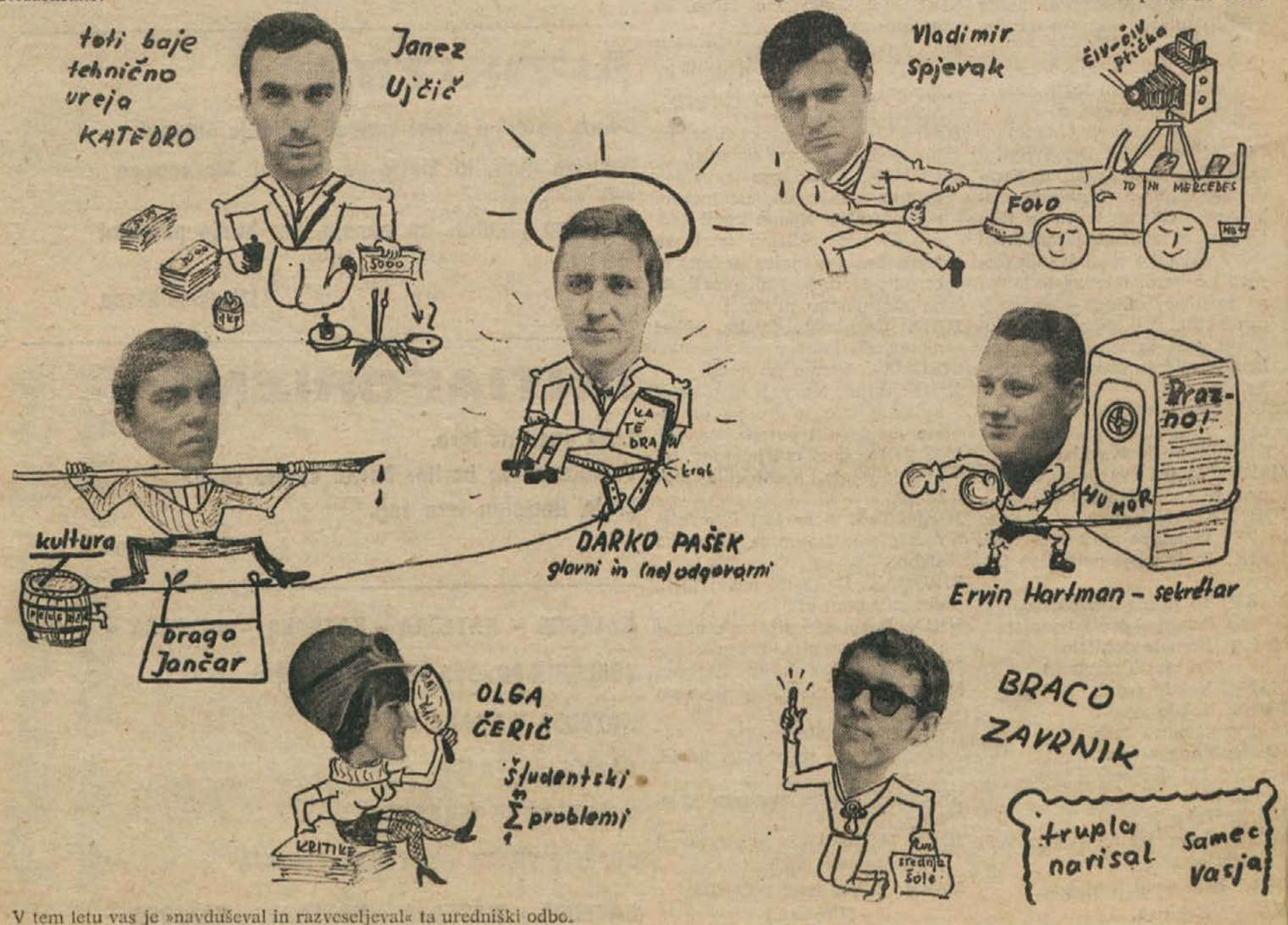

V tem letu vas je »navduševal in razveseljeval« ta uredniški odbo.